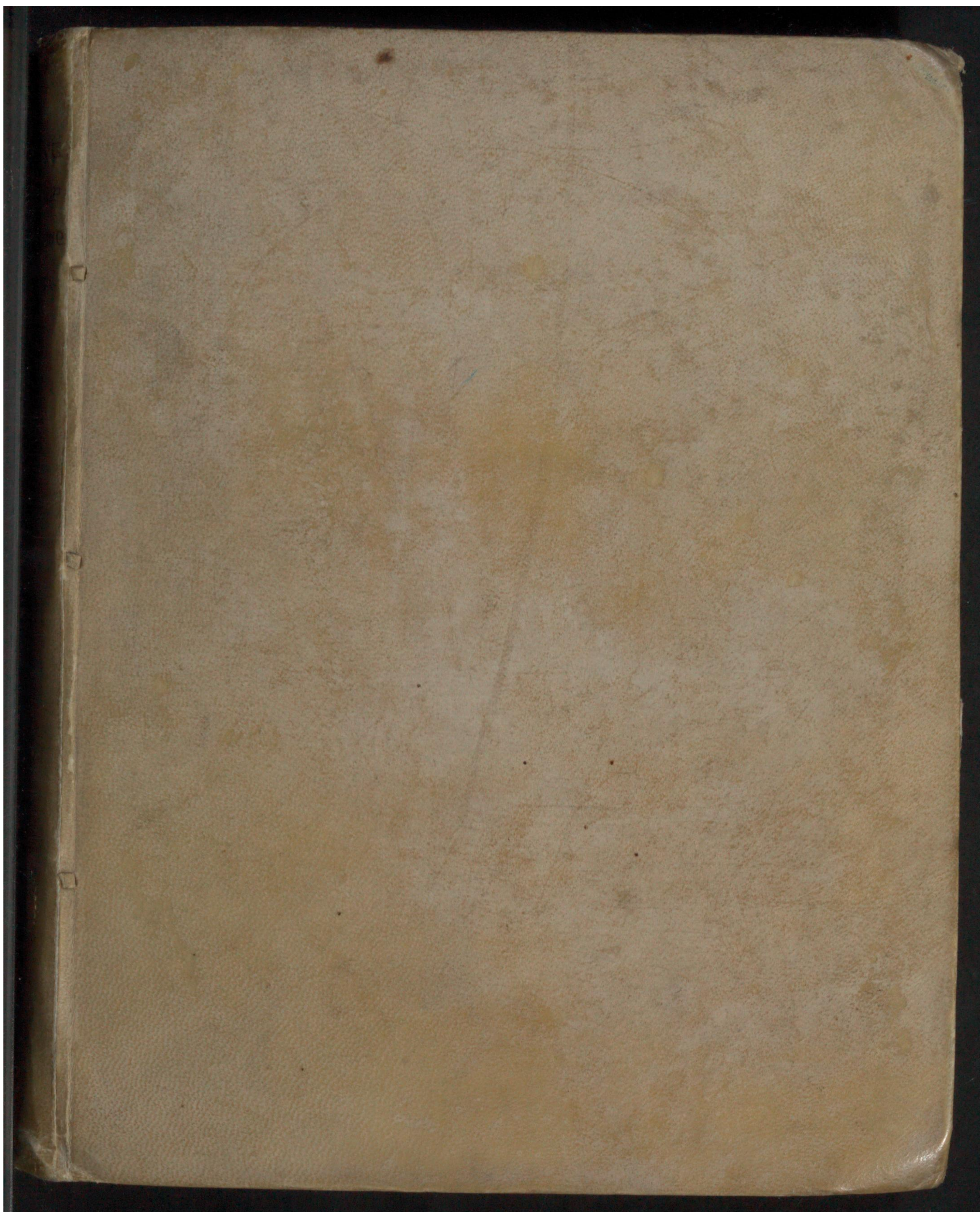
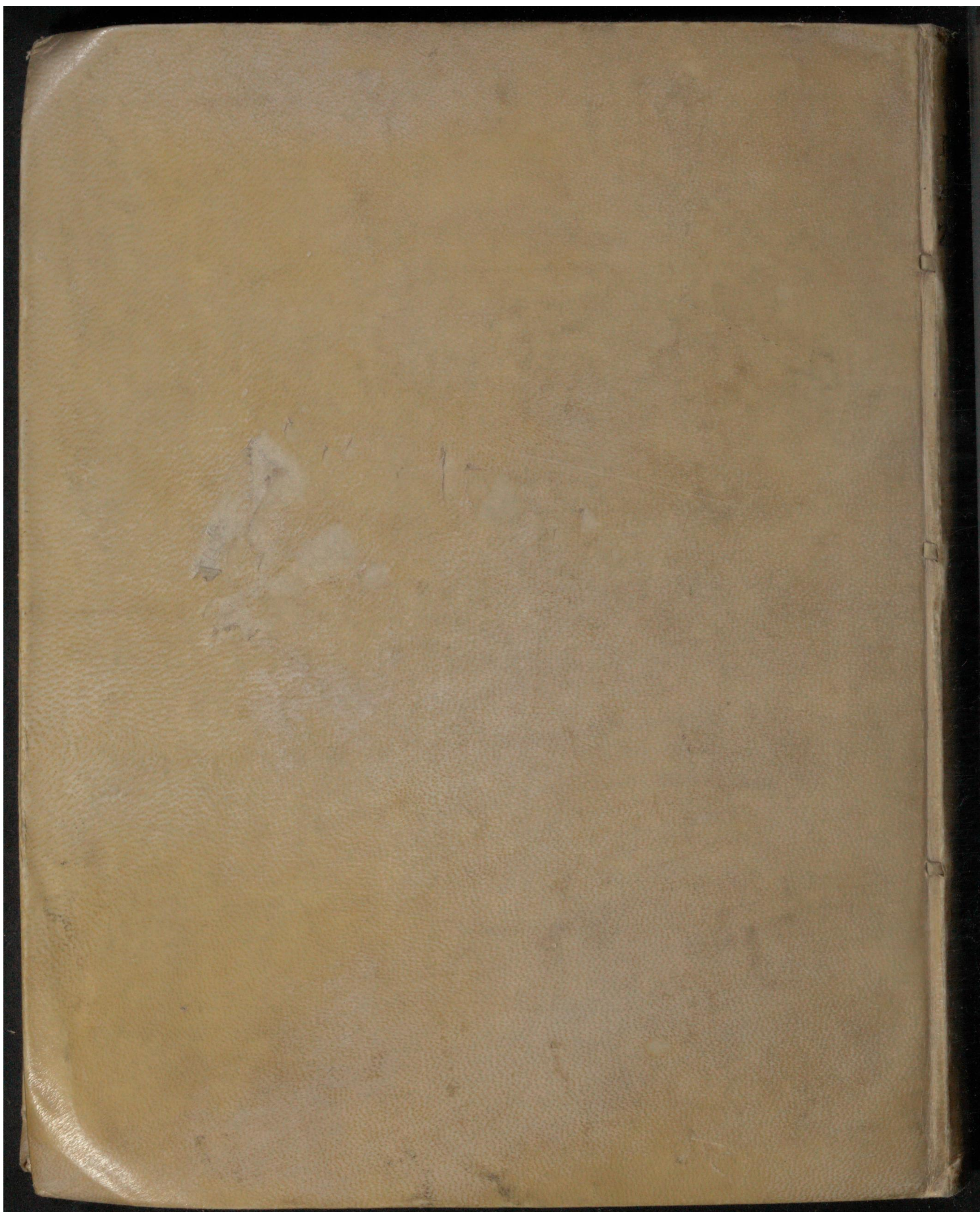
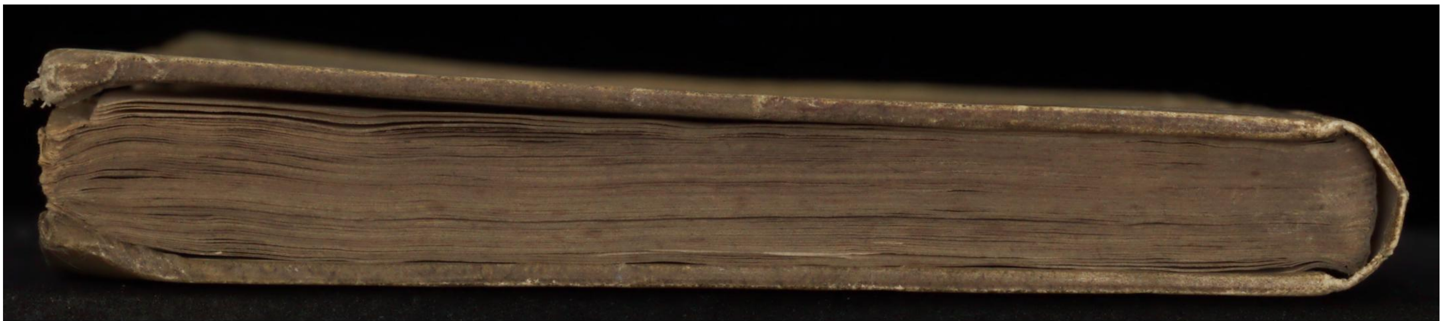

Benedicti
Hollandiæ
Zelandiæque
Historia
393
C18

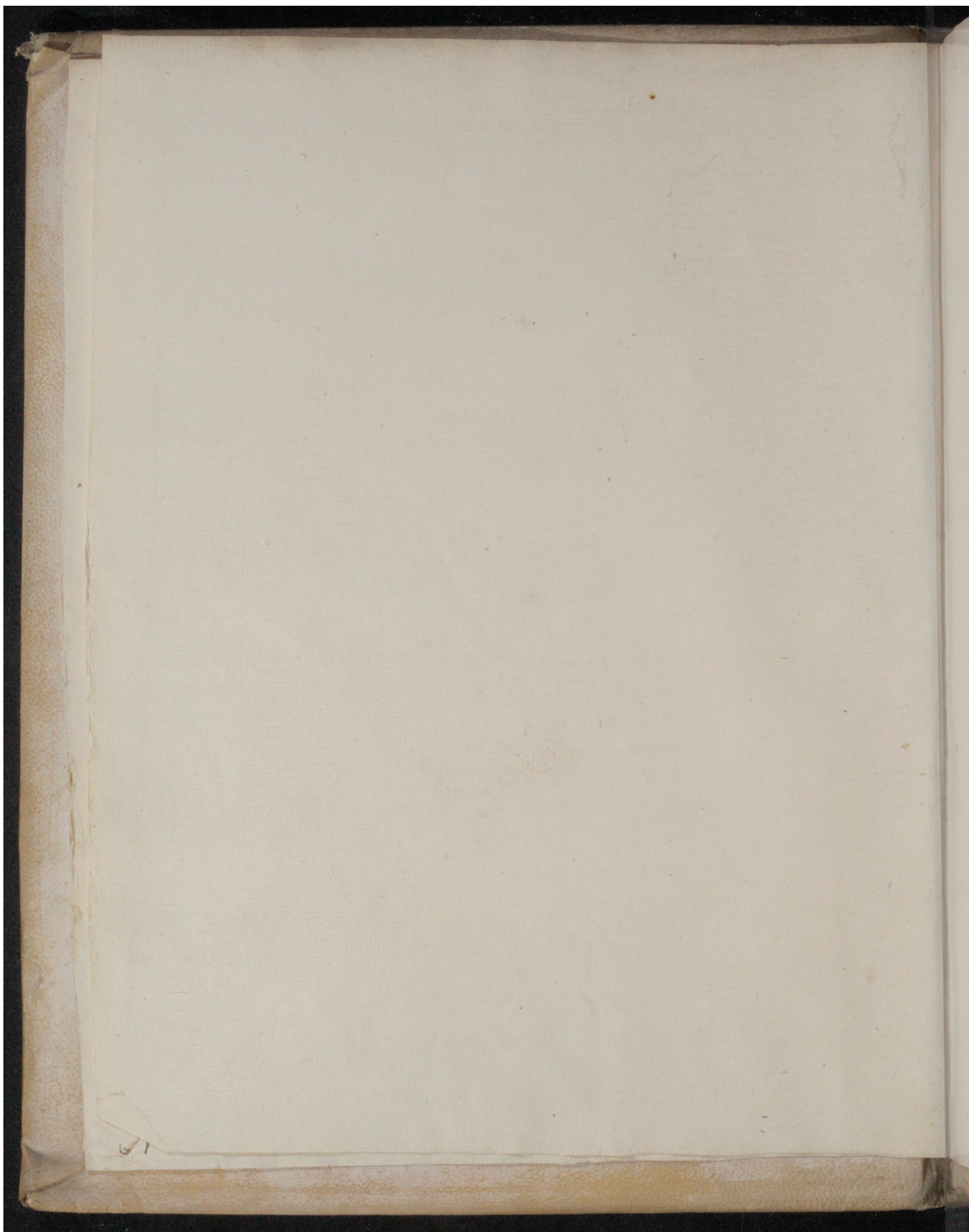

Nº 108

Principes

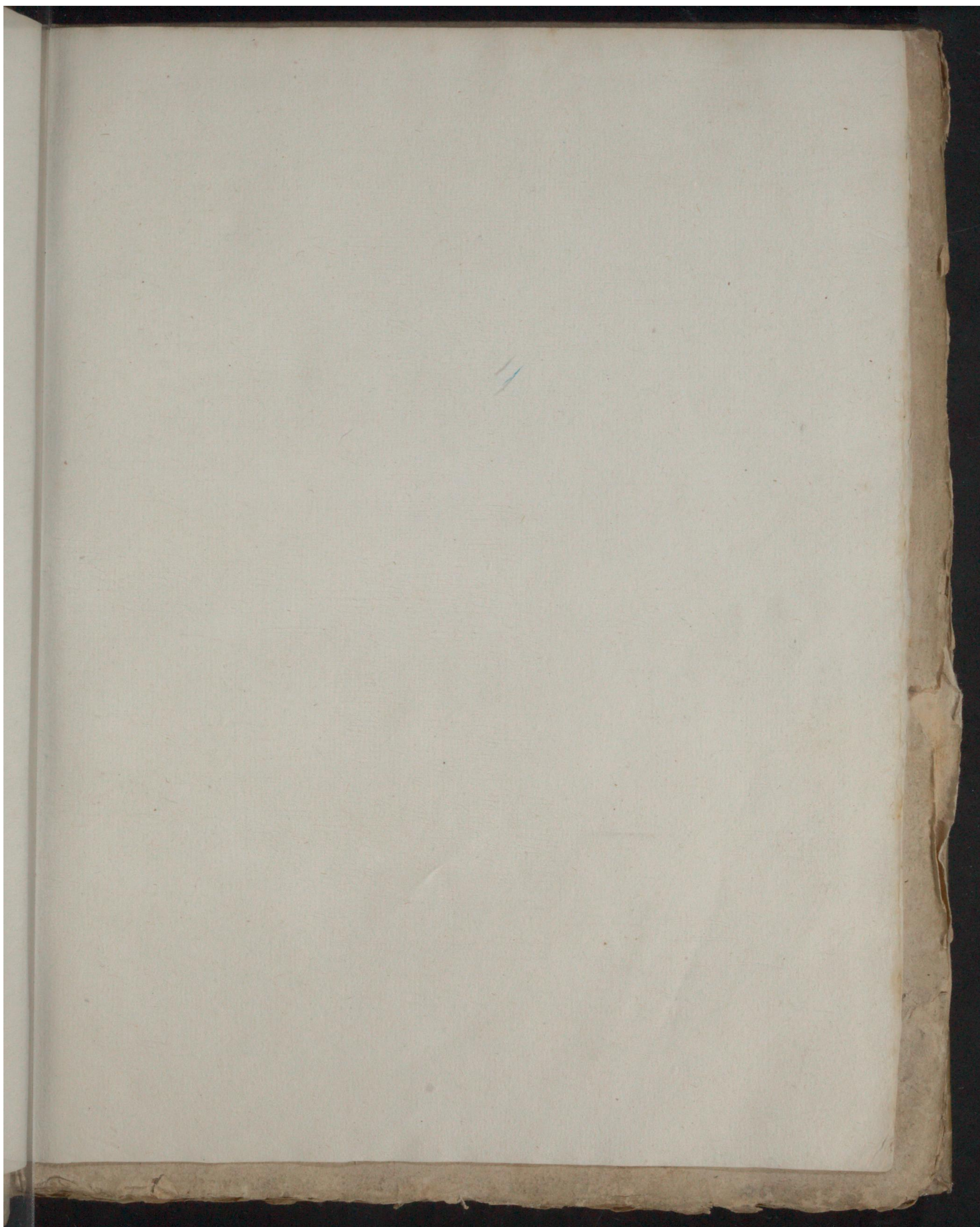
BATAVORUM.

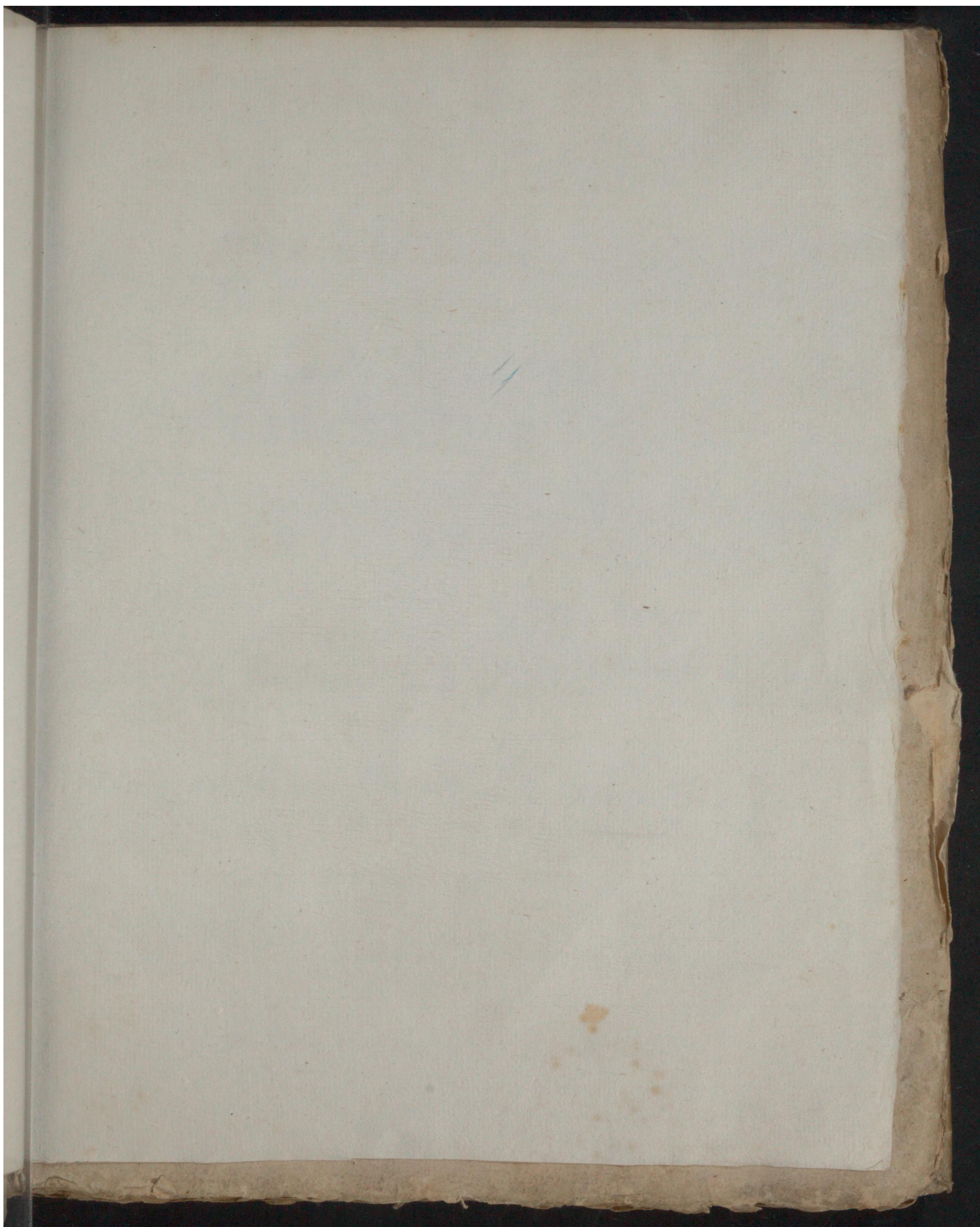
cum Notis

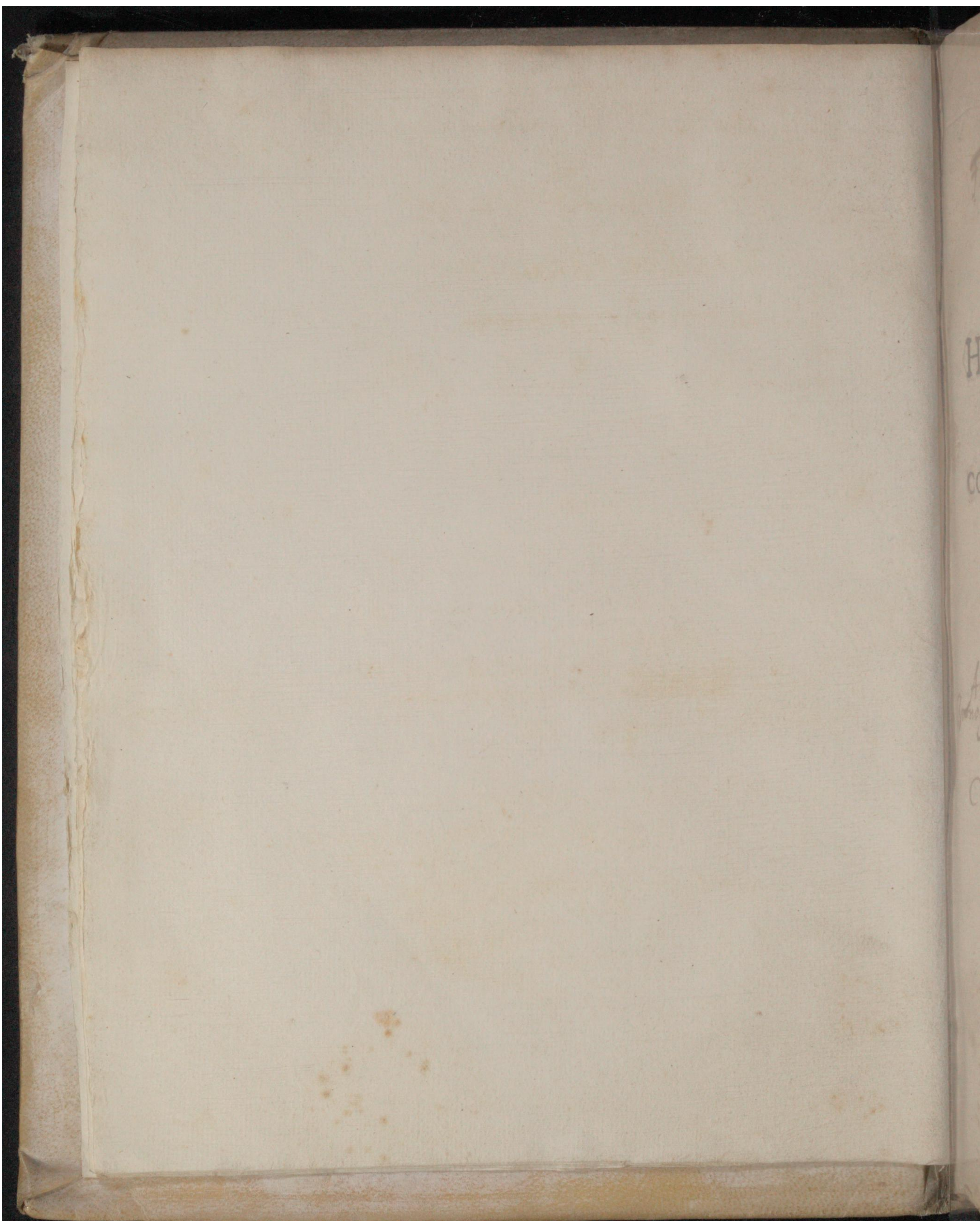
Manuscriptis Petri
Schriverij. noit gedruckt.

Dit Boek is my nagelaten
by testament van myn
vrient. Mr dirk
t Uhlenberg 1682

N. Witsen

PRINCIPES BATAVORUM, id est FRISIÆ, HOLLANDIÆ, ZELANDIÆQUE COMITES Auctore HADRIANO BARLANDO.

~~Illuſtriſsimorum~~

HOLLANDIAE ZELANDIAEQVE COMITVM AC DOMINORVM FRISIAE

~~ICONES ET HISTORIA.~~ ~~Hist~~

Historia

Adiecta ~~Epitaphiis quae eodem spectare videbantur~~ ~~Iconibus eorundem &~~ ex ~~fidelissimis~~ variorum ~~Jacobi Meieri~~ & Annalibus varia excerptis, ~~etc.~~

~~Cum eorundem Comitum Iconibus~~ et Epitaphiis, tam veteribus Egmondanis quam recentibus

~~Auctore~~ GEORGIO ~~BENEDICTO~~ Harlemensi.

Picturis subiecta Epitaphia, tam vetera quam recentia.

Insignia
COMITVM
HOLLANDIAE

ZELANDIÆ & FRISIÆ.

HOLLANDIÆ ETYMON.

Ex Iacobi Meieri Annalium Flandriæ lib. XI.

Hollandia vnde dicta.

HOllandiam, alij Holtlandiam, id est, terram lignorum: alij Hollandiam, id est, terram cassam & non solidã, dictam volunt. Nonnullis enim locis adeo solida est, vt natare dicatur super aquam. Quo autem tempore ita dici cœperit, non me legisse memini. Veruntamen constat hanc appellationem admodum esse recentem. Nam Hermannus Contractus, qui scripsit ad annum vsque Domini M. LXVI. in fine, vbi de Theoderico Marchione quarto ejus nominis pluribus locis fit mentio, nusquam Hollandiam nominat, sed vbique Fladirtingam. Ab eo puto oppido quod hodie haud procul Oceano nomen habet Vlardingen. Quod Gerardus Noviomagus vetustissimum esse asserit, vocatque Vlardingam & Vlardingiacum. Fladirtingam autem non pro oppido solum, sed pro ipsa regione ponit Contractus. Vladirtingam autem siue Vlardingen ab æstuarijs antiquitus dictam: Nam Vlaeten seu Flaeten

non

Chronici

Hæc Iacobus Meierus Annalium Flandriæ lib. XI.

æstuaria sonat. Hinc Flandren terras æstuariorum, vt conijcio. Quisquis enim oculatus scrutatur vetustatem, facile deprehendit pagum olim Flandrensem nusquam vltra æstuaria se extendisse: quæque extra æstuaria sunt, in Menapisco fuisse sita. Et Fladirtingam non pro oppido solum, sed pro ipsa regione ponit Contractus. Et hæc consonant cum eo quod reperio in vetusto admodum codice coenobij Aldenburgensis Flandriam dictam esse a fluctibus seu flatibus marinis.

I. THEODERICVS I. AQVITANIÆ.

Primus ego Batavæ gentis Comes, ortus ab alto
Sanguine Teucrorum, Santone patre, fui.
Pacis amans, bellique potens: hoc victor, at illa
Devictis Frisiis invidiosus eram.
Hinc pulsus, Calvo mea regna iuvante recepi:
Restitui pacem: pace data perij.
Quæ mihi mors potuit melius contingere? nam qui
Bellâram juvenis, pace quiesco senex.

THEO-

THEODERICVS I.

COMES PRIMVS.

Barlandus.

CArolus cognomento Calvus [a], Romanus Imperator, & Galliarum Rex, quum audiſſet Hollandiam Imperatoriam terram a Danis, qui Trajectum incolebāt, vi bellica fœdari, [b] Ioannis octavi Pontificis rogatu, Principatum ejus contulit Theoderico cuidā Sigiſberti Aquitani filio, Troiani ſanguinis viro, anno DCCC LXIII, vt Annales tradunt. Is confeſtim armata manu Hollandiam ingreſſus, Friſios compeſcuit primum. Deinde, quum invidere cœpiſſent ij populi tam longam [c] Theoderico cum finitimis pacem, eum provincia ejecerunt. Ejectus, confugit ad vnicum & promptiſſimum ſubſidium [d] Carolum Calvum Imperatorem; Cujus iterum opera non ita multo poſt in Hollandiam [e] reductus, de iis, qui conjurationis auctores fuerant, ſupplicium ſumere non diſtulit. Obijt mortem jam ſenio confectus, anni initi Principatus quadrageſimo, relicta vxore Gena, nobili fœmina. Peperit ei hæc Theodericum, qui paterni Comitatus hæres poſtea fuit. Ambo & Theodericus & Gena ſepulti Egmondæ.

[a] *Ludovici Pij Cæſaris filius & Caroli Magni nepos.*
[b] *A quo Carolus etiā Calvus inunctus memoratur.*
[c] *Theodericus a Friſiis Hollandia eiectus.*
[d] *Quem Principem ſibi adhuc iuvenis fortiter agendo amicitia & familiaritate devinxerat.*
[e] *Theodericus in Hollandiam reductus.*

Hic COMES THEODERICVS *accepit etiam ex donatione Ludovici Germanorum Regis Ludovici Pij filij anno 868 Zelandiam: unde quum Dani, VVilti, & Slavi (qui tum præerant Dordraco & Traiecto) novum Principem deturbare conarentur, præfectus eſt militiæ Lupoldus, alter Suevorum Comitis filius, qui re proſpere geſta, ſedibuſque inibi conſtitutis, illuſtribus Borſalis ortum dedit, vt vulgo creditur.*

Ex Meieri Annalium Flandriæ lib. II.

Carolus Rex, quo plures haberet, quos Danis Normannisq; efferis nationibus opponeret, Hollandiam, Batavorum olim celebrem inſulam, Comitatus honore decoravit, Theoderico cognomine Friſio, fortiſſimo viro, primo inſtituto Comite. *An. 863.*

Ex eodem.

DCCCLXXXIIII. Carolus Cæsar coactus est pacem facere ac foedus cum Normannis, deditque Gotofredo illorum regi in matrimonium Gillam Lotharii Regis filiam, simulque illi adjecit FRISIAM. Sunt tamen qui scripsere Gillam filiam fuisse Caroli Simplicis, nuptam Rolloni Duci Normannico, defunctamque sine liberis. Sed ex secunda uxore Popa (Berengarii Bellovacorum Comitis filia) Rolloni natum Guilielmum. DCCCXC. Miseræ erant res Francorum atque intestinis discordiis propemodum perditæ, ob Caroli Regis cognomine Simplicis immaturam ætatem, etc.

Virtutis patriæ, patrij quoque nominis hæres
Marte meo clarus, vt fuit ille, fui.
Idem hostis Frisius, sic & victoria vtrique:
Hæc blanda, imperiis invidus ille meis.
Mox etiam flammis monumenta absumpta paternis
Manibus æterno marmore restitui.
His gestis morior: testis mihi fama, tueri
Me nec sceptra magis, nec potuisse patrem.

THEO.

THEODERICVS II.
COMES II.

THeodericus hujus nominis secundus, qui in demortui patris locum factus est Comes, iterum rebellantes Frisios bis memorabili prælio devicit. Egmondense Monasterium crematum a Frisiis, ex lapide instauravit. ~~Fatalem autem~~ obijt diem, anno gubernationis octavo & octogesimo. Corpus ejus ingenti hominum vtriusque sexus conventu Egmondam delatum.

Visitur eadem domus hodie multo quam hinc erat opulentiore apparatu; debeturque omnis hic splendor & magnificentia ædificij Menardo Mannio, Abbati; qui vir sanctimonia insigni non modo collapsa vetustate maiorum opera restituit verum etiam prope exstinctum pietatis studium reduxit. Theodericus autem Comes fatalem

Ex Meieri ~~[illegible]~~ Annal. lib. II.

Ardua

977. Theodericus ~~[illegible]~~ Comes cum coniuge Hildebarde dedit Monasterio Blandiniensi CLEITHAM in pago Flandrensi, anno Regis Lotharij XXII, & Abbatis Womari XXIII, subscribentibus Arnulfo Marchiso, ~~Flandriæ~~, & Arnulfo filio Theoderici Comitis, Indictione III. Hic Arnulfus filius Theoderici, is (ut reor) qui occisus fuit a Frisonibus postea. Ad quem ulciscendum filius ejus Theodericus* Gandavensis (ut scribit Sigebertus) in Frisiam est profectus anno Domini M.XVIII. CLEITHAM vero esse puto, quod iam vocatur prope Dixmudam Kleibam. Ejus ministerium Ecclesiæ servat adhuc hodie Abbas Blandiniensis.

* Non hoc titulo Theodericum iiium ~~verum ipsum Arnut~~ sed patrem ejus Arnulfum insignem facit Sigebertus. Ceterum Theodericum Gandavensem hunc Theoderici Alostani siue novi castelli Gandensis Comitis ex filio nepotem facit Iacobus Marchantius. Vide eius Flandriam, pag. 34.

DCCCCLI. Balduinus Magni filius duxit uxorem Mathildem Arnulfi Hermanni Saxonum Ducis filiam, unde ortus Arnulfus cognomento Junior.

DCCCCLXXXIIII. Otto Augustus II, confirmavit possessiones, ~~&c.~~

Ardua, dum vixi, generoso pectore bella
Sustinui, ad pacem tardus, ad arma celer.
Testes sunt Frisij, Phrygij qui sanguinis hostes
Senserunt, hostem quid sit habere Phrygem.
Hæc mea vita: necem memor ipsa Batavia narret,
Quæ patrio exanimem me posuit tumulo.
Pace quievit avus, genitorque; ego primus in [a] armis:
Vtraque mors laudi est, elige posteritas.

a *A Frisiis casus.*

ARNVL.

ARNVLPHVS
COMES III.

ARnulphus tertius Hollandiæ Comes, Theoderico patri successit. Hic Princeps multa cum Frisiis bella gessit. Ad postremum cæsus ab ijsdem in quodam VVest-Frisiæ agro non sine maximo dolore suorum; a quibus & ipse Egmondam exanimis deportatus, in majorum conditorium reponitur.

Vix equidem credar. sed cum sint praemia falsi
Nulla, ratam debet testis habere fidem. Ovid. Tristiu lib. 3. el. 10.

Hic Arnulfus Marchisio in tabulis Donationis apud Meyerum ad an. 977. vide pag. praecedentem.

Hic Comes Arnulfus, cognomento Gandavensis, a Frisonibus occisus, testis Sigeberto Gemblacensi. vide pag. seq. ad an. 1003.

THEODERICVS. TERTIVS. 4. *

Defendi patrium, patre non minor ipse, Leonem,
Proque parente parens, proque Leone Leo.
Me duce Trajecti[a] Præses,[b] Frisiusque subacti,
Inferiæ cæso qui cecidere patri.
Hostis vterque: sed hic belli, fraudum ille minister,
Eventus vates stella comata fuit.
Sic pius in patrem vixi, sic fortis ad arma:
Alterutro quivis vel Deus esse potest.

a Adeboldeus Episcopus captus.
b Orientalis, puta.

THEO-

Sigebertus Gemblacensis in Chronico.

XIX. Godefridus Dux, A° MXVIII. In Frisonia Deoderico Comite, filio Arn[illegible] Gandavensis, debellante Frisones, in vindicta patris sui ab eis [illegible] cisi, Godefridus ad eum debellandum ab Iacobus [illegible] [illegible] habet, ad eos debellandos [illegible] [illegible] FVGITE [illegible] Dux vero cap[illegible]

THEODERICVS III.
COMES IIII.

THeodericus hujus nominis tertius, defuncto patre Arnulpho, rexit Hollandiam; cujus Principatu multis diebus arsit in ea regione stella crinita, quam subsequutum est bellum Trajectense: in quo cæsis vtrimque multis haud obscuri nominis Principibus, captus etiam Adeboldus loci Præsul abducitur in Hollandiam; vbi Comitis jussu diu multumque custoditus mansit, quum propositas sibi conditiones abnuisset. Creditur ejus belli præcipua causa fuisse, quod Adeboldo instigante Frisij rebellassent. Itaque postea, vt patris necem vlcisceretur Theodericus, incensis villis, agrisque late vastatis, omnem brevi Orientalis Frisiæ regionem suæ ditionis fecit; quumq. bello victis [a] Florentium minorem filium præfecisset, ipse victorem exercitum reduxit in Hollandiam. Hierosolymam profectus, vt Dominicum sepulcrum ex voto inviseret, in reditu mortem obiit. Corpus ejus Egmondæ illatum tumulo majorum. Præfuerat hic Theodericus Hollandiæ XLVI annis; quo defuncto, ejus vxor Vithildis ad Saxones suos reversa est.

Bellũ Traiectense. Adeboldus Episcopus captus.

a Hunc Florentium, & alterũ Thedericum natu maiorem, susceperat ex filia Ottonis Ducis Saxonum, cõiuge sua.

Ex Meieri Annal. lib. II.

BAlduinus Barbatus, IX Comes Flandriæ ~~ob rem bene gestam in Lotharingia adversus rebelles donatus est ab Henrico Cæsare Valachriis cum aliis Zelandiæ insulis.~~ Quæ quidem res origo fuit longissimæ inter Flandros atque Hollandos discordiæ ac belli, quod quadringentos prope per intervalla tenuit annos, contendentibus vsque Hollandis Zelandiam jure optimo esse suam, Donatione quadam jam inde ab Ludovico Cæsare Ludovici Pij filio profecta.

An. 1007.

Quid vitam carpis, quid prælia gesta, Viator?
Sit satis hostili me perijsse manu.
Nam quod [a] Eburonum maculavi sanguine ludos,
Ista resistentis, non mea, culpa fuit.
Bella sequuta tamen: quæ nullis viribus hostis
Gessit, at internæ proditionis ope.
His cecidi moriens, illis velut ante cecidi:
Tolle necem hanc, & tunc iudicet ipse Cato.

[a] *Leodij viro nobili occiso.*

THEO-

Inserenda inter pag. 12. et 13.

[illegible] de Flor[illegible] successorem fecit [illegible]

Ex Hermanni Contracti Chronico

(Henricus)

Aº MXLVI. [illegible] Paschale festum apud Traiectum Fresiae urbem egit, et inde aestivo tempore navali expeditione in Phladirtingos, Fresiae pagum quendam, quem Theodericus Marchio sibi usurpaverat, ab eo eripuit. Unde idem postea rebellionis causam sumpsit.

(Henricus)

Aº MXLVII. Per idem tempus Imperator [illegible] cum expeditionem [illegible] disponeret, Godefridum [illegible] cum Balduino de Flandria et aliis nonnullis rebellibus [illegible] innovasse, bellumque copiis collectis paravisse; Theodericum quoque de Phladirtinga Marchionem rebellavisse, et Episcopatus sibi contiguos ad iniuriam Imperatoris populatos esse nunciatur. Quibus ex causis dilata expeditione illa, cum Godefridus quoque rebellionem suam callidis legationibus dissimularet, autumnali tempore, navali expeditione collecta, contra Theodericum in Phladirtingam arma commovit.

Imperator expeditione in Phlatirtingam traiecta, aquis impedientibus locis, parum proficere potuit: et revertens, adversariis marino cursu levibus scaphis latrocinantium more [illegible] et extremos quosque incursando cedentibus, non sequentibus, et [illegible] modicam in exercitu cladem pertulit.

Ipso quoque tempore Gotefridus, inter alia quae contra Regem gessit, Viridunensem civitatem dolo captam incendit et evertit; cuius† Ducatum Adalberto cuidam tradit. Quem Gotefridus anno sequenti MXLVIII, ~~occidit~~ autumnali tempore occidit.

Aº MXLVIII. Nocte III Idus Octobris terrae motus magnus factus est. Ipsis item diebus Agnes Imperatrix filiam Imperatori peperit.

† Id est Ducatus Mosellanorum. Vid. Sigebertum pa. 1048.

[illegible] Geb. Gemblac.

1049. MXLIX. Imperator circa quadragesimale tempus
in Saxoniam secessit. Interea glaciali tempore suppe-
ditante, nonnulli ex partibus marchiae Milites et Princi-
cum Leodiensi Episcopo (Wazone superiori anno de-
Deodwinus functo, Dietwinus successerat) et Traiectensi atque Me-
superiori anno [illegible] tensi congregati, Theoderico in Phlatirtingam insidias
a° 1048. tendunt, commissaque pugna victum occiderunt, et provin-
ciam illam Imperatori subiciunt. Quam tamen non mul-
to post Gotefridus occupans, ab eadem pugna [illegible]
victus, vix aufugit.
Secuta aestate, cum Imperator expeditionem contra Got-
fridum et Balduinum a Domino Papa excommunicatos p[…]
Leod. raret, Gotefridus tam magnum Imperatoris quam Papae
excommunicationem pertimescens, ad deditionem Aquisgra[…]
venit, et [illegible] Papa gratiam Imperatoris promeruit.
Balduinus vero [illegible] contemnens, vastata ab exe[…]
citu magna ex parte provincia sua, tandem obsides dedi[…]
et pactum cum Imperatore fecit. (Aquis. Vide Sigeb. a° 10[…])
ML. Imperator Paschale tempus apud Traiectum mor[…]
1050. Ipso autumno, Agnes Imperatrix tandem Imperatori f[…]
lium peperit.
MLI. Imperator Natalem Domini in Saxonia apud Gosla[…]
egit, et multos ex Principibus filio suo iureiurando fidem [..]
cit, et [illegible] promittere fecit. Nichilominus partem quadrag[…]
Pascha vero festum Coloniae demoratur; ibique filius eius
Henricus ab Archiepiscopo Herimanno baptizatur.

Obiit Hermannus Comes Veringensis dictus
Contractus, anno MLIIII. Eius Chronicon
continuavit Bertoldus Constantiensis ab anno
1054 usque ad annum 1100.

Florentius Wigorniensis, Anglus
in Chronico.

A° 1049. Henricus Imperator innumerabilem congregavit exercitum contra Flandrensem Comitem Balduinum, maxime quod apud Neomagum suum palatium combussisset atque fregisset pulcherrimum. In quâ expeditione fuit Leo Papa, et de multis terris nobiles et magnifici viri quamplurimi. Sueinus etiam Rex Danorum, ut Imperator illi mandaverat, cum suâ classe ibi adfuit. et eâ vice fidelitatem Imperatori iuravit. Misit quoque ad Regem Anglorum Eadwardum, et rogavit illum ne Balduinum permitteret effugere, si vellet ad mare fugere. Ideo cum magna classe Rex ad Sandicum portum adijt, et ibi tamdiu mansit, quoad Imperator de Balduino omnia quae voluit habuisset. etc. alijs [illegible].

A° 1070. Comes Flandrensium Balduinus junior obijt.

A° 1071. Comes Frisiae Rodbrihtus fratruelem suum Arnulfum, Flandriae Comitem, in loco qui dicitur Cassel, in bello occidit, et eius Comitatum obtinuit.

A° 1093. Decessit vir magnae strenuitatis Flandrensis Comes Robertus. cui successit primogenitus filius eius Robertus.

THEODERICVS IV.

COMES V.

POst defunctum patrem, Theodericus quartus Comes fuit; qui Leodij, quò ludorum gratia cum multis aliis variarum regionum Principibus venerat, homicidio perpetrato trepidus aufugit. Nec sic quidem tutus. Nam alij Principes, qui cędem nobilis viri cupiebant vindicare, cum ingenti armatorum manu fugientem vsque in Hollandiam sunt insequuti. Dordraci, quam vrbem proditione occupaverant, cruento certamine dimicatum, occisis vna nocte quadringentis Nobilibus. Defunctus eâ pugnâ Theodericus, manè post solis ortum, quum animo satis otioso foris deambularet, telo in femore ictus ab hostibus, qui nocte superiore aufugerant, biduo tantùm supervixit. *Ludi Leodienses.* *Proditio Dordraci.* *Inibique Comitis insidiosa mors.*

Ex Meieri Annal. lib. III.

Ex eodem.

Theodericus IV. conjuratione Agrippinensium ac Leodiensium Dordraci occiditur Idibus Maij, 1048. *An. 1048.* Comes Hollandiæ

b 3 Præ-

A° MXLV. Balduinus (Pius, Flandriæ Comes) expeditionem duxit in Frisiam, fusisque hostibus victorem exercitum reduxit suo damno in Flandriam.

// Zelandos forte intelligit.

Ex eodem.

MXLVIII. Dordraci Theodericus Comes Hollandiæ, coniuratione Agrippinensium ac Leodiensium occiditur Idibus Maij.

Sigebertus Gemblacensis.

MLVIII. In Frisonia, captis ab Imperatore Heinrico aliquibus castellis, Frisones à rebellione refrenantur.

Præfectus Frisiis, Batavis Comes, unus utrumque
Cavi, neu ferrent, neu mihi damna darent.
Invidêre mihi a Grudius, Leodinaque mitra (a Lambertus Comes Lovaniẽsis.)
Agrippinensi fœdere juncta comes.
Nec mora: colligitur miles, nocitura parantur
Arma, sed auctori perniciosa suo.
Scilicet una omnes dedit & pugna abstulit hostes:
I nunc, virtutem victa fer invidia.

FLO-

FLORENTIVS I.
COMES VI.

QVum Theodericus sine prole decessisset, frater ejus Florentius ex Frisia in Hollandiam accersitus, Reipublicæ gubernacula suscepit. Hujus successibus externi Principes aliquot, Archiepiscopus Coloniensis, Antistes Leodinus & Lambertus Comes Lovaniensis invidentes, contraxerunt exercitũ, quo novum Comitem Principatu deturbarent. Quod vbi ad Florentium permanasset, statim ex consilio senis cujusdam, quà hostem venturum credebat, factas clam noctu ingentes foveas, vt qui intendebatur dolus procederet, fœno & stramine operuit; in quas egressi hostes quum incidissent, adfuit Florentius, qui magna prius edita cęde, multos abduxit captivos, inter quos erat Comes Lovaniensis, quem postea grandi pecunia redemtum dimisit incolumem. Hæc victoria Comitis tantum abfuit vt Archiepiscopũ Coloniensem deterruerit, vt non multis inde annis interjectis cum numeroso exercitu in Hollandiam sit reversus, cui effusius omnia vastanti occurrẽs cum non pœnitenda suorum manu Florentius levi pugna hostem fudit. Multi in eo prælio cecidêre, reliqui capti, qui ætate, aut alia re impediti fugere non potuerunt. Fuit annus ille quo Florentius eam victoriam adeptus est humanæ salutis M LXII. Habent Annales, hunc eundem Principẽ non multo post superatum Archiepiscopũ, sub arbore quadã (currendo an pugnando, dubiũ est) defessum sedisse, ibiq; interemptum ab his qui superiori prelio fugerãt.

Comitis hostes. *Insidiæ.* *Victoria Comitis.* *Victus denuo Archiepiscopus Coloniensis.* *Alij (inter eos Beka) Comitis eadem in annum 1061. incidisse volunt, 4. Kalendas Iulias.*

Ex Meieri Annal. lib. III.

In Synodo Agrippinensi, data est pax a Cæsare Henrico IV. qua Balduinus Pius Comes Flandriæ terram omnem inter Schaldim & Teneram, quinque Insulas Zelandicas, cum quatuor Officiis retinuit, anno 1057.

Dum

ex Meiero ao 1061.

Castrum Gandense

Balduinus (Pius, ex Flandriæ Comes) una cum duobus filijs, Balduino ac Roberto junctis sibi Duce Godefrido acerrimum adversus Cæsarem (Henricum III) administrat bellum, Lotharingiam longe incursat. Ipse Tutlinium, Balduinus filius Hoyum incendit. Zelandiae autem Insulas ab Cæsarianis atque Hollandis occupatas recuperat.

Victor Pontifex Romanus & Henricus Francorum Rex, pacis authores fuisse dicuntur, qua Balduino Principi Godefrido Arduennensi & Cæsare Henrico IV data est. 1053. Ea pax terram omnem inter flumina

Florentius Comes Hollandiae ab Brabantinis bello occiditur, 1061. XIIII Kalendas Iulias, funeratus in Monasterio Egmondano.

Dum novus imperij successor quæritur, anceps
Femineo dudum pectore pugna fuit.
Imperium sprevit sexus, mens alta cupivit,
Sexuque evasit altior illa meo.
Cœpta secundavit bona Pax, pulsusque repente,
Quod dederat Paci, Mars tulit exsilium.
Sic ego regnavi: nunc tu cape regna, Roberte.
Quid numeras [a] *annos? respice pacis opus.*

a *Vltra biennium enim non præfuit.*

GER-

GERTRVDIS,

COMES VII.

MOrtuo Florentio, præfuit vxor ejus Gertrudris; qua [a] gubernante non invenio vsquam bellatum. Hæc vita decessit, edita jam ex duobus maritis [b] numerosa prole.

Refer bela ex Meiero, aº 1063.

Ex Meieri Annalium lib. III.

Anno 1113 obiit sepeliturque Furnis Gertrudis, Vice-Comes Furnensis, Balduini Securis avia, Roberti Frisij vidua.

a Gubernavit & præfuit biennium.

b Nam quatuor filios & vnā filiam reliquit, Philippo Francorum Regi connubio sociatam, nomine Bertam. Alij Mathildam.

c Patre

Edmundus Dinterus Brabant. Chron. lib. III.

Rex Francorum Philippus Henrici filius (qui obyt aº 1060) postquam ad iuveniles annos pervenit, regnum suum interum recepit, et defuncto Tutore suo Balduino Flandriæ Comite regnavit in Francia annis 49. Hic Philippus Rex filiā Florentij Ducis Frisonum Bertam in uxorem duxit, ex qua Ludovicum & filiam Constantiam genuit. &c. *nupta Boëmundo

*Guibertus Abbas Monasterij S. Mariæ Novimenti, quod situm est sub Castro Cociaco, in pago Laudunensi, Hierosolymit. Histor. lib. 2. ad An. 1097. post concilium Claromontanum Papa Urbanus (II) Philippum inde Regem Francorum, cujus XXXVII tunc Regni vicecensebatur annus, qui propria, Berta nomine, uxore relicta, Andegavensis Comitis uxorem sibi, Bertradam vocabulo, devinxerat, ex- "Bertradam communicavit. Gesta Dei per Francos fol. 478.

Idem fol. 549.

*Ante duodecennium ferme quam Processus nostri Hierosolymitanus *aggrederentur etc. Rothertus Flandrensium Senior Comes, cum multis opibus Hierusalem orationis gratia est profectus. etc.

Willhelmus Malmesburiensis lib. 3. fol. 105.

Tribus ante mortem annis, jam canis spersus caput, Ierosolymam contendit pro peccatorum alleviamento. Regressus, mundanis inveterans renunciavit, finem vitæ quietus a negotijs Christiana sollicitudine operiens. etc.

a Balduino.
b Citerioris, puta.
c Theoderici V, qui postea Comes.
d Godefridus.
e VVilhelmus.

Patre [a] Pio genitus, Comitem quem Flandria vidit,
Devictæ [b] Frisiæ nomina magna gero.
Auxi, dum licuit, [c] pupilli regna Batavi.
Et bene, ni gemino pulsus ab hoste forem.
At tu [d] Leucorum Dux improbe, tuque [e] Sacerdos
Traiectine time. vim sua vis sequitur.
De me nil dico, pro me mea facta loquentur,
Vires, non animum succubuisse meum.

ROBER-

ROBERTVS FRISIVS, COMES IIX.

Robertus secundus Gertrudis maritus [a] Theoderici privigni sui necdum maturi gubernaculis Tutor adscitus, Rempublicam summâ integritate continentiâque rexit. Pulsus tandem a Godefrido Lotharingiæ Duce, qui VVilhelmi Trajectensis Antistitis opibus fretus Hollandiam per vim occupavit.

[a] Hic Theodericus ex quatuor Gertrudis filiis natu maximus fuit, & postea Comes.

Ex Meieri Annal. lib. III.

Aldenardæ indictus a Balduino Pio (Flandriæ Comite) optimatium conventus. Cōfectum ibi matrimonium inter Robertum Pij filium natu minorem ac Gertrudem viduam Florentij Comitis Hollandiæ. Institutus Robertus Procurator Hollandiæ, ac Tutor liberorum Florentij, ex voluntate Legatorum Hollandiæ. Assignatæ Roberto pro sua hæreditaria portione quinque Insulæ Zelandicæ, VValachria, Scaldia, Zuytbevera, Nortbevera, Borselia; Comitatus adhac Alostanus cum terrâ quatuor Officiorum, ac grandi pecuniæ summa. Profectus igitur Robertus continuo in Hollandiam, cum Gertrude celebravit nuptias, statimque Frisiis indicto bello partem aliquantam ejus regionis subegit, indeque nomen sibi Frisio peperit. An. 1063.

Anno 1070, cum Frisiis bellum gessit. Citeriores Frisios simul [b] Kamerlandos & Alkemarchos domuit. Privignos suos Theodericum, Florentium, Bertam strenue defensavit.

[b] Rescribe in Meiero Kenemerlādos et Alckemarios.

Quid male parta meis, Hospes, regna objicis armis?
Quid pœnam exposcis? mors mihi pœna fuit.
Respice iustitiam, victrices respice palmas,
Qua rexi Batavos, queis Frisios domui.
Respice fundatas celebres me Principe Delphos,
Mox tangent ipsis sidera verticibus.
Hæc volui te scire, Hospes: nunc i memor, & dic,
Quam bene firmavit, quæ male quæsierat!

GODE-

GODEFRIDVS GIBBER, COMES IX.

Godefridus Dorsennus, siue Gibber.

Godefridus, quum jam videret omnia sibi ex animi sententia succedere, factus multo elatior, bellum Frisiis intulit; quibus devictis reversus in Hollandiam, subsedit Alcmariæ; novem interim hebdomadas a Frisiis obsessus, imploravit opem Trajectensis Antistitis, qui repente succurrens, multis milibus Frisiorum cæsis, Alcmariam obsidione solvit. Postea idem Godefridus (qui Gibbosus dictus, quod grandis ei pectore gibbus excreverat) condidit oppidum Delfense, nostris temporibus divitiis & pietate multum insigne. Tradunt quidam eum, quum forte ventrem exoneraret, graviter vulneratum, paucis post diebus animam efflasse, luisseque hoc modo pœnas [a] alieni per vim occupati imperij.

Godefridus Gibbosus conditor oppidi Delfensis.

[a] *Nam (vt dictum est) expulerat eieceratque Hollandia Robertum Tutorem eius pueri, qui hæres per ætatem administrare non potuit.*

Ex Meieri Annal. lib. III.

1071.

Godefridus Lotharingiæ Dux cognomento Gibberosus auxilio Guillielmi ~~XXI.~~ Trajectensis Episcopi invasit Hollandiam. Restitit Robertus quantum maxime potuit, occurrit hostibus cum exercitu ad Castellum nomine Leydam; sed pugna ibi commissa, deteriore fuit fortuna, victusque & fugatus cum vxore & liberis profugit Gandavum; quò ad eum raptim omnis convenit Nobilitas Flandriæ Teutonicæ, durum Richildis imperium, avaritiam, superbiamque muliebrem exosa. Nam præter alia nova vectigalia, quaternos tota Flandria denarios a singulis exegit lectis, Domini Malgiacensis imprimis, ut ferunt, usa consilio. Scinditur Flandria in ~~duas~~ partes duas, Germanica et Gallica, multae consurgunt dissidiae.

Occisus Godefridus Comes Lovaniensis Antverpiae ab percussoribus submissis ab 3 Roberto ~~Frisio~~ Jam Frisone. 1075.

Jam ſublatus erat, qui me Tutore fugato
 Expulerat patrij ſedibus imperij.
Quid facerem? amiſſos virtus ſpirabat honores,
 Spirantem vires deſtituêre pares.
Vicit vim virtus tamen, & te, ô perfide [a] Præſes
 Trajecti, ereptas reddere juſſit opes,
Biſque rebellantes Friſios parere Leoni.
 Regna dedit Calvus, reddo ego, major uter?

[a] Conradus, VVilhelmi ſucceſſor.

THEO-

THEODERICVS V.
COMES X.

GOdefrido cæso, rediit Comitatus in familiam & ad verum hæredem Theodericum hujus nominis quintum; qui administrationem adeptus, pro magno habuit negotio recuperare patriam hæreditatem; cujus gratia Conrado Trajectensium Antistiti bellum indictum, exercitus conflatus: Mirum dictu, qua cupiditate recuperandæ hæreditatis per vim adeptæ, quanta sit alacritate & impetu hostem aggressus: qua quidem re factum, vt territus Antistes, ac veritus ne illud malum plus nimio invalesceret, deditionem fecerit. Itaque pax facta, & quicquid antea vi armisque Conradus Theoderico adhuc puero ademerat redditum. Ortum interea novum a finitimis bellum, Frisiis novo Comiti rebellantibus; contra quos per concretas frigoribus aquas (jam enim brumæ tempus erat) profectus Theodericus, modico negotio eorum aciem disiecit, cæsis in eo certamine quatuor Frisiorum milibus. Tantum abfuit, vt ea clade accepta quieverint, vt eodem tempore contracto alio exercitu eduxerint contra Theodericum; qua rebellione vehementer commotus redijt ille, estque eo die atroci concursu tanta Frisiorum strage pugnatum, vt nullius neque sexus, neque ætatis respectus sit habitus. Plures etiam villæ atque pagi incensi. Stauria tribus hebdomadibus circumsessa, tandem his conditionibus rebellionis veniam impetravit, vt deditione facta certam pecuniæ quantitatem Theoderico daret. Hunc in modum subactis Frisiis, pax composita, perpetuumque obsequium Hollandiæ Comiti promissum. Hic Theodericus vita defunctus est quum præfuisset annis quinque & viginti.

Bellum indictum Episcopo Traiectensi.

Pax inter Episcopum & Comitē.

Bellum Frisicum.

Caduntur Frisii.

Iterum cæsi Frisii.

Stauriæ obsidio.

Dardania virtute pater sibi regna paravit,
Parta ego servavi, qua dedit ille, fide.
Differimus tamen hoc: quod Mars gratißimus illi,
Pax fuit in cunctos officiosa mihi.
His fortunatus Princeps succeßibus omnes
Iustitia colui, relligione Deum.
Sic ego, dum vixi, nulli gravis, omnibus vna
Morte fui: sed nunc vtraque vita noua est.

FLO-

FLORENTIVS II. PINGVIS, COMES XI.

THeoderici v. filius Florentius deinde imperat, vir excelsa statura, crasso corpore, pacis quam belli amantior. Egenos hic & pauperes (quod magnū justitiæ opus est) aluit, studuitq. toto Principatu [a] omnibus prodesse, nocere nemini. Hoc modo vivendo, omnes qui ante eum fuere Comites virtute ac sanctitate antecelluit. Mortuus postquam annis duobus & viginti in summa pace & otio Hollandiam rexerat.

Florentius pacis amator.

Florentius optimus Princeps.

a Nunc contra faciunt Principes, quorum unum studium est, assiduis exactionibus populo ad egestatis terminos redacto, suū ærarium locupletare.

Ex Meieri Annal. lib. IV.

Anno 1096 repetit Henricus (IV. Cæsar) a Roberto Comite Flandriæ Alostanos, Quatuor Officia, Arcem Gandensem, & Insulas Zelandicas: ~~verùm Roberto sua fortiter defendente, Henricus cogitur incœpto desistere.~~

Robertus firmo præsidio oppida castellaque sua hosti finitima communit. illumque aliquantisper a Flandris arcet. qua mora iniecta, concidit eius militi animus, sensimque dilabentes ab eo Germani, alij Bononiensem, pars imperatores, alios in Orientem sunt secuti. Ita Henricus a suis destitutus ac prope in ordinem redactus, cogitur incœpto desistere.

Ex eodem.

~~Anno 1108 Hollandi fœdere cum Henrico V. Cæsare icto Zelandicas Insulas a Roberto repetunt.~~

Anno 1108, Henricus Cæsar, Conventu Ratisponæ habito, amplas ex Noricis præcipue copias adduxit in Lotharingiam seu Brabantiam, ut Flandros adoriretur; ipse Alostenses et Quatuor Officia; Hollandi, d foedere cum eo icto, Zelandicas Insulas. ~~et~~ Montenses vero, hoc est, Hanonienses non solum Duacum Quanta sed totam a Roberto repetebant Flandriam. Robertus Orientis domitor, nihil Cæsarianas timebat minas. et Flandri tali duce invincibiles prorsus videbantur. Henricus nulla re memorabili gesta abijt inglorius, pacemque ad Natalem Dominicum Maguntiaci facta. Duacum etiam Augusti permissu Flandri retinuit.

Quanta latent regnis discrimina! vix pater urna
Conderis, en, bellum qui ciet, hostis adest.
Hostis adest[a] *Frisius: dumque hic cadit, ecce repente*
Traiecti[b] *Præses ad nova bella venit.*
Teque capit Lævir victum, & me destinat Orco,
Si eripiam. O facinus! vim facit, & prohibet.
Cedo tamen. quid tum? me postera sæcula bellis
Invictum, victum hac relligione ferent.

a *Duce Florentio Nigro, fratre.*
b *Heribertus.*

THEO-

THEODERICVS VI. COMES XII.

FVit inde Comes Theodericus, superioris Florentij filius natu major; qui subita defectione rebellantes Frisios domuit, adque obsequium retraxit. Sed non diu illi in officio manserunt. Nam paulo post Florentio Nigro, quē in Theodericum fratrem animo infenso esse non ignorabant, socia arma jungentes, hostiliter in agrum Hollandicum incursione facta, Alcmariam incenderunt; exarsissetque multo latius id incendium, nisi repente certior factus Theodericus hostē retrò abire coëgisset. Haud multo post, quum allatum esset vxoris ejus fratrem a Frisiis captum, exercitum a Trajectensium Antistite superatum, Trajectum profectus hostiliter eam vrbem circumsedit, eratque omnifariam mox instrumentis oppugnaturus, nisi cum vniverso clero Heribertus Antistes Pontificio habitu vrbem egressus, vt anathemate Comitem notaret, militem compressisset. Commentarij, quos sequimur, tradunt ipsum quoque Theodericum ad Antistitis pedes iacentem anathematis fulmen suppliciter deprecatum. Supplici ignotum, vrbsque obsidione liberata. Huius Theoderici temporibus Trajecti, nescio quo casu, ortum incendium, cujus adeo flamma invaluit, vt præcipua vrbis templa, non pœnitendis adornata imaginibus, arserint. Miraculi loco habitum, quod in tanta pulcherrimæ vrbis conflagratione Ædem Salvatori dicatam ignis non attigit. Quidam scribunt hujus Theoderici temporibus in Galliis tanta laboratū siccitate, vt fontes, putei, lacus, fluvij omnes exaruerint, ac veluti rimis fatiscente terra flammeus quidem eruperit ignis, qui perpetuum biennium duravit.

Theodericus Comes Frisios compescit.

Alcmaria incensa a Frisiis.

Obsidio Traiecti.

Traiecti ortum incendium.

Ex Meieri Annal. lib. v.

Mare ruptis aggeribus Flandriam mundavit. An. 1134.

Oceanus iterum se effudit in continentem, bonamque Flandriæ, Hollandiæ, ac Frisiæ partem submersit: magna tum hominum, tum pecudum multitudine extincta. An. 1135.

d 2 Quid

Ex Meieri Annal. lib. v.

Anno MCLVII, agente in Syria Theoderico, cum Hollandis per id temporis ... ob Insulas Zelandicas hostibus ... discordia. Cuius quidem fuisse causam referunt, quod Florentius Hollandiae Comitis Theoderici filius vectigal seu portorium quoddam ad locum cui nomen Gheervliet, ab Friderico Caesare accepisset in modum beneficij, eiusque rei praetextu magnopere Flandricos vexaret mercatores, longe solito maiora exigens ab illis vectigalia. Philippus Comes, florentissima tum aetate, acerque et plane militari vir animo, iis rebus irritatus, bellum terra marique Hollandis faciendum existimavit, eodemque simul tempore et classem valide instructam contra Florentium in mare misit: et Wasiam ... possessam tum ab Hollandis terrestribus invasit copiis, pulsoque Theoderico Beverensi, ac combusta Beverana castello, cum praeda ac maximo captivorum numero domum rediit.

Quid peregrinum, Hospes, miraris in urbe [a] Seleuci
Funus, & ignoto marmora sculpta solo?
Desine: nam latet hoc Florentius aggere, virtus
Quem sua Memnonias vexit ad usque plagas.
Qui Sarraceno rediit bis victor ab hoste,
Qui pacem extorsit supplicibus Frisiis.
Invidit Batavos illi tamen, ecce, triumphos
Mors, ne victa foret, Mars quia victus erat.

[a] Antiochia enim sepultus hic Comes.

FLO.

MCLXV, Philippus Comes cum Matthaeo fratre & Godefrido Comite Lovaniensi, instructa multarum navium classe etc. pag. 48.

FLORENTIVS III. COMES XIII.

THeodericus, cujus modo res gestas perstrinximus, filium reliquit Florentium; qui postea factus Comes, matrimonio junxit filiam Regis Scotiæ, quam a Viboldio Abbate Egmondensi, viro multa sanctitate prædito, in Hollandiæ portum advectam incredibili apparatu lætitiaque excepit. Hunc & Godefridum, Trajectensium Antistitem, de Frisiæ imperio contendentes, in gratiam reduxit Fredericus Imperator; qui sedandæ altercationis gratia id temporis in Hollandiam descenderat. Contigit paucis post mensibus, vt, Florentio Comite majoribus curis occupato, Frisii in Hollandiæ agrum egressi Alcmariam iterum incenderint, qua re commotus Florentius, educto exercitu, cum Frisiorum gente conflixit. Victi Frisii, non paucis argenti modiis pacem redemerunt. Estque deinde Florentius cum plerisque aliis Illustribus viris Hierosolymam profectus. Quibus omnibus quum vna esset susceptæ peregrinationis ratio, vt Saracenos, qui Terram Sanctam invaserant, Divino freti auxilio ejicerent, bis cum ea gente dimicaverunt, ac primo prælio interfectorum armis adiuti, altero ita fœdè hostem afflixerunt, vt in ea pugna vndecim Saracenorum milia ceciderint: Spolia ampla relata: Tamque singularis victoriæ auctori Deo actæ gratiæ. Si satis diligenter & integra veritate compositi Annales, periit Florentius in Antiochia.

Filia Regis Scotiæ data Florentio Comiti.
Viboldius Abbas Egmondensis.
Fredericus Imperator venit in Hollandiã.
Alcmaria iterum incensa a Frisiis.
Florentij Comitis peregrinatio Hierosolymitana.
Saracenorũ cædes.
Comes Florentius in Antiochia mortuus.

Ex Meieri Annal. lib. v.

An. 1165. Philippus Comes &c.

An. 1167. Florentius Comes Hollandiæ &c. Quantus pag. 99.

Viboldus (Wybold of Wiebold) nong fuit Antistes Egmondanus, inter annum 1161 et 1176.

* Barbarossa.

Quantus amor regni! vix patria sceptra capesso,
En contra fratrem [a] frater ad arma venit.
Mox Traiectinæ tueor dum Sedis honorem,
*Impedit *Otto meum, ne bene cedat, opus.*
Perfeci tamen: hinc capta Sylva-Ducis, vno
Invictus, [b] gemino nescius hoste premor.
Sic pace Antistes, sic bello strennuus Heros,
Si quis rite fuit, solus vtrumque fui.

a Gulielmus.

*Comes Gelriæ, 2dus eius nominis.

b Ducibus Lotharingiæ ~~& Brabantiæ,~~ & Limburgi.

THEO-

THEODERICVS VII.
COMES XIV.

Theodericus septimus patri Florentio in Antiochia defuncto surrogatur; qui Comitatum adeptus, cum Guilielmo fratre suo in Zelandia satis atrociter conflixit. Verum non multo post, Balduinus Trajectensium Antistes & Theodericus Archidiaconus concordiæ auctores fuêre, hac conditione, vt Guilielmus Theoderico majori natu Comitatum Hollandiæ cedens, in Frisia Orientali Rempublicam administraret, & quotannis ex Geervlietensi teloneo trecentarum librarum (vt vocant) reditum acciperet. Desijt postea in humanis agere Balduinus Antistes, a cujus obitu Theodericus Hollandiæ Comes Sedis Trajectinæ (de qua electis duobus contendebatur) factus est Tutor, cui summa fide res Ecclesię curare nitenti obstitit Geldriæ Concilium: estque ob id cum ea gente dimicatum. Postquam hic motus resedit, Comes Theodericus cum exercitu Brabantiam ingressus, Buscumducis vi cepit; eratque nobiles inde viros aliquot in Hollandiam abducturus, nisi subitus Lotharingiæ Ducis adventus omnia mutasset. Nam cæsis illic in magno numero Hollandis, Dux ipse captus non potuit prius in suum Comitatum redire, quam omne damnum, quod Buscoducensibus intulerat, æqua æstimatione persolvisset. Idem quum annos tredecim rexisset, & morbo gravi non longè a Dordraco premeretur, multum angebatur Gulielmi fratris absentia, quem Adæ filiæ adolescentulæ admodum, & immatura adhuc ætate ad imperandum, relinquere Tutorem cupiebat. hisque implicitus curis moritur, omnibus magnum sui desiderium relinquens.

Mors Balduini Traiectensis Episcopi.

Theodericus Comes Tutor Episcopij Traiectensis.

s'Hertoghenbosch captum.

Nec sexus mihi, nec fuit ætas apta regendi,
Iura tamen Batavis, ut pater ante, dedi.
Quam bene, fœminei taceo memor ipsa pudoris,
Posteritas, vitæ conscia, testis erit:
Bellaque cum Ducibus vicinis gesta loquetur,
Dum nostrum infestant, ô a *Ludovice, thorum.*
Fœmina quid possit, cerne Hospes. Nupta b *Roberto*
Pacis opus dederat, nunc tibi Martis habe.

a *Comes Lossensis.*

b *Gertrudis.*

ADA, THEODERICI VII. FILIA, COMES XV.

ADa superioris Theoderici filia, mortuo patre, nupsit illustri viro Ludovico Comiti Lossensi. Cui quum tantum conjugium a finitimis quibusdam Principibus invideretur, magni bellorum motus in Hollandia orti, vix tandem post multam cædem resederunt.

Ludovicus Comes Lossensis Hollandiam turbat.

Comitatus Lossensis a° 1330 Feudi iure cessit Ep° Leodiensi; cuius Metropolis est Fanum divi Trudonis. A° 1372

Anno MCLXXXIX Henricus I. cognomento Bellicosus, Dux Brabantiae &c. ~~Godefridus Dux Brabantiae (cum [illegible] Lossensi)~~ Et Gerardum Lossensem Comitem orta ob Praefecturam Trudonensem controversia, vastato Comitatu, Durassi arce expugnata, Trudonopoli obsessa male mulctavit. Chronicon Trudonense ad annum 1189.

Annales Godefridi Monachi S. Pantaleonis a° 1189. Godefridus Dux Brabantiae et Henricus Comes de Lo propter iurisdictionem oppidi S. Trudonis in manu valida bella gerunt etc.

Et: A° 1190. Godefridus Dux Brabantiae obiit.

Alterum post sexennium cum Lossensi Comite Ludovico bellum gessit Dux eandem* ob causam, † ob reædificatam Durassi arcem: quod Namurci Comes Philippus ad pacem reduxit.

* ut Barlandus

† ut Leodiense Chronicon tradit.

Hic alys obiisse dicitur a° 1183. Vide Divæum et Chron. vernac. Brab.

Wicsardus III, Gelriae Praefectus VII Margaretam filiam . . . . Comitis de Loon uxorem habuit circa annum Christi M. XXV. Ex qua Adelheidam genuit; quae Othoni Nassavio nupta Gelriae Principatum illustrissimae stirpi Nassoviae gubernandum deinceps permisit.

Sunt qui Henrico I Nassavio, Gelriae Comiti III filiam fuisse dicunt, nomine Mariam, desponsam Gerardo Comiti Lonaeo. Obiit Henricus iste a° MCLXII.

a Orientalē intellige.

b Rex enim Molgtolinus sive Malcolmus eius avunculus.

c Comes Lossensis.

Et a Frisiam, & Batavos rexi Comes æquus habenas:
Contentus gemino non tamen imperio,
Regni etiam Scotiæ petij trans æquora vectus,
Debita quæ patrij fœdere b conjugij.
Quin Trajectinis persolvi mille talenta,
Pacis ut hinc, palmæ certior inde forem.
Sed c Ludovicus obest: dumque hic mihi vincitur, atra
Mors subijt: victor sic ego in astra feror.

GVLIEL-

GVILIELMVS I.
COMES XVI.

GVlielmus Orientalis Frisiæ Comes Adæ [a] neptis gubernationẽ excepit. Ab hoc inimicorum arces aliquot eversæ. Incensum a Trajectensibus Dordracum hujus Principatu. Causam vastationis ejus non invenio. Pax tandem inter Hollandos & populum Trajectensem ita composita est, vt Comes Gulielmus, qui prius multo majore incommodo Trajectenses affecerat, mille talentûm (facit nummi nostratis sexcenta millia aureorum) Antistiti persolveret. Hic [b] Molgtolini avunculi sui, Scotorum Regis, audita morte, per quam Regnum lege ad se redîsse putabat, classem contraxit, qua Scotiam ingressus, multa oppida expugnavit: sed quum a Ludovico Lossensi Comite Hollandiam igni ferroque vastari accepisset, ne certum & jam acquisitum Comitatum pro incerto Regno amitteret, domum reductis navibus, Ludovicum adortus est, qui Hollandiæ agros latissime populabatur. Obiit mortem hic Gulielmus anno initæ apud Hollandos gubernationis vndevigesimo, in Frisia Orientali sexto & vigesimo.

a *Nam frater erat superioris Theoderici, & Ada filia sine prole decesserat.*

b Malcolmi alij.

In Annal. Monasterij Egmondani.
Scripsit Dominus Papa Nobili Viro Wilhelmo Comiti Hollandiæ duodecimo. circa an. M.CC.XIII.

Quin pergis? satis est, nomen si videris, Hospes:
Nam mea, si quæras, quilibet acta canet.
Aut qui tercentum me navibus æquor arantem
Oceani rector vidit, & ingemuit:
Aut qui tum cæsos duce me meminere Statingos,
Turbantes nostræ relligionis opus.
Hæc mea facta: necem narrarem nunc quoque: sed vel
Non perij, vel mox reddita vita mihi est.

FLORENTIVS IV.
COMES XVII.

Filius ejus [a] Florentius hujus nominis quartus fit inde Comes, peritia dimicandi nulli superiorum Principum secundus. Magnitudine rerum gestarum hujus viri accensa Claromontensis Comitis vxor maritum oravit, vt ludos militares ex industria pararet; rata futurum vt Florentius studio dimicandi cum suis accurreret. Constituitur certamini dies. Ad quem diem quum & Florentius, cujus vnius gratia factus erat ille apparatus, venisset, lęta mulier conscendit partem domus superiorem, vt ex editiore fenestra dimicantem prospectaret; cujus virtutem ipsa quum subinde laudibus ferret, suspicans maritus adductum sibi ante oculos tori insidiatorem, contractis clam armatis in locum certaminis descendit, omnisque rei ignarum Florentium obtruncat. Obtruncati corpus ad Rhenoburgense Cœnobium deportatum, ibi loci magnificè sepelierunt Almaniæ Proceres. Periit autem hic Florentius viridi adhuc ætate, quum annis duodecim Hollandiæ præfuisset.

[a] Ex priore coniuge susceptus duas enim duxerat.

Ex Meieri Annal. lib. VIII.

Anno 1233, incitante Gregorio IX, ductæ sunt terra marique copiæ in genus quoddam Hæreticorum, qui Statingi vocabantur, Bremensibus contributi. Ii primùm viriliter se defenderũt, verùm numero simul & viribus impares, partim interfecti sunt, partim in silvas & invias paludes se abdiderũt. Ejus expeditionis capita exstitisse lego Henricum Brabantiæ Ducis filium, cui summa rerum erat concredita, cum eo Florentium Comitem Hollandiæ, cum Comite Cliviano, &c. An. 1233.

Trecentas Hollandi naves ad id bellum misisse feruntur.

Haec multo plenius Alb. Crantzius Metropol. lib. 7. cap. 27. cujus locus omnino est describendus. Videndi et Dousa, Scribanius,

Ex Meieri Annal. lib. IX.

An. 1278. Partus mirabilis.

Anno 1278 obiit Mathildis filia Florentij Comitis Hollandiæ, ea quæ vno partu liberos peperit CCC LXV; qui omnes ab Othone Episcopo Trajectensi sacris abluti sunt fontibus in pelvi simul jacentes, ac deinde obierunt. Hoc Mathildi accidisse putatur, ideo quod pauperculæ cuidam mulieri geminos exprobrasset perinde atque adulteræ, quæ conscia pudicitiæ suæ: Oro (inquit) Deum, vt tot pariat ipsa quot dies continet annus. Erat autem Mathildis vxor Comitis Hennebergensis (Hermanni,) mater illi Mathildis filia Ducis Brabantiæ Henrici, frater Gulielmus is Hollandiæ Comes qui ad Imperij apicem electus est contra Fredericum II. Sepulta est apud Losdunum in Monasterio a matre fundato. Errant, qui eam Margaretam Comitem Hollandiæ vocant, cumque partum anno 1314 asscribunt.

De partu hoc prodigioso ita Junius noster Bataviæ Cap. XX.

Losdunum duobus passuum millibus ab Haga-Comitis dissidet, a collibus quos inter habitatur nomen adeptum, Bernardi institutum sequitur, a Mathilde constructum. vbi ostenditur inter alia monumentum Margaretæ Principis fœminæ, quę Florentij IV Comitis è Mathilde jam dicta vxore filia, Comiti Hennebergensi nupta, vno pauciores quã annus vertens dies habet liberos partu portentoso edidisse memorur: quæ res, vt compendio absolvam, ad hunc habet modũ. Pauperculam gemellos enixam, & pendentes vtrinque ab vberibus lactantem, quę Comitis vxori se forte obtulerat stipem flagitans, probro incessebat ipsa Princeps, & adulterio concepisse incestam prolem aiebat; fieri enim posse, vt vno ex marito bina stirps nasceretur, pernegabat. Illa pudicitię inteme-

temeratæ Deum testem citans, imprecatur illi sobolem quæ numerum solidi anni dierum æquet, si pudicitiæ suæ constaret honos. precum efficaciam comprobasse eventi fides dicitur, partu incredibili, nisi publici monumenti auctoritatem convellere, fidemque tabulæ ad testandam sempiternam rei memoriam positę dissolvere nefas putarem. Epigraphen non abs re fuerit hoc loco adscribere, servata ejus sæculi lexi, vt Salioram & Carmentæ obsoleta verba religiosè retinenda duxit antiquitas, & conservanda, ne fides periclitetur.

„ Illustris Domini Florentij Comitis Hollandiæ filia, cujus „ mater fuit Mathildis filia Henrici Ducis Brabantiæ, fratrem „ quoque habuit Guglielmum Alemanniæ Regem: hæc præ- „ fata Domina Margareta, anno salutis millesimo ducentesi- „ mo septuagesimo sexto, ætatis suæ anno quadragesimo se- „ cundo, ipso die Parasceves, hora nona ante meridiem peperit „ infantes vivos promiscui sexus numero trecentos sexaginta „ quatuor; qui postquam per venerabilem Episcopum Domi- „ num Guidonem Suffraganeum præsentibus nonnullis Pro- „ ceribus & Magnatibus in pelvi quadam baptismi sacramen- „ tum percepissent, & masculis Ioannes, fœmellis vero nomē „ Helisabeth impositum fuisset, ipsorum omnium simul cum „ matris animæ ad Deum æternaliter victuræ redierant, corpo- „ ra autem sub hoc saxo requiescunt. „

Consimilis exempli in partu numeroso observati fides, (ne quid Dei potentiæ derogetur) adnotata legitur ab Annalium Brunsvicensium scriptore: consentientibus Alberto Cranzio in Vandalicæ historiæ commentariis, & Ernesto Anhaltinorum Principum historiographo: quorum consensus testatur, tricesimo septimo post prædictum prodigium anno, A° 1313 Margaretam huic de qua loquimur cognominem, Holsteinij Comitis conjugem, totidem capitum sobolem maturo partu enixam edidisse, in quo fœtus omnes humanam manife-

Exemplum numerosi partus.

stè

ſtè ſpeciem repræſentantes, in baptiſterio ſalutari vndâ ablu- ti fuerint. Porrò Ariſtarchi cujuſpiam miniatas ceras depo- ſcere videtur, id quod Ioannes Cuſpinianus (qui Cæſarum vitas diligenter annotavit, ſcripſitque) a noſtris Annalibus non parum evarians, Mechtildem, ſororem Guilelmi Cæ- ſaris, Comitem Hennebergenſem, nominat hanc ipſam quam nos filiæ puerperæ matrem diximus. Quam (vt ipſe numerũ init) trecentos quinquaginta fœtus vno partu, fidem omnem ſuperante miraculo, excluſiſſe prædicat, ab Othone avunculo Trajectino Præſule in pelvis labro baptiſmo tin- ctos. Nos tabulę penſilis, quę in Loſdunenſi fano memorię conſecrata eſt, fidem ſequimur: quam eo libentius hîc inſer- uimus, quod animadvertam non piguiſſe clariſſimos viros, Eraſmum & Ludovicum Vivem, auctoritatẽ rei geſtę monu- mentis ſcriptorum publicè teſtatam ad poſteros trãſmittere. Extatque hodie ſupra VVorcomium cis Moſę ripam Arx e- juſdem memorię teſtis, Puerorum cognomine nuncupata; quæ totidem, quot fuerunt capita, feneſtras olim oſtentabat, nunc Roſſemiæ familiæ propria. at nunc verò Secretarij ac consiliarij Illustrissimi Principis Mauritij

Arx puerorum.

Hæc vir clariſſ. Hadrianus Iunius, cui concinit Ludovicus Guiciardinus in Deſcriptione Galliæ Belgicæ. Verum hodie Tabula illa aliter legitur, ad hunc videlicet modum.

En tibi monſtroſum nimis & memorabile ſactum,
Quale nec a mundi conditione datum.
Hæc lege, mox animo ſtupefactus Lector abibis.

MArgareta Hermanni Comitis Hennenbergię vxor, quarti Florentij Comitis Hollandiæ & Zelandiæ filia, Guilhelmi Regis Romanorum, ac poſtea Cæſaris ſeu Gu- bernatoris Imperij, atque Aleitheiæ Comitis Hannoniæ ſo- ror, cujus patruus Epiſcopus Trajectenſis, avunculi autem fi- lius Dux Brabantiæ, & Comes Thuringiæ. Hæc autem Illu- ſtriſſi-

ſtriſſima Comitiſſa annos quadraginta duos circiter nata, ipſo die Paraſceves, nonam circiter horam, anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, trecentos ſexaginta quinque enixa eſt pueros, qui priùs a Guidone Suffraganeo Traje-ctenſi omnes in duobus ex ære pelvibus baptiſati ſunt; quorum maſculi quotquot erant Ioannes, puellæ autem Eliſabethæ vocatæ ſunt; qui ſimul omnes cum matre vno eodemque die fatis conceſſerunt, atque in hoc Lauſdunenſi templo ſepulti jacent. Quod quidem accidit ob pauperculam quandam fœminam, quæ ex vno partu gemellos in vlnis geſtabat pueros, quam rem ipſa Comitiſſa admirata, dicebat, Id per vnum virum fieri non poſſe, ipſamque contumelioſè rejecit. Vnde hæc paupercula animo perturbata, ac perculſa, mox tantum prolium numerum ac multitudinem ex vno partu ipſi imprecabatur, quot vel totius anni dies numerarentur; quod quidem præter naturæ curſum obſtupenda quadam ratione ita factum eſt; ſicuti hic in perpetuam hujus rei memoriam ex vetuſtis tam manuſcriptis quam typis excuſis Chronicis breviter poſitum & enarratum eſt. Deus ille ter maximus hac de re ſuſcipiendus, honorandus, ac laudibus extollendus in ſempiterna ſecula, Amen.

quatuor
Tab. vete
5 in pelvi quadam

Quis credat? Batavis prima florente juventa
Princeps, & tibi Rex, maxima Roma, fui.
Mox civile Forum dirimendis litibus Hagam
Institui, pacis non leve præsidium.
Inde rebellantes uno certamine Flandros
Aut stravi, aut misi, sed sine veste, domum.
Post victor, Frisios repetens, cado. Quid gemis, Hospes?
Insanis, ni optes sic quoque posse mori.

Curia Hollandiæ & Zelandiæ, Haga-Comitis.

GVLIEL-

GVLIELMVS II.
COMES XIIX.

OCciſo Florentio, Gulielmus filius ejus nondum maturus adminiſtrationi erat, ſex tantum natus annos: tamen ei Comitatus Hollandiæ ad puberem ætatem incolumis manſit Tutelâ patrui Ottonis, Trajectenſium Antiſtitis. Hic Gulielmus, armorum quam auri multo ſtudioſior, imberbis adhuc, & vix dum annum agens viceſimum, Romanorum Rex eligitur. cui inde Leodium per Antiſtitem loci conſanguineum ſuum perducto vniverſus clerus extra vrbem officij cauſa obviam proceſſit. Eodem ferè tempore apud Trevirorum Archiepiſcopum pluribus diebus commoratus, redijt poſtea in Hollandiam. Inſtituitque non longe ab oppido Delfenſi Concilium, ad quod Hollandi Zelandique ſuas cauſas deferrent. Locus dicitur Haga Comitis. Idem Princeps nunciis & literis certior factus Margaretam Nigram, quæ per id tempus Flandriæ præerat, exercitum conflaſſe ad expugnãdam diripiendamque VValachriam Zelandiæ inſulam, Florentium fratrem cum armata juventute eò miſit, vt Flandros ab injuria arceret. Accidit fortè, vt non longè a Middelburgo, nobili Zelandiæ emporio, duo exercitus inter ſe concurrerint. Fuit ea pugna Flandris tam cruenta, vt latiſſimè ſeſe in Middelburgenſem agrum ſanguis effuderit. Quod quum Gulielmus Rex audiviſſet, Flandros memorabili clade affectos, navigans eveſtigio in Zelandiam, ſuppliciter accurrentibus Flandrorum reliquiis pro innata ſibi clementia veniam dedit; quumque omnes detractis veſtibus nudos remiſiſſet, ne a tanta illa clade reverſi ludibrio ſui eſſent, ex virentibus piſis ſubligacula ſibi feciſſe traduntur. In hunc modum ſuperatis Flandris, Gulielmus ab Innocentio Pont. Max. in Italiam accerſitus [a] Januæ Cæſatea accepit inſignia. Inde profectus

Comes Gulielmus Rex Romanorum electus.

Concilium in Haga Comitis.

Caduntur inſigni ſtrage Flandri.

[a] *Legitur in Cõmentariis Rerum Hollãdiæ, hunc Gulielmum* hic gulielmus *per id tempus duodecim duntaxat aſſumtis vix co-*

fectus in vlteriorem Almaniam, vbi per omnia oppida, pagos, & arces maximis est honoribus cohonestatus, exsilientibus vndique ad Regis adventũ plurimis. Interea certior factus Frisiorum rebellione turbari Hollandię otia, cum ingenti armatorum manu reversus, cum hoste bis conflixit. semel primo adventu; estque tunc Regiis viribus Frisiorum miles subactus. item post V Kal. Febr. quum omnia diuturnum gelu pervia fecisset, Frisiam iterum ingressus, ante initum prælium occiditur, novem & viginti annis in publica administratione completis. Sunt qui scribant, multo prius a nescio qua Vate prædictum, fore vt armis Frisiorum victus occumberet. F. novem Imperij & viginti annis

mitibus, furtim venisse in Italiam, atque ita habitu peregrini plerisque lustratis oppidis Ianuæ ab Innocẽtio Pont. Max. nullo non honoris genere exceptus, Corona Imperij ab eodẽ donatur. Sed errare eos censet Meierus. Vide infra pag. 49.

Ex Meieri Annal. lib. VIII:

Anno 1241, Sub idem tempus VVasiani, (die van't Land vã Waes) qui hactenus fere sub Imperatoribus Romanis ac Hollandiæ Comitibus sine certa lege vixerant, leges suas (quam a Choram vulgo vocant) a Flandris Comitibus acceperunt.

a Keure.

Ex ejusdem lib. IX:

Anno 1246 Iohannes Avenniensis, subnixus ope Gulielmi Comitis Hollandiæ, cujus duxerat sororem Adelheidam in matrimonium, matri suæ Margaretæ (Flandriæ Comiti) bellum indixit; ideo, quod Gulielmo Dampetræ posteriori thori primigenio Flandriam post se destinaret, quam jure optimo sibi debitam contendebat. Hac ex re maxima oborta rerũ omnium perturbatio. Erat Avenniensis strennuus, audax, florentissimusque juvenis, omnesque prope optimates Hannoniæ suæ habuit causæ studiosos. In Flandris item inter nobilitatem sermo hac de re opinioque multiplex ac varia agitbatur, donec Divi Regis Ludovici Odonisque Cardinalis Romani Pontificis Legati arbitrio vtraque pars consentientibus animis controversiam omnem decidendam permitteret; qui post maturum consilium pronunciaverunt, vt mor-

te

te Margaritæ Dampetra Flandriam, Avenniensis adiret Hannoniam, suisque vterque fratribus juxta consuetudinem per sortem bonorũ provideret. His ita peractis, Gulielmus Princeps cum multis ex Flandrica nobilitate nomen dedit in Sacram militiam, primo quoque tempore Regem in Asiam sequuturus. Margareta autem insignia Gulielmi mariti Flandricis inseruit, Hannoniæque insignia reliquit.

Ex eodem.

Anno 1246, eodem tempore in Concilio Lugdunensi agente Innocentio IV, Friderico Cæsari jus Imperij est abrogatum, vacavitque dehinc Imperii solium duodetriginta per annos; quamquam eodem anno Henricus Turingus, ac dehinc Gulielmus Hollandus contra Fridericum eligerentur. An. 1246.

Ex eodem.

Anno 1247, defuncto Comite Turingię, mox inter implacabiles Friderici Augusti cum Romano Pontifice discordias adsumitur ad rerum apicem Gulielmus Comes Hollandiæ, vir sttennuus ac plane militaris. Quamquam neque hic neque Turingus in justo legitimoqne Augustorum catalogo numeretur. In Chronicis Magunciasensibus proditum est, Hollandum tantummodo electum fuisse ab Archiepiscopis Maguncia censi & Agrippinensi. An. 1247.

Ex eodem.

Anno 1248, Gulielmus Hollandus (quem diximus Cæsarem designatũ,) opum suarum quærens firmamentum, duxit vxorem filiam Othonis Ducis Brunovicensis. Aquas Grani vrbem Fridericico devinctam subKal. Maias obsedit: quam coëgit tandem ad deditionem, redimitusque est ibi de more prima Imperiali tiara, die primo Kal. Novemb. An. 1248.

Hujus affinitate auxilioque fretus Iohannes Avenniensis spiritus sustulit, ausụsque matri rebellionem facere, pertæsus longam ejus vitam; Hannoniamque primùm invasit, seque An. 1248.

eo nomine Henrico Episcopo Leodiensi jurejurando devinxit. Dehinc nactus Divi Regis Gulielmiq. fratris absentiam, auxiliante Hollando, Alostanos, VVasios, quatuor Officia, Teneremundanos, Geromontanos fœde populabatur, atque incendit; causatus Flandricum Dominatum, ac quidquid beneficio Imperij teneretur, non esse cognitionis Regis Francici, eò quod, vt intendebat, non esset corporis Flandrici. Coactis Flandri copiis ad Arteveldam, Birfletum, & Hulstum consederunt, vbi aliquot ex suis amiserunt, congressi subinde cum Avenniensi, qui cum Comite Hollandiæ terra marique Ruplemondã obsedebat. Margareta cognitis hostium viribus in conditiones descendit, pacem a filio redemit, sexaginta aureorum millia Avenniensi numeravit. Ita hostes vtcunque placati Alostanis reliquisque Imperialibus vna cum Insulis Zelandiæ cesserunt; fassi etiam Cameracẽses, Alluates, Cambresiamque ad corporis Flandrici pertinere vnitatem. Missus hujus concordiæ obses in Flandriam Florentius, frater Regis Gulielmi.

Ex eodem.

An. 1252. Anno 1252 Gulielmus Cæsar magnus inimicus domus Flandricæ Margaretam Comitem Flandriæ terris Imperialibus privavit, propterea quod fidem Cæsari non præstitisset, illasque Ioanni Avennio attribuit: Terram, inquit, de Namurco cum suis appendicibus, terram juxta Scaldem, terram Alostensem, terram de VVasia, terram IV Officiorum cum omnibus appendicibus sororio nostro nobili viro Ioanni Avennio, vt eadem Comitissa in Fœdum tenuit, concessimus, a nobis & Imperio perpetuo possidendas; quarum terrarum homines & habitatores eidem Ioanni obedire volumus & præcipimus. Datum Francofordiæ, V. Idus Iul. ANNO MCCLII. Regni nostri anno IV.

An. 1253. Idem Avennium in Hannoniam, vnde a matre depulsus fuerat,

fuerat, restituit anno 1253. Margareta, vt occupatos ab hoste recuperaret Dominatus, grandem ex Flandria Atrebatesioque conflatum exercitum cum duobus filiis misit in Zelandiam. Sunt auctores, agente Duce Brabantiæ Henrico, indictum fuisse Andoverpiæ de rebus componendis cõventum, eaque de causa factas aliquot dierum inducias, quas Margareta fregerit, sperans inopinatos Florentium Hollandum ac Lupum Clivianum Cæsareos Duces profligare. Vtcumque sit, Flandris ea expeditio opido quam infeliciter cecidit. Nam acerrime ab Hollandis in insidiis locatis excepti, atroci prælio victi sunt, ac fœda occidione ad magnum numerum cæsi. Capti Principis filij Guido, Ioannesq. cum Comitibus Theobaldo Barrensi ac Godofredo Ghisnensi, cum aliis CCXXX (vt Iacobus Guisianus tradit) Equestris ordinis viris, tota classe cum omni instrumento bellico amissa. Hæc in VValachria ad VVestcapellam IV Nonas Iulias. Retulêre quidam in literas ad [a] triginta vel hoc amplius hominũ millia hîc ex nostris occubuisse. Misit Margareta Valterum Tornacensium ac Rodolphum Morinorum Episcopos vnà cum Philippo Decano D. Donatiani Brugensis ad Cæsarem de redimẽdis liberis in Hollandiam. at ille adiri se non est passus, sed statim in Vangiones se contulit. Legati magna diligentia insecuti, post longam exspectationem tandem hoc accepere responsi: Quandoquidem multis modis Margareta perduellionis esset rea, quòd se Cæsari devincere abnuisset, quòd tridui inducias per Ducem Brabantum pactas violasset, primùm omnium sese purgatam redderet, Cæsareæque Majestati satisfaceret; hinc de liberorum redemtione ageret. Hoc per Hugonem Spiranum Imperij Cancellarium ac Cononem Magunciacensem Pontifices accepto responso, domum reverterunt. Margareta tali responso nihil admodum permota, res omnes adversas inconcusso invictoque pertulit animo, nec vltrà dignata ad Cæsarem mittere, nihil nisi de bello reparando

[a] Quinquaginta, *Cuspinianus in Cæss.*

parando

parando cogitavit; magnamq. ſpem in Divo Rege Ludovico, cujus jam ex Syria nunciabatur reditus, poſuit.

An. 1254. Anno 1254 miſſa eſt rurſum Legatio in Germaniam ad Gulielmum Regem de Guidone ac Ioanne cæteriſque Nobilibus captivis liberandis, non ab Margareta, ſed nomine Regis Ludovici ac quinque civitatum Flandriæ. Propoſitæ ab Hollando hæ conditiones: Fateretur Margareta Cæſaream ſe imminuiſſe Majeſtatē; cederent Flandricæ civitates, vel reclamante Margareta, Comiti Hollandiæ in perpetuū VValachriam; Guido ac Ioannes ejus frater cederent æternum fratri ſuo Ioanni Avennienſi Dominatus Imperiales ſitos inter Flandriam & Hannoniam, juxta placita Conventus Francofordiani. Ad hæc approbarent Pacem ab Ludovico Rege Odoneque Cardinale Rom. Pont. Legato antea factam. Numerarent iidem pro ſui dumtaxat redemtione ducenta millia florenorum iuſti ponderis. Hæc vbi domum renunciaſſent Legati, Margareta celebri Procerum conventu: Viri fortes, (inquit) Guidoni filio Flandriam poſt me aſſigno poſſidendam: Veſtram obteſtor fidem, vti eam adverſus hoſtem noſtrum Hollandum meoſq. filios Avennienſes ſtrenue defendatis. Quòd ſi forte Guido in cuſtodia Hollandica moriatur, filium ejus natu maximum Flandriæ Comitem ſalutabitis. His ita conſtitutis, ad Ludovicum Regem proficiſcitur petitum eius opem, qui tum egit Pariſiis apud Fanum Germani in Laya. Non continuo promiſſa illi auxilia, propterea quod contra placita Pacis anni 25, cauſa Ferdinandi Comitis factæ, feciſſe videretur. Muniverat Arcem Ruplemondam adverſus Hollandum. Dictum erat, ne quam tota Flandria Arcem Comites reſtituerēt fundarentve abſq. Regis conſenſu. Ipſa Ruplemondam licet Cis-Scaldanam non in Regno ſed in Imperio ſitam eſſe contendebat, atque ita vetere ritu fuiſſe obſervatum. Attamen poſt longam cum Margareta diſceptationē, decreta illi ampliſſima contra Hollandum

landum auxilia, Carolo Regis fratri demandata provincia, sub hac conditione, vt dissolveret Margareta omnes belli impensas, Hannoniamque, dum ipsa viveret, Carolo possidendam traderet, quæ morte ipsius ad Ioannem Avenniensem rediret. Venêre cum Carolo Duces Burgundus, Lotharingus Comites Alençonius, Borbonius, Stāpanus, Sabaudus, Campanus, Altisiodorensis, alijq. Nobiles permulti cum firmissimo exercitu. Compendium omnes conveniunt, ibi copię recensentur. Indictū Hollando bellum. Datus dono ab Hollando Fœcialibus qui bellum indixere torques aureus Guidoni captivo detractus. Ascana planities in cōfinio Brabantiæ certo die pugnæ constituta. Recepta ante omnia Ruplemonda. Exercitum deinde Carolus Margaretaque duxerunt in Hannoniam. Valentianæ, Castrilocus, Senogiæ, Binchium, Melbodium, Beaumontium, Atha, ac reliqua omnia oppida recuperata, excepto Bochano, cui parcitum est eò quod tum ibi Alisa Ioannis Avennij vxor jaceret puerpera, & *Angia virtute Galteri Angiani defensa. Hollandus Avenniusq. cum copiis haud contemnendis Valentianas recipere tentarunt, sed mox rejecti sunt, ac tota Hannonia expulsi.

Anno 1255, post Caroli ex Hannonia discessum, Valentianas Cęsar recepit, cæteris oppidis in fide manentibus Margaretæ. Ludovicus Rex ad Kal. Novemb. Gandavū venit ad redimendos de Cæsare Margaretæ liberos, sed re infecta Gandavo decessit. Et paulo post Guielmus Cæsar (quò fata trahebant) in Frisiam proficiscitur, vt bello eam gentem quateret; sed victus ibi est, & occisus sub Kal. Febr. 1256. Refert Albertus Crantz, ne hodie quidem constare vbi corpus sit tumulatū.

Errare eos puto, qui hunc tradunt Genuæ ab Innocentio IV accepisse Cæsarea insignia.

Clade Gulielmi adeo fractus est Ioannes Avennius, vt ex mœrore animi morbo contracto finem vivendi fecerit IX. Ianuar. anno 1257. Sepultus Valentianis.

Z

Sonegiæ

* Dum hæc obsidebantur, Guilielmus Imp. magnis Hollandorum copiis Brabantia peragrata, prope Ascam tertio fere miliari a Bruxella castra locavit, Valesiumque ad manus conserendas provocavit. At ille contendere non ausus, soluta Angiæ obsidione, cum omnibus suis Hannonia excessit. Imperator vero Angiæ omni cultu exceptus, illinc Valentianas adiit. Qua urbe cum reliquis ad obsequium Avennensis reducta, in Hollandiam remeavit, Frisonum nunciata rebellione revocatus. [illegible] Miræus.

An. 1256.

Quid mihi bis mortem [a] *facinus moliris ob vnum*
Posteritas? semel ah sit periiſſe ſatis.
Quin me quin potius cum Flandris bella gerentem,
Aut mea cum Friſijs prælia geſta refers?
Mitto ego quæ patriis vmbris monumenta dicavi,
Eximiæ teſtes quæ pietatis erunt.
Hinc, ſpero, laudem tribues, mutataque dices,
Quod te delevit, delet & illa ſcelus.

[a] *Stuprum Gerardi Velſeni coniugi illatum, ob quod ab eodem confoſſus.*

FLORENTIVS V.
COMES XIX.

FLorentius hujus nominis quintus, annum agens septimumdecimum, vindicaturus patris Gulielmi Regis cędem Frisijs bello indicto, non multo post cum ingentibus copiis descendit. Congressi tum prælio Frisij plus octingentos è suis amisere. Florentius post aliquot annos iterum cum exercitu in Frisiam reversus [a] prospere pugnavit. Eodē tempore senis cujusdam indicio inventum patris corpus, quod vsque in eam diem interfectores ejus occulerant, Middelburgum in Zelandiam deportandum curavit, sepelivitque magnificentissime in Præmonstratensium Fratrum Monasterio; quo non est hoc tempore structura magnificentius aliud in Ditione Burgundica. Meruit hac re illustris Princeps singularis in parentem pietatis laudem. Porrò defunctus sepulturæ munere, cum Flandris, qui mox ad subigendam VValachriam adfuturi dicebantur, navali prælio certare constituerat, sed priusquam educere in hostem potuit, interea adfuit Brabantiæ Dux Ioannes, quo adnitente facta pax; quæ vt firmior esset, Guidonis Flandriæ Comitis filia Beatrix nomine Florentio in matrimonium data. Ex qua quum suscepisset quatuor filios, tres in flore primo extincti sunt. Multa in diversis Hollandiæ oppidis Palatia magnifico extruxit apparatu: & secessus fecit amoenissimos, in quibus nunc venationi operam daret, nunc inter forma excellentes virgines deliciaretur. In re quoque militari dimicando jaculandoque se multum exercuit. Proditum est, eum domi ordinatis rebus in Angliam trajecisse, vt Scotorum gentem subigeret: verùm rebellione Flandrorum revocatus, mentem ad alia vertere coactus est. Quæ omnia prætereo studio instituta brevitatis. Extremæ vitæ tempore, magis contumeliæ causa quam impulsu libidinis, corrupit vxorem Gerardi cujusdam Velseni,

Florentius hic adhuc infans in cunis vagiebat, quum pater eius Gulielmus Rex a Frisiis est interemptus.

Frisii bello petiti.

a Cæsis eorum 1400.

Monasterium Præmonstratensium Middelburgi.

Belli apparatus in Flandros.

Guido Comes Flandriæ.

Opera Florentij Principis.

Florentius venationi deditus.

Florentij in Anglam traiectus.

quem ipſe prius ad ſummos honores provexerat. Hoc factum ejus quum intolerabile videretur, conſpiratum eſt in eum a multis, Gerardo Velſeno & Hermanno VVoerdeno, corruptæ patre, conſpirationis principibus. Apprehenſus igitur Trajecti, quum auditum eſſet in Hollandia contrahi exercitum ad liberandum Comitem, duobus & viginti vulneribus a Velſeno confoditur. Velſenus poſtea captus, perpetrati ſceleris pœnas dedit.

Florentius 22. vulneribus confoſſus.

Ex Meieri Annal. lib. IX.

An. 1256.

Anno 1256, Bruxellæ Pax convenit inter Margaretam Comitem ac Florentium fratrem Gulielmi Regis defuncti, eundemque Tutorem Florentij ac Procuratorem Hollandiæ. Liberati Guido Ioanneſque Flandrenſes cum cæteris captivis grandi ære: Nam proditum eſt, hîc Gandenſes per ſe contuliſſe ad octo millia nummûm. Pactum, vt Florentius Tutor, aut eo deficiente Florentius ejus pupillus duceret vxorem Beatricem, Guidonis Comitis filiam, cui dos eſſet Zelandia tota in fide ac clientelâ Comitum Flandriæ. Quòd ſi caſus ita ferret, vt neuter horum Beatricem duceret, tunc vnus aliquis ex filiis Guidonis duceret Machtildâ, Gulielmi Regis cæſi filiam, cum Zelandiâ quo dictum eſt modo tenendâ. Approbata per Hollandos Pax anni 1167, quantû attinet ad vectigalia Zelandica ac libertatem Flandricorum mercatorum. Confirmata apud Peronam Pax menſe Septembri anni 1246, facta per Regem Ludovicum atque Odonem Cardinalem, Crivechors & Alluetum Guidoni; Bochanum & Oſtervandia Ioanni Avennio poſt mortem matris per eundem Regem attributa. Interdictum Flandricis Hannonicisque exulibus in Hollandiam refugium; ademptum & Hollandicis invicem in Flandriam & Hannoniam. Duxit itaque ~~poſtea~~ ſecundùm formulam huius fœderis Florentius,
filius Gulielmi Regis postea Beatricem

Beatricem in matrimonium, primus Comes appellatus Zelandiæ; quam cum insulis ipsius omnibus possedit. Cessit & Carolus Andegavensis, Ludovici Regis interuentu, Hanno-niâ, solutis illi belli superioris impendiis, quæ intra quinquennium haud absque magno fremitu atque indignatione Flandria pependit. Hæc ille Annalium Flandricorum lib. IX. *Florentius V primus Zelandiæ Comes appellatus.*

Ex Meieri Annal. lib. x.

Florentius Comes Hollandiæ, Gulielmi Cæsaris cæsi a Frisiis filius, a familiaribus suis Hermanno VVoerdeno, Gerardo Velseno, Gisberto Amstelio, dum aucupio animi gratia indulget, fœdo parricidio occiditur; per causam, quod quibusdam arcibus ac possessionibus istos spoliasset in gratiam Ioannis Episcopi, qui Ecclesiæ bona esse contendebat. Audaciores forte facti fuere latrones isti, quod præter populares suos, Eduardum Regem, suumque socerum Guidonem Flandriæ Comitem Florentius offendisset. Habebat enim Beatricem filiam Guidonis in matrimonio, ex qua natus filius Ioannes duxerat vxorem Elisabetham filiam Regis Eduardi. Nihilominus tamen tanta erat Gallorum Regis largitio & corruptio, vt Anglo Flandroque relictis, cum Gallo & Ioanne Comite Hannoniæ filio amitæ suæ fœdus feriret, ☞ *An. 1303. Imò 1296. Perperam Meierus in An. 1303. reijcit: atque hinc error calculi emendandus.*

Jam motu, jam plena metu simul omnia circum
Reddiderat cæsi mors inopina patris,
Quum Batavi regni, multis renuentibus, hæres
Albionum Arctoo rector ab orbe vocor.
Veni, sedavi motus, fidisque meorum
Discordes junxi consiliis animos.
Mox victor redij a Frisiis: *nunc hac situs urna.*
Dic Hospes, belli pacis an arte prior?

IOAN.

IOANNES I.

COMES XX.

INterfecto Florentio, quum puer adhuc abesset in Anglia filius ejus Ioannes, discordia aliquamdiu in Hollandia laboratũ est; donec missi in Britanniam legati Comitis nuper cæsi hæredem reducerent, sub cujus appulsum omnis repentè sedatus motus. Hic Ioannes natu grandior, bis rebellantes Frisios aggressus, magnis affecit cladibus. Hoc etiam Principe Dordraci tumultuatum est. Decessit post exactum in administratione quadriennium. Eodem ferè tempore vixisse dicitur in Hollandia Gigas, Nicolaus Kieten nomine, cujus immanitas corporis omnibus fuit admirationi: excelsa statura homines sub brachio excepisse traditur: calceus ejus quatuor excellenti magnitudine hominum pedes facilè capiebat: pueros quoque in ludum euntes ita vastitate illa membrorum territabat, vt nisi procul & à tergo eum aspicere non fuerint ausi. Hoc fortasse non ita facilè sibi fidem apud homines inveniet, quod fabulæ propinquum videri possit. sed cur minùs æquo animo audiendum, quam quod olim in Creta insula repertum sit humanum caput instar dolij: & in terra India vixerint homines tam insigniter auriti, vt aures ad pedes defluerent.

Discordia laboratum in Hollãdia.

Gigas Nicolaus Kieten.

Ex Meieri Annal. lib. X.

An 1303. Imò 1296.

Agebat tum Ioannes Florentij filius cum vxore apud Regem Eduardum in Anglia; sed flagitantibus Hollandis statim a cæde patris domum reversus est, deque consilio Regis & Guidonis avi sui datus est illi Tutor (nam ferè puer adhuc erat) Vulfardus à Borsalia Veriensis Toparcha, vir quidem strenuus & fidelis, sed Ioanni Hannonio non satis ad stomachum; ideo quod cum Flandris fugeret exercere inimicitias.

Mirum vero Tutoris eguisse, qui maritus iam erat. sed videtur secũ pugnare hic Scriptor, qui puerum vocet.

tias. Igitur Hannonius, fretus fœdere Gallorum, ſummittit occultè percuſſores, & Vulfardum occidendum curat, profectuſque mox in Hollandiam Tutelam Ioannis arripit, illoque tandem (vt frequens fama eſt) per venenum ſublato, Principatum invadit, tanquam proximus hæres. Erat quippe matre natus Adelide Florentij amita. ☞

Ex Junij Batavia, Cap. 11.

Nicolaus Kijethenius inſigniter procerus.

Annales noſtri tradunt Nicolaum Kyethenium, quem Spernervvouda pagus Harlemo oppido vicinus extulit, tam enormi fuiſſe corporis vaſtitate, vt proceriſſimum quemque ſui temporis ſubalarem admiſerit: ſed vires moli corporis & ſymmetriæ impares, non reſpondebant. Vti in eo quem Iulius Scaliger ſe vidiſſe teſtatur Mediolani, qui in Noſocomio decumbens, duas ſpondas lectorum junctas porrectus explebat. In Herculana familia illuſtri apud Batavos Iohannes eo nomine octavus Gigantis cognomen tulit, ob vaſtam corporis ſtaturã, robur incredibile, & animum infractum, cunctis formidabilis, quem Annalium monumenta perhibent caballum ingentem ſolo attollere & adverſo parieti appreſſum immobilem ſiſtere potuiſſe; vnum Iunio Valenti & Miloni Crotoniatæ parem. Tradunt & Annales noſtri à VVillelmo, cui cognomentum Boni virtus dederat, Comite Hollandiæ, adductam fuiſſe ad nuptiarum ſolennia Caroli Pulchri Franciæ Regis inuſitata corporis mole fœminam, natione Selandam, præ qua proceri etiam viri puſiones videbantur; tanto etiam virium robore, vt bina dolia Cereali potu referta ambabus vtrinque manibus portaret, quæ ſingula quadraginta pondo Italica appendebant; trabemque cui attollendæ impares octo viri fuerant, quò vellet, transferret. Hector Boëthus rerumque Scoticarum Scriptores memoriæ prodiderunt, quendam Iohannem antiphraſtice Puſillum

Iohannes ab Arckel, Gigas. rari roboris.

Fœmina Selanda inuſitatè grandis, & robuſta.

Iohannes Puſillus, Scotus.

Pusillum cognominatum, implevisse statura pedes quatuordecim, in extrema Scotiæ insula sepultum. Refert & idem Scaliger ante annos circiter octoginta in Corcyra fuisse effossum hominem, cujus brachium iusti cruris totius longitudinem exæquabat.

Ex Hieronymo Cardano, Subtilitatum lib. XI.

Fuisse Gigantes, quum multa testantur monumenta, id tamen in primis argumento esse debet, quod Claudij Cæsaris temporibus [a] Gabbara nomine Arabs fuerit longitudine novem pedum ac totidem vnciarum: &c.

[a] *De hoc Plinius Histor. Natural lib. 7 cap. 16.*

Ad quæ Julius Scaliger ita commentatur in Exercitationibus.

Ego vero novenorum tot homines vidi, tot hodie vivunt: vt de patre meo, ejusque fratribus quatuor nihil habeam scribere. Ego quum quinq. pedibus major sim, ille me tota facie superabat. Non ergo digni sunt illi, quos Gigantum titulo admiremur. Sed is, cujus ossa in Corcyra effossa anno ante hunc circiter septuagesimo: brachium enim totius justi cruris longitudinem exæquabat. Sed & post victoriam, quam sub Ludovico Rege ad Laudem pompeiam vicimus, Mediolanum profecti offendimus in publico Nosocomio juvenem vnum tantæ proceritatis, vt stare non posset. Neque enim poterat a Natura satis alimenti ad crassitudinem, roborisque proportionem meditari. Itaque jacebat, explebatque lectos duos simul junctos.

Quis non hoste cadit gemino? tamen ecce [a] *Brabantum*
Teque mea vici, [b] *Guido superbe, manu:*
Quos vt regnandi stimulavit ad arma libido,
Sic vtrisque eadem perniciosa fuit.
Testis Delphensi [c] *Flandrorum vicus in vrbe,*
Testis congerie [d] *Semita facta virûm.*
Nunc eat, Ambitio jactet quæ regna subegit:
Servatæ patriæ gloria major erit.

a Ducem Iohannem.
b Comes Flandriæ.

c De Flaming straet.
d t'Manpat, prope Harlemũ.

IOAN-

IOHANNES II. HANNONIVS, COMES XXI.

QVum sine liberis Ioannes hujus nominis primus fato cessisset, Hollandiæ Comitatus ad Ioannem Hannoniæ Principem devolvitur. Hic fratrem suum Guidonem Trajectensium Antistitē creatum tanto studio defendit, vt semel profligatis qui illum Episcopatu dejicere conabantur, nulli deinde arma movere sint ausi. Per id tempus eques armatus in cælo visus, qui adhortatus dicitur clara voce populum ad arma capessenda: stetit & mare eodem temporis spatio innumerabilibus coopertum navibus. ad quod spectaculū quum sese accolæ effudissent, repente naves illæ omnes evanuere. His tunc prodigiis præmonstrata sunt paulo post apud Zelandos gesta bella. Flandrorum Comes Guido Dampirus (ita enim scriptum invenio) intra paucos menses frustra Ziricæam obsedit, maxima suorum jactura. Vltimo ferè tempore, quo Gulielmus Ioannis Hollandiæ Principis filius bellum hoc ad exitum perduxit, x. Augusti anno M CCC IIII, tantis vtrinque viribus est in aciem descensum, vt ad tria milia passuum (si veri sunt Commentarij, quos sequimur) exauditus sit bellantium fremitus. Cæsa sunt in eo certamine decem milia Flandrorum. Naves captæ magno numero. Hac victoria filij audita, Ioannes Comes multum lætatus, paucis post diebus decessit. Sepultus Valencenis, nobili Hannoniæ oppido.

Prodigia. *Zericæa obsessa.* *Flandrorum cædes.*

Ex Meieri Annal. lib. x.

☞ Ioannes Rinessius aliique propinqui & familiares Vulfardi occisi conatibus se Hannonij opposuerūt, Albertumq. Cæsarem, ad quem Hollandiam dicebant devolutam, solicitabant; sed Hannonius nixus Gallorum favore superior fuit, Rinessiumque cum sociis multavit exsilio; qui tum in Flan-

An 1308. *Ioannes Rinessius.* *Belli Zelandici origo.*

driam confugerunt, bellumque Zelandiæ inferendum magnopere suaserunt. Igitur quia Zelandia beneficium erat Comitum Flandriæ, juxta Leges & consuetudines eius provinciæ, quoties absque sobole moriebatur beneficiarius, devolvebatur ditio ad superiorem, cujus erat beneficium. [a] Guido Comes Flandriæ, antequam a Gallis caperetur, Zelandiæ Principatum ad se jure ac more majorum devolutum dicebat, illumque filio suo Guidoni præstantissimo juveni donavit, armis quidem sibi vindicandum. Hæc præter veteres simultates regnandique avaritiam nova causa erat belli Zelandici, auxitq. ea res indignationem Regi Galliarum Philippo Pulchro, quod tantos sibi sumserant Flandri animos, vt se ceu contemto (quando cum illis ipse bellum maximum gereret) ausi sint diversas etiam suscipere expeditiones. Nec defuerunt, qui Guidonis consilium vehementer reprehenderent, quum opera ejus maximè egeret Flandria contra Gallos, in tanta præsertim paucitate ducum. sed litorales Flandri ac piscatores, quibus perpetua erat cum Zelandis Hollandisque dimicatio, atque excubiæ omni tempore habendæ in litore, maximam Guidoni ostenderunt alacritatẽ, pollicentes brevissimo tempore Zelandiam posse domari. Ad x circiter Kal. Maias adunata multarum navium classe Ioannes Comes Namurci & Clusæ, & Guido Dominus Rickoburgensis ex portu Brugensi solvunt in parvam Insulam, quæ Catsant seu Casolia nuncupatur. Inter hæc [b] Gulielmus filius Comitis Hannoniæ per Calesiam navigat in Hollandiam. Nam quod Propancij tum fœderati essent Flandris, hoc erat quòd per Brabãtiam negatus illi esset transitus. In Casolia dum omnia parantur quæ bello forent necessaria, ventusque propitius a nostris exspectatur, adest de improviso Gulielmus, de quo diximus, æstu ventoque prospero delatus cum Hannonio, Hollando, Zelando, Frisioque milite, nostrosque semiparatos adoritur. Nostri ex re consilium capiunt, resistuntque hostibus quantum

Flandri Hollandis Zelandiam eripere moliuntur.

[a] A Dominico Petri *cognominatus*, Dampetra & Dapirus *quibusdam Historicis*. Dominicum Petri *autem vicus ac dominatus est in Ducatu Burgundiæ, haud ita procul Divione.*

Classis Flandrica.

Ioannes & Guido Namurcij.

Catsant, seu Casolea insula.

[b] *Is qui* BONVS *dictus, postea Comes Hollandiæ, &c.*

quantum fieri potuit. Victor tamen fuit Gulielmus, interfe- *Flandri*
ctisque aliquot Flandris mox in Hollandiam recurrit. Eo de- *victi.*
trimento nostri valde irritati, nihil cunctantur hostem celeriter insequi. Guido fremens frendensque cum sua classe prçcessit, eamque ad VII Kal. Maias ad VValachriæ oppidum parvum, cui Vera seu Camp-vera nomen est, appulit; quod quidem oppidum Vulfardi fuerat, dolo (vt supra commemoravimus) interfecti. Oppidani conspectis filiis & propinquis Vulfardi, qui aderant cum Guidone, Prætorem suum datum ab Hannonio interfecerunt, ac Guidonem cum progenie Vulfardi mox admiserunt. Hic Guido, dum paulum quiescit cum suis ac cibum sumit, certior mox fit de advētu hostium. Prælium igitur statim conseritur super aggerem quemdam, *Conflictus*
atque in vtroque aggeris latere, durum atque acre. Sed terga *inter Flan-*
vertere tandem coacti sunt hostes, desideraveruntque ex suis *dros &*
plurimos. Fugit Gulielmus dux eorum ad vicum Aremu- *Hollandos.*
dam. Quò nostri ferociter insecuti rursus cum hostico exercitu manus conserunt; caduntque vtrinque multi, sed ex hostibus longe plures quam ex nostris. Nec sustinere nostros diu valent. Itaque bis die vno fusus fugatusque Gulielmus fugit ad oppidum Zirixeam situm in Scoudia, quæ vna est ex Insulis Zelandicis. Pugnatum item super alium aggerem non ita procul Vera a solis Brugensibus, qui Guidonem sequebantur cum quadam hostium manu; vbi victores Brugenses paucos ex suis amiserunt. Nam de aggere quos hostes in aquam deturbarant, vivos adhuc multos finita pugna extraxerunt. Ex hostibus autem quotquot in aquis viderunt luctantes, non modo non retraxerunt, sed altius etiam demerserunt. Adeò magno & crudeli odio duo isti vicini populi inter se grassati sunt, quos amicos potius ac fratres esse oportuit. Ioannes Namurcius his conflictibus non interfuit, quod multum dolebat; remotius enim atque altius in mari ejus clasis erat, nec terram tenere potuit tam brevi

Zirixeæ obsidio.

tempore. Guido secutus Gulielmum, in oppido eum Zirixea obsedit per spatium temporis satis longum, arcubus, fundis, aliisque instrumentis impigrè oppugnans; sed capere non valuit. quin Gulielmus facta viriliter eruptione mille & quingentos ex Flandris occidit, vt tradit Ioannes Beka Hollandiæ scriptor. Tunc Guido Middelburgum primarium VValachriæ oppidum aggressus, eo intra dies octo aut decem potitus est. Capto Medioburgo, pactæ sunt induciæ ab Kal. circiter Iuniis adusque ferè Aprilem insequentis anni; adjecta conditione, ne fortiùs interim Zirixea, quam tunc esset, muniretur, manente in Guidonis fide VValachria; in qua, excepto Ioanne Cruningo, proceres reliqui omnes Guidoni dicto erant audientes.

Guido Middelburgum capit.

Induciæ inter Flandros & Hollandos. Tametsi autem in mari Hollandiæ Zelandiaque non tamen induciæ erãt in Hãnonia Vide Meierũ pag. 100

Tunc Guido in Flandriam, Gulielmus ad patrem Ioannem se contulit [a]Hagam Hollandiæ, vbi Ioannes ob exactam ætatem tradita omni administratione filio, in Hannoniam se recepit.

Sub Kal. Februarias Guido Namurcius, quas habebat in Hollandia inducias cum Comite Hannoniæ, malo vsus consilio, revocavit; quæ tamen, vt dictum erat, per duos menses post revocationem tenuerunt; quibus in duobus mensibus vterque se ad bellum instruxit. Sub medium Martium paratus Guido trajecit cum suis copiis in VValachriã, cujus tum penes eum erat imperium; junctaque sibi progenie ac familia Vulfardi Borsaliensis (de quo supra memini) ad Hollandiã subigendam omnibus se modis accinxit.

a Haga Hollandiç, *quia & in Flandria Haga, in Frisia quoque, & alibi.*

In VValachria, mense Martio, vt primùm exierat induciarum dies, Guido Namurcius omnia parat quæ ad obsidendam iterum Zirixeam necessaria esse videbantur. Contra cujus conatus duo conscripti exercitus ab Hollandis. Guido [b] Episcopus Traiectensis frater Comitis [Ioannis] Hannonij alterum, alterum verò ductabat Gulielmus, [Ioannis] Hannonij filius. Hi postquam copias conjunxerãt, Zirixeam versus movent, vt cum

b XI. *in ordine Episcoporum.*

Flan-

Thomas Walsingam Anglus Histor. in vit. Edwardi I ad an. MCCCIIII. Eodem tempore Wilhelmus filius Comitis Hannoniæ Iohannis & Guido Traiectensis Epus eiusdem Wilhelmi patruus, contra Flandrenses, qui maximam partem Flandriæ occupaverant, præliantes succubuit capto Epo, sed Wilhelmo per fugam elapso

Flandris acie confligant: ſed dum Duvelandiam (hoc eſt terra Columbarum,) præterlegunt, illamque depopulari tentant, a Florentio Borſalio Vulfardi cognato ac Ioanne Rineſſio, qui illic cum Flandris ac Borſaliis, (qui Exſules vocabantur Zelandiæ), præſidio erant, acerrimè ſunt excepti, pugnaque navali de nocte obruti, cæſi, ac mirum in modum per tenebras obtriti; adeo vt ad tria millia partim occiſi, partim ſubmerſi tradantur. Ex Hannoniis, Hollandis & Friſiis totus ferè exercitus conſtabat, ſed Friſij reliquis ſe fortius ac prudentius gerebant. Naves aliæque eorum res relictæ noſtrorum fuêre præda. Captus hîc Guido Epiſcopus, miſſuſque à Florentio Borſalio ad Namurcium, qui mox eum miſit ad patrem ſuum Guidonem agentem apud Vindaliam in Flandria. Erat enim nepos Principis Guidonis ex fratre Ioanne Avennio, vir nimirum (ſi ſacerdotibus bellare liceret) fortis & animoſus, Gulielmumque Bertoldum Epiſcopum prædeceſſorem ſuum, Brabantici ſanguinis virum nobilem, bello curaverat ante biennium interfici. Fratres illi erant, præter Hannonium, Ioannes Cameracenſium ac Boſſardus Mediomatricum Epiſcopi, ac Princeps Moriennæ Florentius. Guido autem noſter Princeps ejus patruus. Ceciderumt autem ea pugna viri inſignes Gulielmus Hornus Præfectus Dominici Trajectenſis, Nicolaus Parſinius, Theodericus ab Harlem, Theodericus Zulanus, & Svvederus à Pevervverdo. Et hac quidem victoria tam clara potiti ſunt in Duvelandia Borſalij cum Flandris haud ita multis & incolis ejus inſulæ XIII. Kal. Aprileis, inconſulto & inſcio Imperatore ſuo Namurcio, qui ad Zirixeam adhuc erat occupatus. Hannonius vehementer conſternatus ex VValachria vix ſalvus evaſit, advolavitque in Hannoniam ad patrem tum ægrotantem, cui anxius & querulus fortunas ſuas expoſuit. Namurcius vero his omnibus cognitis rebus ad XII. Kal. Aprileis, (quod Sabbatū erat Palmarum) Zirixeam cinxit obſidione; quam

Guido Traiectenſis Epiſcopus captus.

NOTA.

An. 1303.

An. 1303. Zirixea iterum obſidetur.

Vitus Hamsteda.

quam egregiè munitam fortiter defendebat Vitus Hamsteda filius nothus Comitis Florentij, à suis (vt dixi suprà) occisi. Flandri arcubus, & fundis, modisque aliis tota hebdomade vsque ad Pascha frustra hic laboraverunt.

An. 1304. Pascha 29. Martij. Motus apud Traiectum Hollandiæ.

a Huius historiā commemorat Lambertus Hortensius, Rerum Vltraiectinarū pag. 77.

Quum primùm certus nuncius Trajectum allatus est de capto & abducto Episcopo, mox tota civitas in motu erat, vt fieri solet in populo incondito disordique qui caret rectore. Dissidebant adhæc graviter inter se Nobiles de Reipublicæ per Pontificis absentiam administratione. Gerardus Bructerus,[a] Iacobus Lichtenbergius, & Vernerus Elisabethæ claræ feminæ filius ab adversa factione interfecti sunt. Frater vero Lichtenberbij Gulielmus Rodenburgius cum filio in vincula conjectus.

Guido soluta obsidione Zirixeæ, transfert bellum in Hollandiā. Et Hollandiam Borealem subiigit.

Inter hæc Guido Namurcius die Mercurij post diem festum Paschæ videns se irrito labore terere tempus Zirixeæ, reliquit obsidium, atque cum toto exercitu Mosam amnem trajecit, omnemque Borealem Hollandiam cum oppidis, municipiis, pagis in suam potestatem redegit, (excepto solo Harlemo, quod facere deditionem constanter renuit,) acceptosque obsides ex Leida, Delphis, locisque aliis Gandavum misit, fideli cumprimis Ioannis Rinessij in his opera vsus.

Traiectum deditur.

Trajecti non pauci erant qui Episcopum Guidonem oderant; ea causa erat cur se libentius dederent, Ioannemque Rinessium Præfectum à Namurcio acciperent.

Hollandiā Meridionalem invadit Brabantus. Dordracensium virtus.

Eodem tempore Meridianam Hollandiam Ioannes Dux Brabantiæ invadit, omniumque oppidorum adeptus est deditionem præter Dordracum. Eam civitatem decem dies obsidet, majoremque ejus partem per ignita missilia incendit. Tandem Dordracenses duce Nicolao à Puteo, forti ac nobili viro, magnis viribus erumpunt ac retrocedere singulari virtute Brabantos cogunt, totaq. Zuyt-Hollandia expellunt. Nec his contenti, vsque ad Buscum-Ducis insectantur, ferro incendioque omnia deformantes; adeò vt Busco etiam Ducis

firmo

firmo oppido ignem injicerent per inflammatas sagittas. Reversi dehinc cum divite præda per Fanum Gertrudis, vnde & Brabantos ejecerunt. Posthæc Nicolaus ille Puteanus rebus secundis elatus maximos Hollandis suis fecit animos, movensque cum illis Helmundã, cum Flandris quoque feliciter dimicavit; qui (si verus est numerator Ioannes Beka) cecîdit hîc duo Flamingorum milia; vbi & Namurcium tanto fuisse narrat in discrimine, vt vix salvus evaderet; qui paulo post magna manu profectus Trajectũ, res Fori iudicialis inibi ordinavit, deditque illis Magistratum quem Sculteram nuncupant, vt jus diceret civitati. Hîc Namurcius ordinatis quæ ad civitatis politiam pertinebant, diligenter quoque egit cum Ecclesia, vt amoto Guidone Episcopo capto constitueretur loco illius Episcopus [a] Gulielmus Iuliacus, egregius bellator; tales enim Ecclesiis obtrudebantur.

Posthæc Vitus Hamsteda vir fortissimus ex Zirizea, quam tutabatur Zantfordiam navigat, contrahitque quantas potest copias ex Frisiis, tam superioribus quam inferioribus, ex Kenemaris, VVaterlandis, [b] Zutlandrisque, quibus & Harlemi cum accessit præsidium. Hoc Vitus instructus exercitu obviam habet Flandrorum numerum non procul Harlemo ([c] Hygedom loco nomen:) Hîc acie decertatum, vtrimque quidem fortissimè, sed Flandros omnes ad vnum prostratos & occisos Hollandi tradunt, collectisque in vnum mortuorum corporibus loco datum nomen in perpetuam memoriam Manpat, id est, Virorum semita aut vestigium. Dehinc consurgit apud Dilfos quidam Ockenbergius. Is ex Viti nunciata victoria animum sumens, Flamingos omnes aut cecîdit aut oppido fugavit; donec alia rursus pars Flandrorum Dilfos invaderet ac teneret: in quos rursus Vitus & Ockenbergius moventes, victores fuêre: Via, qua etiam nunc Flaminga vocatur, occisi ad quingentos, cæteri in fossis oppidi dum fugiunt submersi, sarcinis armorum nimis gravati. Ita tandem

a *Prælio Pebulensi anno 1304. 15. Kal. Septemb. desideratus, filius Gulielmi Iuliaci Aquis-Grani occisi ex tertia Guidonis Comitis Flandriæ & Mathildis Betunensis filia, puta Ioanna.*

b *Vnde domo populi illi, vix liquet fortè,* Zuyt-Hollãdos *intelligit.*

c *Corrupte. rescribe.* Hillegõ.

dem Nort-Hollandia per Vitum Hamstedam, perque Puteanum Zuyt-Hollandia omnes Flandri ac Propancij expulsi. Namurcius relicto Trajecto Zirixeam redit, ac tertiò jam oppidum illud premit obsidione, Ballistis, Apris, Cattis, aliisque machinis vehementissimè oppugnans.

Zirixea tertia obsidio.

Apud Sconhoviam, Præfectus Arcis à Flandris constitutus Nicolaus Cattus ex Nortbevelandia nunc submersa, Eques strenuus, captus à civibus, missusque ad Vitum, qui Flagellum (vt aiebant) erat Flamingorum. Vitus raptim profectus Sconhoviam, obsedit Arcem, adeoque Magenis (inquit Ioannes Beka) fatigavit obsessos, vt vitam pacti deditionem facerent. Magenas, nisi fallor, vocat Ballistas majores, quibus lapides pondo centum viginti detorquebantur. Vitus, vbi acceptos in potestatem obsessos in custodiam condidisset, Zirixeam est reversus. Guido ad plagam Aquilonarem oppidi Magenas duas, in Meridie vero vnam constituit, quibus non absque maximo oppidi detrimento prægrandes jaculabatur lapides. At contra oppidani impigrè agentes oppositas habebant suas tres Ballistas, grandes ac fortes nimis, quibus egregiè nostris resistebant, adeo vt eosdem nonnumquam lapides, qui à nostris erant jacti, in auctores remitterent. Postquam autem aliquantisper ea esset cōtinuata vtrimque jaculatio, nostri fossas oppidi straminibus, stipulis, palis, aliaque materia repleverunt, vt scalis admotis in muros evaderēt, oppidumque caperent. Quod quidem, quamquam essent aggressi, perficere tamē non potuerunt. Nam Vitus suos intus, Frisios præcipuè, adeo animavit, vt incredibile dictu sit quantam præstiterint virtutem. Nihil grave, nihil difficile, nihil arduum illis fuit, mulieribus, quæ & fortiter se gerebāt, quicquid viris foret vsui ad murum suppeditantibus, ignemque qui a nostris sæpe per missilia tectis injiciebatur tam viriliter exstinguentibus, vt civitati magna pars fuerint salutis. Struebant & nostri aliud grande machinamentum quod Cattum

Nicolaus Catz. *Vitus Hamsteda flagellum Flandrorū.* *Sconhovienses vitam a Vito pacti se dedunt.*

Mulierum fortitudo Zerixea.

Cattum appellabant, illudque ab Aquilone rotis suppositis ad murum admoverunt. Erat tam proceræ altitudinis vt muros superaret, atque ex eo quicquid in oppido ageretur nostri prospicerent; istudque mirum in modum obsessos vrgebat. [a] Turrim fuisse puto ambulatoriam. Hac ex turri sagittis contisque & saxis missilibus hostes gravissimè impetebant, ita vt negotium illis pręgrande facesserent. Nec eo tamen segniores prælium capessebant, sed fundis, jaculis, ballistis, omnique vi armorum ita se defenderunt, vt Flandros tandem à muro turrique illa propellerent, postquam mille circiter & octingentos occidissent; tantaque fortitudine ex oppido eruperunt, vt palos ab hostibus immissos ex fossis suis cum reliqua materia extraherent. Erat quidam faber ferrarius, qui per sagittas quas faceret pollicitus est se Cattum Flandrorum crematurum. Nec fefellit ingenium. Nam paulo post tanto nimbo ardentium sagittarum machina illa offusa est, vt nequaquam ab incendio posset à nostris servari. Romani olim tales turres crudis coriis ac centonibus communiri curabant adversus incendia. Hîc autem earum rerum vsu puto Flandros caruisse. Tam magno atque horrendo igni hæc turris conflagravit, vt vsque ad Vlaidingam, quę ad mare est, cerneretur incendium, putareturque esse oppidum captum atque incensum. Significabāt autem hæc omnia Zirixeani Gulielmo Comiti, qui fugerat in Hannoniam, auxilium ab eo supplices petentes. Hæc ita gesta sunt sub finem Aprilis.

Sub Kal. Augusti quatuor exercitus stabant parati ad dimicationem, duo terra circa Tornacum, & alij duo mari non procul Zirixea, quam adhuc premebat obsidione Guido. Gulielmus Hollandus, patre Ioanne ægrotāte, classem quam potuit maximam instruxerat milite Gallo, Frisio, Hollando, Hannonio. Adfuit [b] Reinerius Grimoaldus (alij Bellora habent, hoc est, ab Auria) Genuensis, acerrimus Navarchus, cum multarum triremium classe ex Liguria marique Mediterraneo,

[a] *Vide Stevvechium ad Vegetij de re Militari, lib. 4. cap. 17.*

[b] *Hic, vt Beka refert, trecentas & quinquaginta habuit naves bellicas, cum quinque triremibus, quas galeas vocat. Sed is Auctor (vt plerique alij)*

 terraneo,

talibus in numeris sæpe errat, vt mihi quidem videtur.

terraneo per tantum maris circuitum à Gallo missus. In consultatione convenit inter nostros duces, ne ullo modo committeret Guido, vt prælio navali cum hoste confligeret aperto in mari, se classemque suam circum Zirixeam contineret continuans obsidium: quod si vel terra vel mari (quod vix illis possibile erat) tentarent ipsum hostes invadere ac solvere obsidionem, tunc demum esse tempus se defendendi ac dimicandi. Eo confirmato consilio Ioannes Namurcius ad a Philippum accersitur, vbi majori vsui quàm apud Guidonem futurus esse videbatur. Oravit Guidonem crebris literis Trajecto missis Ioannes Rinessius, strenuus Eques, ne vnquam in animum induceret rem dubiæ committere aleæ, ac cum Navarcho toto orbe nominatissimo de rei summa decernere: Rem perbono adhuc esse loco, ideo quod si terra congrediatur haberemus militem longè validiorem, numeroque majorem, tantummodo esse pernecessarium à mari abstinere, donec ab ipso fortè hoste prior impeteretur. Rinessius enim rerum maritimarum multam habebat peritiã, illique major pars civium Trajectensium, quibus odio erat Episcopus, libenter parebant.

a Erat is Theani Comes filius Comitis Guidonis ex priore thoro natu minimus.

Interea Ligur ille Reinerius, quasi alter Xantippus conductus missusque contra Regulum, Hollandusque cum eo indies propius accedebant ad nostros, Guidonemque ad prælium provocabant navale. Initio Guido nihil movebat, quietùm se, vt convenerat in consilio, tenuit, qua in re si perseverasset, nihil illi hostes potuissent nocere. At morã impróperante hoste ignaviamque interpretante, incessit grandis cupido Generosum Iuvenem cum hoste dimicandi. Erat dubio procul inanis gloriæ nimis avidus, nimisq. affectabat humanam laudem quæ sequutura erat, si tantum virum tam illustrem rei maritimæ Imperatorem vicisset. Die x Augusti Divo Laurentio celebri, posthabitis tam publicis quàm privatis consiliis, fretus fiducia virium, relicto ad obsidionem

An. 1304.

aliquanto

aliquanto peditatu, ipse cum toto exercitu & classe æstu surgente & advesperascente die ad hostes cõtendit. Hic prælium consertum viribus adeò pertinacibus, vt vix tandem densæ noctis tenebræ pugnantes dirimerent. Hîc fragor, clangor, sonitus, strepitus, clamor, fremitusque tantum invaluisse narratur, vt per tria nostratia milia exaudiretur. Multi vtrimque ea vespera ceciderunt, multi graviter vulnerati fuêre; dubiaque fuit victoria, quamquam videbantur Flandri superiores, quod quaternas maximas naves, quas turritas vocabant, de hostibus cepissent, occisis aut submersis, qui in illis erant, omnibus. Nox itaque pugnam diremit, paulumque temporis quieti ac religandis vulneribus vtrinque datum; refluenteque æstu ambę classes in cœno hæserunt marino, modico intervallo separatæ. Mane illucente die ac rursus stagnante æstu hostium quidem naves simul stabant ferreis invicem connexæ catenis: sed nostræ magnæ naves disiunctæ ac separatæ fluitare cœperunt, funibus illis magnis, quibus fuerant colligatæ, per hostium dolum de nocte rescissis. quæ res cladem nostris attulit. Creditum id factum occultè à nonnullis Zelandis, qui Guidoni metu magis quàm amore adhærebant; ad quos quidem & voces de nocte auditæ Hollandorum: Redite, Redite Nobiles Zelandi ad verum vestrum Dominum: Cogitate de patria liberanda. Ad cujus rei confirmationem cœperunt Zelandi illi (non Borsaliani) primum omnium facere fugam: quod exemplum sequuti Flandri Zelandique alij magis fidi, quum in maximo discrimine incassum se visuros viderent, receptis quascumqe poterant ex majoribus dispersis navibus in Flandriam fugerunt. Guido autem, quamquam à Toparcha Axellano maturo ac prudente viro hortaretur vt fuga salutem quæreret, obstinatus refractusque adeo fuit, vt inflatus quadam superbia fugere detrectaret: sed mox naves bellatoresque, quamqam à compluribus desertus, quos potuit adunavit, magnoque animo prælium instauravit; do-

Prælium navale.

Comes Guido a suis desertus, in hostium redigitur potestatem.

nec paucis cadentibus, sed omnibus ferè per minores naves fugientibus, vivus veniret in Amiralij potestatem vnà cum Domino illo Axellensi: quos Reinerius per Calesiam misit ad Regem; apud quem tantisper captivi fuêre, donec pro Episcopo Guidone captivo in Flandria commutarentur. Est in Historicis Hollandicis, initio pugnæ quandam miræ magnitudinis navem à Flandris fomento lardi picisq. & sulphuris apparatam, incensam, missamque in hostium classem, vt in illam incendium inferret, sed per miraculum in diuersum reflante vento repulsam reversamque in nostrorum classem, suisque fabricatoribus magnam intulisse stragem; adeoque illo miraculo hostes fuisse animatos, vt certam sibi victoriam promittentes, viginti quatuor totas horas cum nostris horrendum in modum continuarent prælium, donec evaderent victores. Sed nostri Scriptores de illa navi nihil prorsus meminerunt. Addunt & aliud miraculum, apud Egmondam per totum pugnæ tempus visam in aëre crucem purpureo colore: Perijsse decem Flamingorum milia: Captas naves centum supra mille, cum nonaginta papilionibus. Noster Scriptor Minorita, æqualis illius temporis, non nisi mille circiter ex nostris per duos illos dies cecidisse refert: reliquos omnes fugisse, perspecta ducis imprudentia ac pervicacia: Nec hostibus incruentam fuisse victoriam, qui priori die multò plures quàm nostri perdiderint. Ecce quàm diversi abeant Scriptores! Peditatus autem, quem in obsidio relictum memoravimus, fugit ad mare in quendam angulum illius Insulæ quæ Scoudia vocatur, dicta tamen a nonnullis Scaldia a Fluvio Scalde, abs quo circumlui solebat. Et quia bona pars Zelandi erant, nactis per amicos navibus, vna cum Flandris, quotquot portare naves possent, transmiserunt in Flandriam. Reliqui ad tria circiter milia se dediderũt, commutatique sunt pro Hollandis qui in Flandria captivi detinebantur. Ioannes Rinessius vir fortis miserè perijt. Fugit

Numerus cæsorum.

Ioannis Rinessii miserabilis interitus.

Trajecto,

Trajecto, ne veniret in hostium suorum adventantium potestatem; sed Leccam fluvium cum suis per scapham dum transire celeriter contendit, onere multitudinis in profundum navicula deprimitur; exstinctusque Rinesiu s postea gravi cum planctu a suis sepelitur. Ita in bello potissimum regnat fortuna, luditque suum ludum per rerum vicissitudinem. Puto Superis ita visum, vt quemadmodum Galli tota Flandria essent pulsi, ita & Flandri quoque tota Hollandia pellerentur, & qui multos vicerant occiderantq., & ipsi quoque victoriç quodam torno seu lege talionis vincerentur occiderenturque.

Flandri tota Hollādia pulsi, & Guido pervicacia & inutilis pudoris sui pœnas dedit. Potuerat enim fugere. quod & Cæsarem olim Dictatorē, quum in Britannia bellum administraret, fecisse legimus, ne in Barbarorum incideret manus.

Obiit anno 1304, mense Septembri, Ioannes II. Comes Hannoniæ & Hollandiæ. Obiit & Philippa ejus vxor Aprili proximè insequenti. Quæ Philippa soror erat Isabellæ nostrę Principis. Ambo Valentianis sepulti.

Ab hoc Comite Johanne Hannonio vulgo excisam volunt Frisiorum, quos Minores indigitant, vrbem Veronam. De qua sic Junius noster Bataviæ cap. XVII, quod est de Hollandiæ primariis vrbibus, &c.

NOn procul Alcmariâ paullum vltra mille passus dissitam stetisse olim Veronam loquuntur cognomines inde campi, vrbem opulentam, frequentē, & populosam, vnicum tunc inter Minores Frisios emporium; sed magnarum opum tenue admodum vestigium, vrbisque bustum, tumuli vulgo ostenduntur, è ruinis (vt suspicari libet) editiores, qui nominis memoriam in hunc vsque diem tuentes, qua plagam Septentrionalem respicit, inter Koedicum & immenso spatio porrectum Langedicum, Veronenses campi, vt dixi, dicuntur, frumenti feracissimi, quos pagus Pancratio sacer attingit. Hanc primariam fuisse Frisiis Minoribus, gentis caput, bellorum facem & furoris administram, credibile est, quòd opportunissimus ejus fuerit situs ad invadendā Hollandiam;

Verona vrbs.

Veroners geest.

ac proinde ob violatam sæpius fidem, rebellionemque toties repetitam, à Ioanne Hannonio Comite excisam funditusque subversam, & inducto aratro reædificari vetitam, memorant Annales. Qui Comes etiam nominis memoriam oblivione sempiterna delere voluisse creditur; tam inexpiabili adversus eam concepto odio, vt etiam Britannorum copias in florentis vrbis excidium dicatur excivisse, eamque gentis furori objecisse, postquam proditione Consulis Phobi ingressus in eam patuit; cujus monumentum extat hodie turris in arcium, quæ vrbi vicinæ fuerunt, ruinis, Phobi nomine famosa; sub quâ proditorem, qui sceleris mercedem ocream pecuniis refertam pactus fuerat, humo obrutum infossumq. fama quasi per manus tradita refert. Eversæ historiam, quam sacrificus complexus fuit, asservari in Cœnobio Heiloano intelligo. De hac cur Annales tacuerint, vnũ modo atque alterum verbum facientes, dum velut in trãscursu & obiter eam nominasse satis habent, equidẽ nescio, nisi fortè ignorantia veri factum id sit, aut hostilis odio vrbis, cujus memoriã aboleri voluerint. Excidij verò vt testem annum adferunt hemistichium notũ:

ECCe CadIt Mater FrIsIæ:

Ita publicum testimonium loquitur spatium cœmiterij titulo insigne, vbi crux lignea posteris subinde reparata, memoriæ redintegrandæ, tuendæque religioni priscæ posita spectatur. Vrbis memoriam vltimam tuetur sartam tectam campanula ænea pervetusta in templo pagi, qui Valkenooge, ceu Falconis oculus, incerta mihi de causa nominatur, quæ Veronæ [a] fusam se testatur, & altera ejusdem metalli quæ Londinum translata fuit. Indicavit mihi per epistolã inter alia multa Nicolaus Vorstius, vir non postremæ eruditionis, Lugdunianæ scholæ moderator, se à gravis auctoritatis viro Iureconsulto Coloniensi accepisse, in historiâ quâ vndenûm Virginum millium profectio è Britannia insula pertexitur, narrari illas navibus impositas & fœda tempestate jactatas Veronam appulisse;

a *Ad annũ 1260.*

pulisse; id quod de hac nostrate Verona probabiliter dicitur, quòd istud emporium vicinũ fuerit alveo fluenti illius, quod Caninefatium terga claudebat è Rheno productum, & præterlabens Crabbedamum in mare decurrebat; ostenditque etiamnum apud Veronenses campos alveus decliviore solo, vbi ostium & aditus portûs fuerit è mari appellentibus navibus. Hujusce emporij potentiam & nimias opes ostendunt piscationis jura, illi propria tam in lacubus quàm in amnibus Rheno Mosaque, quæ post excisam vrbem in fiscũ Principis fuere conversa, vnde in hodiernam vsque lucem Veronę nomine significatur portorium, quod in memoratis locis pro piscandi jure penditur. Quin & ipsum territorium deletæ vrbis peculiarem servat Rationalem, ab antiquo Veronensem appellatum. Vrbis sigillum æri Cyprio insculptum, ita ærugine deformatũ, vt nulla forma potuerit agnosci, fato quopiam ante hos octo annos se nactum fuisse scripsit ad me Vorstius, cujus paullo ante memini, quod vascularij opera & arte defricatũ, ac sequaci ceræ impressum hanc cum epigraphe speciem monstravit: quam renovandę vetustatis gratia appingere hîc libuit, in quo aquila cœlum respectãs explicatis alis expressa est, cum gladio potestatis justitięq. symbolo ad dextrã.

Iustitiæ custos nullo discrimine leges
Iuraque subjectis omnibus æqua dedi.
Hoc Batavi [a] *Præses regni me vindice sensit,*
Dum luit ereptum morte bonisque bovem.
Te quoque cum Flandris felicia bella gerentem
Auxilijs juvi, magne [b] *Philippe, meis.*
Nunc cinis: hoc vno felix, quod, vt ante, superstes
Post mortem, toto sic [c] BONVS *orbe ferar.*

a Bailivus Zuyt Hollandiæ.

b Rex Galliæ.

c Hoc enim Cognomentũ meruit.

GV-

GVLIELMVS III. BONVS, COMES XXII.

SVrrogatur in patris locum Gulielmus, qui quum esset vir pietate & innocentia insigni, BONI cognomentum meruit. Middelburgi apud Zelandos Collegium Canonicorum D. Petri ab eo institutum reperio. Sub hoc tempus duobus maximis malis Hollandia biennium laboravit, fame & pestilentia. hæc latissimè vagata, ingentem hominum vim extinxit; illa tam invaluerat, vt super vetitos cibos inventi sint, qui fame adacti pecudum more nascentia in campis gramina comederint. Anno M CCCXXVIII,[a] Philippus Gallorum Rex Gulielmi hujus copiis adjutus, Flandrorum exercitum fudit fugavitque. Eodem anno Gulielmus Frisios classe adortus est. In Hannonia Præfectum Suyt-Hollandiæ, qui rustici pinguiorem vaccam pascuis abduxerat, & suam reliquerat, vltimo affecit supplicio. Tantus erat justitiæ amator. Idem gravi morbo laborans, quum adesse sibi fatale tempus videret, accersitum ad se juvenem filium hortatus est ad cultum veræ pietatis: precatus eundē, vt paci studeret, neque Clerum oneraret exactionibus. Hæc ille pauca locutus, haud multò post animam efflavit. Ante hunc nullus vnquam Comes majus reliquit sui desiderium. Nam qui ob naturæ bonitatem triginta tribus annis quibus præfuisse dicitur, omnibus carissimus vixerat, non potuit fieri, vt mortuus non desideraretur.

Institutio Collegij Canonicorum D. Petri Middelburgensis. An. 1311. Fame ac pestilentia diu vexata Hollandia. a Valesius. Flandri a Gallo victi. Animadversio in eum qui vaccam abduxerat alienam.

Ex Meieri Annal. lib. X I.

Renatum bellum Hollandicum ob fidem de Insulis Zelandicis Roberto Betuniensi Flandriæ Comiti non præstitā, atque ob portiones quasdam hæreditarias in Hollandia & Frisia, quas post mortem Ioannis fratris Florentij Comitis deberi sibi Robertus affirmabat. Eo bello socius Flandris fuit

An. 1306. Bellum Flandricū.

Ioannes Dux Brabantiæ. ſed priuſquam ſanguis funderetur, deprecatione quorundam bonorum inducię ſunt factæ, & arbitris ſubmiſſa eſt controverſia. Arbitri fuêre Ioannes Comes Namurcius, & Guido ejus frater electi per Robertum, altera ex parte Guido Epiſcopus Trajectenſis, & Galterus Caſtellionicus Portiacenſis Comes, idemque Magiſter Equitum Gallorum. Quid autem iſti tandem pronunciaverint, nuſquam invenio.

Arbitri pacis Hollandiæ.

An. 1307. Menſe Ianuario celebratum maximo apparatu matrimonium Eduardi Regis Iunioris Angliæ cum filia Regis Philippi Pulchri Iſabella. Eas ad nuptias convenere inter alios Principes Bononiæ (quæ nomine dicta eſt antiquo Geſſoriacum, Morinorum navale) VVilhelmus Comes Hannoniæ cum Ioanne fratre.

An. 1308. Epiphania Domini. Gulielmus & Ioannes Comites Hannoniæ interfuêre Coronationi Henrici Comitis Luceburgenſis, Cæſaris hoc nomine Septimi, quæ peracta ſunt Aquiſ-Grani ad S. Epiphaniorum diem.

An. 1310. Menſe IulioRobertus Princeps tota Flandria Flamigante, id eſt, Teutonica (nam eam ſolam poſſidebat) delectum egit, maximumque & fortiſſimum collegit exercitum; milite adeo voluntario atque alacri, vt vltro fere nomina darent: movitque contra Gulielmum conſanguineum ſuum Comitem Hannoniæ & Hollandiæ. Iam enim induciarum tempus finitum erat. Concedit inter Gerardi montem & Hannoniam, verſus Leſſinam. Hic Nobilium omnium cum multitudine ſummus erat animorum conſenſus. Conjuraverunt Robertus fratreſque ejus, & Nobiles, conventuſq. Flandrici omnes, ſeque diris devotionibus devinxerunt, nunquam ſe reducturos exercitum, niſi aut finem belli reportarēt, aut fortiter pugnantes occumberent. Tenuerunt enim hoc bellum ſeptuaginta amplius per intervalla annos, in morem Hydræ nunc moriens nunc renaſcens. Patri ſuo auxiliares venerunt Ludovicus

dovicus Nivernensis & Robertus ejus frater, validũ ex Gallia adducentes equitatum. Gulielmus item Nigellanus, nepos Roberti ex sorore, ac Ioannes Fiennensis, qui sororem ejus tenebat matrimonio, adfuerunt cum dilectissimo equitatu ex Atrebatibus præcipuè adducto. Et Robertus præter eos, qui semper voluntarij ac fideles permanserant, ex Flandris grandem quoque circum se habebat Nobilium ac Liliatorum numerum; totusque exercitus ejus ita armatus & instructus erat, vt nihil prorsus deesse illi videretur. Contra hos processit ferè obvius cum pulchro precipuè equitatu Hannonius, sed peditatus ejus propemodum inermis erat, Flandrisque & numero & animis longè impar. Nam Hollandi Zelandique ad delectum, quem habebat, se venturos constanter negabant; satis habere se negotij confirmantes finibus suis terra marique adversus Flandrorum potentiam tutandis. Nam & classem bene grandem Flandri in litore habebant paratam ad prohibendos Zelandos, invadendosque, si quid vel priores ipsi movissent, vel Hannonius prælio fuisset terrestri inferior. Itaque Hannonius nullo modo committendum sibi ratus, vt cum Flandris acie decertaret, per Ioannem Namurcium ac Gerardum à Zotteghem tentare cœpit, si quam viam ad pacificandum cum Roberto posset invenire. Indicto igitur tempore de discordia componenda, Pax tandem convenit his conditionibus: vt Insulas Zelandiæ in fide & clientela Comitum Flandriæ possideret, dummodo tamen Guidoni Flandrensi fratri suo tantum assignaret annui reditus quantum eæ Insulæ valerent: vt omni Hannonius renunciaret juri quod in quatuor Officia ac VVasiam se judicabat habere: vt domum reciperet quotquot ex Zelandia per omne tempus belli pulsi essent propter partes Flandricas, illisque aut eorum hæredibus bona omnia fideliter restituenda curaret, quæ vel Fisco essent adjecta, vel aliter ablata. His de rebus Robertus obsides ab illo accepit Namurcium & Zotte-
 ghemium

ghemium cum tribus aliis Nobilibus locupletibus ex Hannonia, pacta conditione, vt si pacem hanc Hannonius non servasset, bonis omnibus, quæ dicti quinque obsides in Flandria possidebant, extemplò manus injiceret, sibique in perpetuum retineret; quæ quidem bona & reditus ad viginti quinque millia nummûm æstimata sunt. His ita perfectis venit Hannonius inermis ad Robertum in castra nostra cum nobili comitatu, flexoq. altero genu fidem ac juramentum illi præstitit de VValachriis omnibusque Zelandicis Insulis, reditumque est vtrimque domum cum pace & gaudio. Verumtamen neque hæc pax vltra quinquenniũ durare potuit.

An. 1315. 3. Augusti. Absolutis enim apud Remos Ludovici Vtini Galliarum Regis coronamenti sacris, finitisque induciis, bellum statim Flandricum decernitur. Ingens erat hæc fax tempestasque belli. Gulielmus qui Hannoniis, Hollandis, Zelandisque jura dabat, in gratiam Regis, pretioque ab illo conductus, fœdus cum Flandris annis abhinc quinque frangit, terraque & mari Flandriam adoritur Hannonio, Gallico, Frisioque & Hollandico instructus milite Rupelmundam, Kieldracum, Brochtam, Zvvindracum, totamque VVasiam, & Scaldis oram populabundus incendit. Iohannes Beka auctor est, Gulielmum Comitem cum omni pene Nobilitate & milite Hollandiæ & Zelandiæ, Frisiæ, & Hannoniæ huc (prope Curtracũ castra erant Vtini) Regi venisse suppetias: Curtracum fuisse à Rege obsessum: atque hinc multos ex Gallis, inde multos ex Flandris cecidisse, dum Robertus niteretur liberare obsessos: Gulielmum Comitem ab equo prostratum, occisumque fuisse a Flandris, nisi singulari virtute Iohannis ab Arckel, Philippi ab VVassenare, Theoderici Brederodi fuisset discrimine exemptus. Sed hæc alij, quotquot equidem vidi, non tradunt, putoque ineptis Commentarijs Bekam esse deceptum. Consentiunt omnes, grassatum in Oriente à Frisiis Hollandisque: Gallosque ad Lisam prope fluvium penetrasse. Sed de Curtraco

traco

traco obſeſſo nulla mentio niſi apud ſolum Bekam. Galli, nulla re geſta, cum detrimento domum ſe recipiunt. Inter hæc facili negotio Hollandum, qui ad Calam (inquit Beka) initio caſtra fecit, noſtri finibus ſuis expulerunt: magna enim celeritate, non expectato Flandrico exercitu, omnem Scaldis exurens regionem in Zelandiam reverſus eſt.

Ex Meieri Annal. lib. XII.

Statim à mortę Comitis Roberti, renata eſt diſcordia in rudimento regni Lodovici Nivernenſis, Flandriæ Comitis, cum Gulielmo, ſed compoſita eſt per Carolum Regem hunc in modum: Ceſſit ac reddidit Flander Hollando in perpetuum Inſulas omnes Zelandicas cum omni jure quod in illas ſe habere contenderat: remiſit omnem ſibi ab illo debitam ea de cauſa pecuniam. Simul Gulielmus Flandro ceſſit quicquid juris ſe habere contendiſſet in Ditiones Aloſtanam, VVaſiam, quatuor Officiorum, Gerardi Monts. Adhæc Avennæ Cameracenſi renunciavit, permiſitque vt Ioannes Flandrenſis Crevecuria, Allueto cum tota Præfectura agri Cameracenſis pro ſe ſuiſque hæredibus frueretur. Quantum autem ad Flobecam & Leſsiniam attinet, convenit vt quæſtio decernatur: nec vnquam poſthac per bellum, ſed per ſex arbitros controverſia iſta componatur; in quorum arbitrorum manibus eæ manebunt Ditiones, donec res ſit deciſa. Quod ſi qua fortè vltrà incidat diſcordia de Hollandia & Zelandia, arbitri Comitis Flandriæ convenient apud Saeftingiã, Hollandiæ autem arbitri apud Rijnlandiam, non diſceſſuri ex his locis donec res ſint compoſitæ. Pręterea pactum, vt bona exſulum Hollandiæ & Zelandiæ propter partes Flandri detenta & Fiſco illata cedant ad emolumentũ Comitis Hollandiæ. Quod ſi qua fieri debeat reſtitutio, Flander eam fieri curabit per ſummam triginta millium Librarum, quam Hollandus An. 13.

Hollandus illi persolvet. Insuper vt Valentianenses, qui partes tenebant Flandri, posthac ab illis abstineant. Vt quicumque exsulatum mittatur propter conspirationem in suum Principem, neutro in Principatu sit liber. Hæc Pax confirmata est pro Comite Flandriæ per [a] Triadem Flandrûm, hoc est, Gandenses, Brugenses, Hyprenses. Pro Hollando vero per oppida Valentianas, Montem Castrorum, Medbodium, Binchium, Dordracum, Zirizeam, Middelburgum, Dilfos, Leydam & Harlem. Actum Lutetiæ media quadragesima, anno M CCC XXII.

[a] De drie Ledē van Vlaenderen.

An. 1326. Hoc anno incœpit dissidium inter Eduardum Regem Angliæ & Isabellam Gallicam ejus vxorem, venitque illa ad Carolum Pulchrum Regem Galliæ fratrem suum ex Anglia in continentem cum filio suo Eduardo ac Rogerio Mortimerio adultero suo, vnde reductore Ioanne fratre Comitis Hanoniæ, cum parvo comitatu ex Zelandia rursus trajecit in Angliam in fine mensis Septembris; statimq facta conjuratione Nobilitatis: Maritum regem cepit, filiumque Eduardum consilio Mortimerij annum agentem XIV, ab Galtero Cantuariensium Pontifice coronandum curavit IV. Kal. Febr.

An. 1327. Is erat Eduardus III. Rex Scotiæ Robertus Eduardo novello Regi Angliæ vix pueritiam egresso bellum indixit, cui arctū tum cum Hannonio fœdus erat, per Philippam Gulielmi Comitis filiam Eduardo Regi in matrimonium pactum. Itaque ex Belgis pulchra admodum manus equitum profecta in Angliam: Caput autem erat Ioannes Hannoniæ Comitis frater. Scoti vbi se inferiores vident, pacem per matrimonium ordinaverunt. David Roberti Regis filius sororem Eduardi Ioannam duxit vxorem.

Eodem anno Eduardus Rex captivus Eduardi III. pater per Isabellam vxorem & adulterum ejus Rogerium Mortimerium necatus est in carcere à custodibus illi datis.

An. 1328. 4. Kal. August. Philippus Valesius Rex Galliæ movet in Flandros, qui à

Nobili-

Nobilitate & Comite ſuo ſeceſſerant, & ad Caſletum caſtra metatur. In ea expeditione octavam aciem duxit VVilhelmus Comes Hannoniæ cum octodecim ſignis, cum turma item equitum Ioannis ejus fratris, qui auxilia adduxerat Regis Boemiæ. Ex Hannonij Nobilitate præcipui hi erant: filius ejus VVilhelmus, Theodericus Brederodius, Ioannes Arkel, Alardus Egmondanus, Philippus VVaſſenarius, Ioannes Ham ſteda, Arnulphus Cruningius, Ioannes Pallanus, Gulielmus Dufordius cum Hollandis, Friſijs & Hannoniis. x. Kal. Septemb. conjurati ductore Zanneca impetum faciũt in Gallos, & peditatu Flandrorum cæſo ad Regis vſque tabernaculũ pervenêre, ſed adventu Comitis Hannoniæ Rex periculo eximitur, & conjurati circumcluſi cæduntur. Zanneca acerrimè pugnans ab Hollandorum & Hannoniorũ peditatu (equos enim removerant) oppreſſus & occiſus eſt: magna dignus laude ob fortitudinem, ſi juſto bello talem præſtitiſſet virtutem. Qui ex fide ſcribunt pars ad ſex, alij ad novem plus minus millia cæſos referunt. Gulielmus Comes Hannoniæ equo erat dejectus in terram, ſed mox à ſuis ſublatus.

Anno 1333, poſtquam Comes Flandriæ Ludovicus emiſſet Mechliniam, ortum bellum Brabanticum. Emit autem de Adulpho Epiſcopo Leodienſi & Reginaldo Comite Geldriȩ qui tum conjunctim id oppidi poſſidebãt. Brabantiȩ Dux Ioannes obſtitit, quò minus Mechliniani in verba Ludovici jurarent. Brabanto Ludovicus bellum indixit. VVilhelmus Hannonius alijque Ludovico auxiliares venerunt. Flandri tandem victi, atque ad centum & quinquaginta (ſi verus eſt Scriptor Brabantinus) ducti Bruxellam captivi. Poſt hæc Philippus Gallorum Rex per tria matrimonia bello terminum impoſuit. Filia Brabãti Margareta Ludovico Flandro trium annorum puero, Ioanna VVilhelmo Hollando, Maria Reginaldo Geldrio promiſſæ ſunt.

Quæ

Quæ fuerit mea vita, mei quis terminus ævi,
Vt taceam, pro me fama loquetur anus.
Illic Hesperius mea prælia narret Iberus,
Hic victum Turcam, me duce, vidit Eos.
Quid Traiectinos pacem veniamque petentes,
Quid [a] *Normanne tuis commemorem inducias?*
Omnibus his gestis [b] *Staveræ cado: nunc mihi Mavors*
Restituit vitam, qui dedit antè necem.

a *Ioannes Dux Normanniæ.*

b *A Frisiis cæsus.*

GVLIELMVS QVARTVS, COMES XXIII.

GVlielmus accepto à patre Comitatu, statim cum delecta armatorum manu in Hispaniam transgressus, vt Regem assidua cum Turcis Saracenisq. bella gerentem auxilijs adjuvaret, pugnando objectãdoque se periculis in tantã brevi claritudinẽ evasit, vt Hispanis æquè ac militi suo gratissimus esset. Postea reversus in Hollandiã, Trajectũ oppugnare adortus, Nobilium (quos apud se habebat) rogatu, civibus has breves, & dumtaxat paucorum mensium pacis redimendæ conditiones dedit: Vt nudatis plantis adapertisq, capitibus egressi quingenti ad Comitis pedes humiliter prostrati veniã poscerent. Quod quum ita factum esset, movit inde in Frisios; vbi dum nimia cupiditate propagandi fines imperij incautius dimicat, ad Staveram occiditur.

Gulielmi in Saracenos expeditio.

Reditus Gulielmi in patriam.

Traiectenses oppugnati, quibus & venia data supplicibus.

Gulielmus in Frisia periijt 26 Septemb. 1345.

Ex Meieri Annal. lib XII.

Ioannes Hannonius Eduardo III Regi Angliæ, qui Galliam sibi deberi aiebat, adversus Gallos militavit anno 1339, & Gnisiam cremavit, quamvis in illa esset filia ejus Ioanna Ludovica nupta Blesensi. Galli terrã Simacensem, quæ Ioannis Hannonij erat, diripiunt & incendunt. Cameracẽses item in Hannoniam cum Gallis incurrentes Asperam & Monasterium Divi Vedasti depopulantur & funditus comburunt. His rebus irritatus Hannoniæ Comes Gulielmus, cum Ioanne Hannonio & Comite Falcobergensi Aubentum in Terrascia aggressus est. Adjunxerat ad id bellum Ludovicum Cęsarem sibi Eduardus, estque ab illo vicarius Imperij constitutus in Conventu Francofordiæ anno 1338 quo nomine Hollandiam, Geldriam, Iuliacum, Agrippinam Coloniam, Brabantiam, Hannoniamque sibi adjunxit. Sed Philippus Rex

An. 1339.

Chimarense oppidum apud Hannonios Croyã comitis, Principatus titulo nobile.

vafro vsus consilio fœdus societatemque hanc armorum interturbat.

Erat Cæsari vxor Margareta Gulielmi III Comitis Hannoniæ & Hollandiæ filia, soror quidem Philippæ Reginæ Angliæ, quæ jam vidua Comite Gulielmo III velum sumpserat religionis, Fontanellæ in Cameracensibus.

Per hanc Margaretam Augustam, atque Oratores pecuniamque ad eam missam perfecit Gallus, vt amicitiam quamvis simulatam cum Cæsare fabricaret. Tum per totam Galliam Ludovicus magno honore Imperator Augustus, simul Margareta vxor Augusta appellata. Octoginta milia aureorum dederat Anglus Cæsari, duplum daturus si contra Gallum pugnaturus descenderet: sed illum argenteæ Gallorum hastæ averterunt, promittente Philippo Rege se pacem & concordiam perpetuam conciliaturum inter Pontificem Maximum & Cæsarem; quod quidem non modò non fecit, verùm etiam per omnem vitam clam operam dedit, ne vnquã Cæsar quo ictus erat fulmine à Pontifice liberaretur &c.

An. 1345. Gulielmus Comes Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ Trajectum obsedit, ac redegit in potestatem. Sed profectus mox contra Frisios, victus est ab illis juxta Staveram & interfectus die XXVI Septembris. Quam quidem mortem prædictam illi tradunt ab Comite Geldriæ Reginaldo, dum a sacris eum levaret fontibus. Successit in Principatus ejus Margareta soror ejus Augusta, vxor Ludovici Imperatoris, illisque filium suum Gulielmum statim præfecit.

Suc-

Successi cæso fratri tunc[a] *Cæsaris uxor,*
Sed mox (heu!) tanti conjugis orba thoro.
O vicina nimis, nimis aspera fata duorum!
O si traxisset me quoque mors comitem!
Non ego vidissem[b] *natum mihi bella moventem,*
Infelix hostem quæ genui ipsa mihi.
Sceptra tamen tenui: nunc hac requiesco sub urnâ.
Exemplo spernat fœmina regna meo.

a *Ludovici Bavari eius nominis, IIII. Imp. &c.*

b *Gulielmum, cui Furiosi cognomentũ adhæsit.*

MAR-

MARGARETA AVGVSTA, COMES XXIV.

a Nullam enim prolẽ Gulielmus ex vxore sua Ioanna susceperat. b Eius nominis IV. c An. 1324 Coloniæ Agrippinæ celebratis nuptiis, Frisiorum bona publicè vendita. Traiectensibus inducia datæ. d Hæc Margareta post defuncta sepelitur Valencenis.

SVccessit huic soror [a] Margareta, [b] Ludovici Romanorum Imperatoris [c] conjunx; quæ exquisitissimo apparatu in Hollandiam descendens, filio suo Gulielmo hac conditione tradidit eam gubernandam : Vt quotannis ille matri certam pecuniæ quantitatem dependeret. Quę Frisij per id tempus habebant bona in Hollandia, vt fratris Gulielmi cædem vlcisceretur, Margareta publicè vendidit. Trajectensibus aliquot mensium induciæ datæ. His rebus transactis, rediit in Bavariam Ludovici conjunx. Nec interea Trajectenses quieverunt, exacto induciarum tempore, præter omnium exspectationẽ, cum exercitu Hollandiam ingressi. Sed hic tumultus statim compressus. Post hæc reversæ ex Bavaria [d] matri Margaretæ Gulielmus Comitatum restituit. Quam rerum mutationem excepit bellum , quod cum Trajectensibus Hollandi feliciter gessêre.

Ex Meieri Annal. lib. XII.

An. 1345 XIV. Octobr. Philippa Regina Angliæ cum sorore sua Margareta Augusta per portam Butyricam intravit oppidum Hyprense, introduxitque secum multos exules, perinde ac si Princeps ipsa fuisset Flandrica. Quæ quidem duæ Heroinę die XVII. Octob. discesserunt, atque altera mare repetiit, altera verò Hannoniam; erant enim germanæ Comitis Hannonię in Frisia juxta Staveram desiderati.

Ex Eiusdem lib. XIII.

An. 1347. Imperator Ludovicus sentiens se hausisse venenum mortiferum, quum vomere nequiret, venationis exercitio frangere

gere malum conatur ; at tanta vis erat toxici, vt omne remedium superaret. Inter venandum paralysi percussus, cecidit de equo in terram, nec ita multò post expiravit v Idus Octobris, postquam annos imperasset xxxij. Successit Karolus Rex Bohemiæ filius Ioannis. Venenum hoc datum illi suspicatur ab Ioanna vidua Ducis Austriæ.

Harlem Hollandiæ oppidum combustum fermè totum. An. 1347.

In Hollandia duæ ortæ pestiferę factiones Hour & Cabeliau. An 1350. Hour hamus est, Cabeliau trisyllabon piscem asellum sonat, qui hamo capi solet. Et revera miseri erant aselli, qui tam stultas & insanas excitaverunt factiones. Dissidium grande tunc erat inter Gulielmum Comitem & matrem ejus Margaretam Augustam viduam Imperatoris Ludovici, de possessione Hollandiæ. Pars Nobilitatis quæ Cabeliauci vocabantur filio, Houci verò matri adhærebant. Factio ea calamitosa inprimis terræ illi erat.

Zelandia Hollandiaque gravibus bellis quatiuntur, & iv, An. 1351. Iulij pugna navalis in amne Mosa inter matrem & filium, qui Hollandiam Zelandiamque cum Hannonia vel viva matre sibi vendicabat. Hic Costus Renessius, Florentius Hamsteda, multiq. alij Nobiles, & numerosum sine nomine vulgus, Angli item auxilio missi intereunt. Victa Augusta, in Angliam ad sororem Reginam fugit. Re dehinc vtcumque pacificata, Hannoniam sibi Augusta in vita retinet.

Ludovicus Maleanus Comes Flandriæ per Gulielmum ab An. 1351. Reingersvliet, magnum prætorem suum Alostensem manus injecit ditioni Flobecensi, amotisque præfectis Comitis Hannoniæ suos in illorum loco constituit, sibique eam terram asseruit.

Lessiniæ pax facta inter Ludovicum & Margaretam Augustam, Comitem tunc Hannoniæ, de controversia & discordia Flobecensi & Lessiniensi, hunc in modum: Vt Margareta Flobecam Lessiniamque possideat in fide ac clientela Co- An. 1353.

mitis

mitis Flandriæ, prȩstet fidem Hannoniensi, sed vt cognoscat tamen Comes Flandriæ de causa & offensa Domini de Aubiella. Item vt Comes Flandrię præstet fidem Hannoniensi
An. 1353. de Blatonio & Tigniaco, & eorũ appendicibus. Actum XIII Aprilis, præsentibus Ioanne Episcopo Tornacensi, Domino Pratensi, Domino Pouckensi, Domino Maldeghemensi, Domino de Reingersvliet, Domino Ludovico vandẽ VValle Equite, Domino Malino ab Niepa Cancellario Flandriæ, Testardo à VVoestina, cum aliis pluribus. Nomine autem Dominæ Hannoniensis prȩsentes erant Ioannes Hannoniensis, & Domini Balliolanus, Morianus, Haymedius, Bossutus, talesque alij.

An. 1354. Per hæc tempora (vt in Crantzii legimus Saxonia) mercatores Orientales ex Flandria demigraverunt, sed statim tamen reducti fuêre. Addam Alberti verba, (non enim alium Auctorem habeo:) Hoc illud est tempus (inquit) quo tristis vbique regnabat Erynnis. Nam & mercatores Orientales Brugis in Flandria residere consueti, propter quasdam tum exortas inter se & oppidanos causas, populariter emigrarunt, in Dordracum Hollandiæ se conferentes. Sed Flandrenses in vrbem Lubecam misere Oratores, & causa ad plenum liquidata complanataq; per quosdã in Flandriam remissos de Lubica deque Turriano Prusiæ vrbe totius nationis Oratores in Flandriam sunt reducti mercatores. Hæc ille.

An. 1355. Obiit Margareta Augusta Comes Hannoniæ pridiè Kal. Octobris, estque Valentianis sepulta.

Natus

Natus ego Augusto Batavorum sanguine, Princeps Bavaroru
Post matrem Batavis Hannonisque fui.
Omnibus his videor felix potuisse videri,
Imperij nisi me præcipitasset amor.
Hinc mihi prima a mali labes, hinc cætera nata, a *Insania.*
Quæ taceo facti conscius ipse mei.
Tu pia posteritas, quoniam mihi vita negata est,
Æterna hæc mecum morte sepulta sinas.

GVLIELMVS V. BAVARVS, COMES XXV.

Incursio facta in agrumTraiectensium. GVlielmus, defuncta matre, inivit Hollandiæ administrationem. Hic Princeps Traiectensium agros ingressus, omnia circa vrbem hostiliter populari adortus est. Qua re irritatus Antistes, cum ingenti exercitu haud multò post ingressus Hollandiam oppida duo capta incendit. Gulielmi *Harlemi incendium.* hujus principatu, bona pars vrbis Harlemensis deflagravit. Sed nec hoc quidem satis constat, vnde tam ingens sit ortum *Gulielmi morbus.* incendium. Gulielmus exacto in Principatu septennio incidit in phrenesim; quo morbo implicitus, hominem Nobilem etiam cum sua manu occidisset, vinctus in [a] custodiam datur. Commentarij habent, huic viro clarissimis orto natalibus nomen fuisse Gerardi de VVateringen.

a *In qua mortuus est An.* 1379

Ex Meieri Annal. lib. XIII.

An. 1358. Mense Aprili Feriis Divi Georgij Gulielmus Bavarus Comes Hannoniȩ & Hollandiæ phrenesin & amentiam incurrit, ita vt claudi ac servari per totam reliquam uitam deberet, eoque statu perseveravit per annos [a] XXX, ad vltimum vsque vitæ diem. Vltio diuina fuisse putatur, propterea quod tam asper, durus ac rebellis fuisset matri suæ Margaretæ Augustæ. Magnum exemplũ pro reverentia, observantiaque parentũ.

An. 1366. Renatum bellum, prædȩque ac latrocinia cum grandi mercatorum præcipuè dispendio Flandros inter & Hannonios. Caussam ex eo natam lego, quod Ioannem Angiensem Ludovici Maleani Flandriæ Comitis cognatum Albertus Bavarus Procurator Hannoniæ capite truncasset apud Quercetum Hannoniæ, vltima hebdomade Iejuniorum in cœna Domini, ob levem (vt referunt) causam, postquam accepta fide eò ad Albertum fuisset profectus. Sed historiam hujus rei satis certam

certam non habeo. Cæterum pacificatum tandem lego, cædemque Angiani ab Alberto maxima pecunia expiatam ac redemptam. Hollandi tradunt Angianum sui vindices habuisse sex fortissimos fratres.

Hoc anno (inquit Scriptor Hollandiæ) mortua sunt Trajecti vndecim millia hominũ. Et in Flandria incruduit item pestilentiæ lues mense inprimis Novembri. An. 1368.

Obiit Philippa Hannonia Regina Angliæ antiquæ pietatis femina magnisque laudibus digna xix Kal. Augusti, pridie Feriarum assumptæ Deiparæ. An. 1369.

Trajecti in Frisia grande incendium, nocte Divi Odulphi, qui postridiè Barnabæ Apostoli suas habet Ferias. An. 1378.

Moritur Gulielmus Comes Hannoniæ, successore fratre eius Alberto.

m 2 Belgica

Belgica poſt mortem fratris moderamina geſſi
Illorum imperio dignus, vt illa meo.
Mox etiam ſpoliis firmaui & Marte ſecundo,
Depopulatus agros, Gelria victa, tuos.
Quid Friſiæ gentem me ter victore ſubactam,
Auſpiciis referam quid data jura meis?
Poſt tot bella necem ſi quæris, deſipis, Hoſpes.
Nam mea me virtus eripuit tumulo.

ALBER-

ALBERTVS I. BAVARVS, COMES XXVI.

Resuscitata deinde contentio; his vt phrenetici Comitis a vxor, aliis vt Gulielmi ex utroque parente frater Adelbertus succederet, adnitentibus: vicit, quod rarum est, melior pars majorem, & missi qui evestigio Adelbertum, qui tunc aberat in Bavaria, adirent: rogarentq. vt quando frater mentis compos esse desiisset, ipse descenderet administraturus Rempublicam. Audita legatione Adelbertus in Hollandiam transgressus, à suis officiosissimè excipitur. Postea Delfenses obsedit, injuriam sibi illatam vindicaturus: Nam munimenta & arces aliquot Principis Alberti incenderant, & item in Haga Comitis absente Alberto effractis custodiis eduxêre quosdam è suis, qui antea fuerant Alberti jussu in vincula conjecti. Nihil tamen hostile fecit, illis veniam suppliciter petentibus; muri tamen diruti sunt, ne deinceps vnquam rebellarent. Egressus inde Comes in Geldriam, prædæ & populationis omnia complevit. Ab ea expeditione brevi in Galliam ad Carolum Regem est profectus. Auctores, quos sequimur, causam profectionis huius non tradunt. Sunt & Frisones ab eo sæpius vexati. Præfuit b Hollandiæ annis sex & quadraginta. Apud Hagam-Comitis magnificè sepultus. Paulò antè obitum hujus Principis tanta oborta est in Hollandia ventorum tempestas, vt maxima hominum strage multæ domus corruerint. Ex Meier lib. XIIII.

a Hæc appellata est Mechteldis, quæ idcirco post mortē Gulielmi non est admota gubernaculis, quod nullā illi prolem peperisset.

Delfenses obsessi.

Delfensium diruti muri.

In Geldriā eductus exercitus.

b

Quinto Idus Aprilis Ioannes filius Philippi Audacis Ducis Burgundiæ vxorem ducit Margaretam filiam Alberti Bavari Comitis Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ. Simul Gulielmus filius Bavari ducit vxorem Margaretam filiam Philippi Audacis. Hæ nuptiæ apud Cameracum maxima Nobilitatis frequentia celebrantur. Dotem dedit vterque pater fi- *An. 1385.*

liæ ſuæ centum milia Francorum. Et ſponſi honoribus magnis aucti. Ioannes Comes Nivernenſis, Gulielmus creatus Comes Oſtervandiæ. His nuptiis qui interfuerunt rem viſu raram viderunt duas ſponſas Margaretas, duasque earum ſponſarum matres Margaretas.

Gulielmus Oſtervandius novellus Philippi Ducis gener per Hannoniam & Hollandiam militem legit, vt ſocero & Nobilitati Flandricæ veniat ſuppetias adverſus Gandenſes, cujus præcurſor Giſelbertus Gruter Trajectenſis cum ſelectiſſima Hollandorum manu ad Hanſdicam applicat, cædibuſque & incendiis quatuor Officia aggreditur; ſed ducibus Simone Pariſio Præfecto Moeræ ac Richardo Terlinc Præfecto Perbomenſi Gandenſes reſiſtunt, pugnaque conſerta Gruterum cum filio omnibuſq. Hollandis fundunt & occidunt, vt Brando refert Dunenſis.

Gandenſes junctis ſibi Anglorum auxiliis Birfletum movent, quod terra marique obſident ac fortiter oppugnant. Tenebat hoc oppidum Ludovicus Aza Flandrenſis nothus Ludovici Maleani, vir bello præſtantiſſimus, cui & auxilio venit Oſtervandius Audacis gener cum Hollandis. Hi ita oppidum defenderunt, vt Gandenſibus nihil ſpei loci potiundi relinquerent.

An. 1381. Carolus VI Rex Galliæ in obſidione Dammi Oſtervandium Equeſtri donat dignitate.

An. 1390. Anno 1390 Menſe Maio Ioannes Bavarus novellus Epiſcopus Tungrorum cum patre Alberto Bavaro ac germano ſuo Gulielmo Comite Oſtervandiæ magna ambitione Leodium ingreditur cum mille equis.

Oſtervandius cum Comite Fani-Pauli Valeriano Lutzeburgenſi Richardi Regis Angliæ genero in Angliam tranſmittit ad Ludos Equeſtres, ibique ordinem divi Georgij accipit à Rege. Qua in re parentes ſuos ac Regem graviter offendit; ſed ignorantiam ſuam excuſavit, paceque per Philippum facta

facta fidem Carolo Regi præstitit nomine Ostervanti.

Apud Cameracum per Comites Fani-Pauli & Ostervandiæ Equestres decursiones magna superbia factæ. An. 1391.

In civitate Trajectensi (Frisiæ puto) Iacobus à Iuliaco Franciscanus Pseudo-Episcopus, postquam decem per annos Sacramenta in Episcopatu administrasset, exutus sacerdotio decollatur. An. 1392.

Ostervandius Aleydam patris sui concubinam occidendam curavit; vnde magna perturbatio exorta: sed duxit vxorē Albertus filiam Ducis Cliviensis, paxque per illā facta est. An. 1392.

Albertus Bavarus filium suum Ostervandium ab expeditione soceri in Turcas distinuit, arbitratus non pietate, non amore religionis Gallos moveri, sed humanam vanamque gloriam solum spectare, non dubium esse, quin ob mores ipsorum detestabiles & schisma Ecclesiæ omnia illis malè essent cessura. Et vtinam non nimis vera hęc Bavari fuisset censura. Igitur Bavarus cum filio bellum eodem anno potenter movit Frisiis Orientalibus nunquam satis pacatæ genti. Hannonios, Hollandos, Zelandos, & Ostervandos armavit. Auxilia magna ex Galliis accepit, quorum erant duces Valerianus Comes Fani-pauli, & Carolus Alebritus. Ex Germania item & Anglia multi illi aderant. Naves habuit ea in expeditione penè innumeras. Erat tum apud Frisios Dux longè nobilissimus Ivo nomine, vir bello egregius & prudens consilio, qui in Prussia & Hungaria res magnas contra Turcas gesserat. Hic suasit Frisiis, vt custoditis Arcibus suis, hostes in agros dispergi sinerent, futurum brevi vt absque graui incommodo reverterentur, quod terra aquosa magnisque fossis interscissa tanto exercitui alendo non esset. Sanum quidem consilium, sed à Frisiis tamen repudiatum, qui sumptis crucibus & vexillis templorum suorum ad triginta milia virorum obviam hostibus prodeunt in tres acies distributi. Sub Kal. Septembres commisso prælio Frisij quamvis egregiè pugnātes victi sunt, An. 1396. An. 1398.

multaque

multaque eorum Nobilitas in Hollandiam captiva deportata. Cecidit autem clarissimus Dux Ivo non absque Christiani nominis gravi damno. Gulielmus Cruenbergius Hollandus cum filiis Ioanne & Henrico maximam hîc virtutem præstitisse traditur. Victores Hannonienses Encusam redeunt. Facti Ludi Equestrium certaminum apud Castrilocum Metropolim Hannoniæ.

An. 1398. Gulielmus Ostervandius ducit rursus exercitũ in Frisios: Staveram oppidum capit, Frisiamque totam imperata facere cogit.

An. 1399. Groningam grande oppidum Frisiæ Albertus Bavariæ Dux, Comes Hollandiæ subegit.

An. 1400. Victi ab Hollandis & eorum sociis rursus Frisij.

An. 1400. Obiit sine liberis Catharina vxor Gulielmi Ducis Geldriæ filia Alberti Bavari Comitis Hollandiæ, &c.

An. 1401 Geldrius obiit sine liberis XIIII Kal. Martias, tumulatus cum Catharina vxore apud Monachusam. Successit illi in Iuliacum, Geldriam, & Zutphaniam Reinoldus Quartus, frater ejus.

An. 1403. In mari Hollandico tum admodum procelloso & alto capta mulier marina nuda & muta portata in oppidum Edam, & inde Harlem; vestita est, didicitque edere panem & lactaria, & vixit annis multis semper muta; didicit item nere, & honorem exhibuit S. Cruci, quamvis muta.

An. 1404. Comes Hollandiæ per hebdomadas duodecim oppidum Goricum obsidet.

An. 1404. Mense Iunio Hollandiæ & Zelandiæ naves conductæ ab Anglis classi Anglicanæ magnæ ac forti conjunctæ sunt, & Catsantum Insulam Flandriæ prædæ cupidine invadunt, partemque illius incendunt ac diripiunt. Ea propter omnia bona Hollandorum & Zelandorum Margareta in Flandris distinuit, sed pax brevi intervenit.

An. 1404. Mense Decembri moritur Albertus Bavarus filius Ludovici

vici Imperatoris, ſepultus apud Hagam Hollandiæ, relictis liberis Gulielmo Oſtervandio omnium opum hærede, Ioanne ſine pietate Epiſcopo Tungrorum, & Margareta conjuge Ducis Burgundiæ.

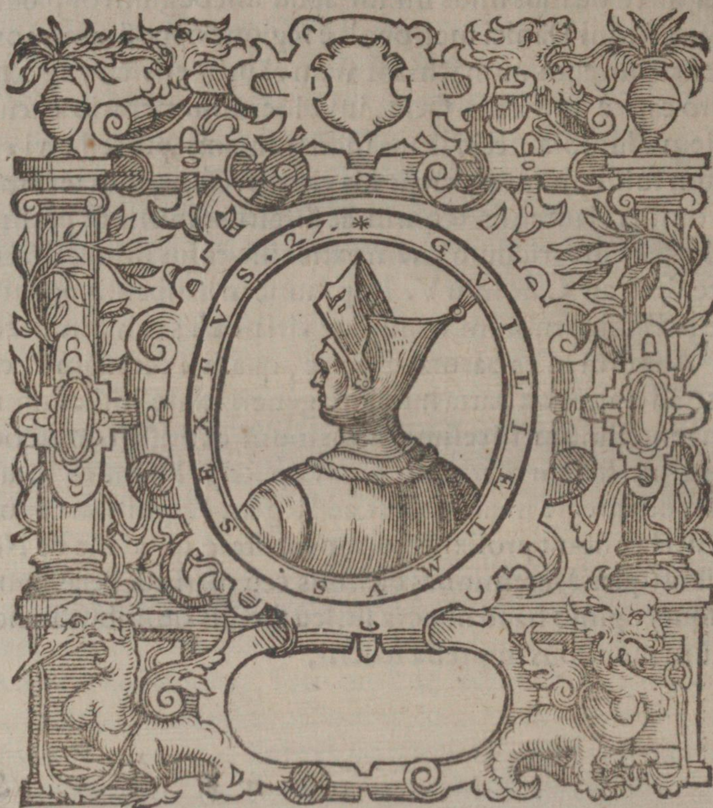
De monſtro marino, cujus Meierus meminit, ita Junius Bataviæ cap. XVII. pag. 304. & ſequentibus.

In Annalium noſtrorum monumentis proditam invenio rem, quæ mihi difficilis ad fidem viſa eſt, circiter annum à natali ortu Chriſti tertium ſupra milleſimum quadringenteſimum, monſtrum quoddam marinum, mulieris ſpecie, viridi muſco turpe, & vndique ſquallens, atrociſſimæ tempeſtatis vi è mari Oceano in ſinum Batavicum, qui Auſtralis maris agnomine notior eſt, compulſum, & in Lacum Purmerum (quem perrupti aggeres cum prædicto ſinu confuderant) ejectum fuiſſe; in quo dum variis erroribus agitur, poſt reparatos ſtatim à tempeſtate aggeres, vt ſolent, priuſquam profunda voragine ima aggerum fundamenta exedantur, virgines quæ bis quotidie cum mulctralibus vltrò citroq. in prata commeant, vt vaccarum vbera mulgendo ſiccent, monſtrum iſtud conſpicatæ fuerunt. Neque parum attonitæ principio ob novam & inuſitatam ſpeciem, in ſpectri modum, mox confirmatis animis erectiores, ac mutuas conjunctasque inter ſe operas pactæ, circumſeptum lenunculis & ſcaphis ſuis, ne qua effugium pateret, oppreſſerũt; captumque Edamum, quod oppidum Lacui quoque adjacet, pertraxerunt: vbi cibis hominum more aſſuefactum veſci cœpit, ſono peregrino ac ſuſpirioſo potiùs, quàm vllo articulati ſermonis commercio & vſu, qui piſcium toti generi negatus eſt, manifeſtum. Cujus miraculi fama quum multos mortales viſendi gratia exciviſſet, quæ longè lateque emanarat, Senatus Harlemenſis miſsâ eò legatione monſtrum ſibi permitti flagitavit, vt lo- *An 1403.*

quuntur Annales, neque repulsam tulit. Quod plures annos, postquam eò adductum fuerat, vitam exegisse illic, atque inter fœmineos cœtus pensa etiam traxisse, & cœmiterij honorem, postquam vitam exuerat, assecutum ob exhibitam Crucis imagini reverentiam, memoratur. Quæ omnia vt neque firmiter asseverare, ita neque refellere omninò est animus, tum ob eam quæ debetur publicis Annalibus fidem, tum quòd recentior esse videatur, quam cui me opponam, memoria, à mulierculis de manu, quod dicitur, in manum tradita. Dicam tamen illud fabulæ vicinius non probari mihi, quod fila deduxerit, quasi manus in articulos humano more distinctas discretasque habuerit: sed fidei periculum auctori relinquo. Equidem religione quadam deterreor, ne à vetustatis exemplis discedam, quæ sancta illa testimoniorũ fide non carent, inter quæ constat non omninò fictum & commentitium esse, aut in poëtica corte natum sermonem de Nereidibus (quarum è genere fuisse illam, de qua modò sum cõmentatus, nihil ambigo:) quarum non exiguum numerum apparuisse olim in Gallico littore, D. Augusto legatus illius perscripserat. Eam certè de Nereidibus opinionem haud falsam fuisse testatur Plinius, corpus vniversum squamis hispidum, etiam qua humanam speciem referunt, illis tribuens; quarum in morte tristem [a] gannitum, sive (vt manuscriptus codex habet) cantum, ab accolis longè auditum commemorat. Taceo quæ de Tritone concham inflante, deque homine marino ex legatorũ (quos ob id solùm Olyssipponenses ad Tiberium Principem miserant) & ex equestris ordinis virorum illustri fide idem scriptor refert. Quid, quod apud pagum, cui ab aquæ fuscedine Svvartevvale nomen est, ab oppido nobili Briela tribus fermè passuum millibus distantem, visatur hujusmodi æquorei monstri sceletos in Æde media suspensa? Venio ad recentiora & quæ ætati nostræ potuerunt esse cognita documenta, in quibus lego in extrema Scandinavia,

[a] *Forte* gemitum *in Plinio legendum.*

navia, qua Codanus ſinus finitur, apud Ellebogium oppidum Hafuiæ Regni Danici metropoli è regione oppoſitum, monſtrum æquoreum monachi formam exprimens ad vnguem, glabro capite, ruſticana facie, involucro humerario cuculli speciem adumbrante, in littus illud immanis procellæ vi expulſum fuiſſe, mutum, ſermonis vſu defectum, vt cætera marina omnia, lamentis tantum ac ſuſpiriis altioribus perſtrepuiſſe, nec vltra triduum vitam extraxiſſe; cujus ſimulachrum expreſſum ad Carolum V. Imp. tunc in Hiſpaniis agentē, à Rege Danico miſſum, manuque viri nobilis exhibitum cōſtat. Alterum in ea Sarmatiæ parte, quam Poloniam vocamus, ad annum à parta humano generi ſalute milleſimum quingenteſimum triceſimum primum extitiſſe comperio, monſtrum itidem marinum, quod Epiſcopi habitum infula mitraque egregiè mentiebatur, ad Regem Auguſtum deportatum. Hæc libuit prolixiùs commemorare, quod iſta de Nereidibus (quas Mereminnas dicimus, ceu maris delicias nymphaſque) opinio haud nupera ſit, ſed ſæculis omnibus in hominum mentibus impreſſa ſederit.

Si quis ades longis Hospes peregrinus ab oris,
Ni grave sit, paucis te volo, siste gradum.
Hic iacet (heu!) Bavaræ Gulielmus gloria gentis,
Nec bello proavis, nec pietate minor.
Geldria quem timuit, Leodinaque mœnia bello
Aspera, dum pulso prælia [a] fratre movent.
His gestis moritur: nunc hac jacet [b] Æde sepultus.
At tu facta memor respice non tumulum.

[a] Ioanne Bavaro Leodiensiū Electo, &c.
[b] Fratrum Franciscanorum, Valensianis

GVLIELMVS VI. BAVARVS, COMES XXVII.

PAtri Adelberto Gulielmus filius substituitur; qui Geldriam semel & iterum tumultuosè ingressus, fœdè eam populatus est. sed mutatis rebus tantus hic fuit postea Reinaldi Geldriæ Ducis amicus, quantus antea fuerat hostis. Biennio post Frisones Hollandiæ agrum, vt sæpe alias, hostiliter invaserunt: cujus vltionem injuriæ Gulielmus majoribus curis tunc occupatus in aliud tempus distulit. Hic idem Conventu indicto, ad quem multi Hollandiæ Principes sunt profecti, egit in eo de surroganda sibi post mortem vnica filia; quod quum omnibus placuisset, statim confecti sunt super ea re publicæ literæ. Eodem anno Comes in morbum incidit, quo indies magis invalescente accersi jubet sacerdotem, cui de contractis tota vita noxiis Christiano ritu confiteretur. Post hæc ille, quum pauxillum temporis supervixisset, [a] fato est functus anno suæ gubernationis tertio decimo.

Gulielmus bis eduxit in Geldros.

Conventus indictus super instituenda hærede filia vnica.

a Pridie Kal. Iun. an. 1417.

Ex Meieri Annal. lib. XV.

Leodienses Ioannem Bavarum Gulielmi Comitis Hannoniæ fratrem, qui tum nomen titulumque tenebat apud illos Episcopi, finibus suis hostiliter ejecerunt, propterea quod sacerdos fieri recusaret, quamquam se fore sacerdotẽ sæpius illis promiserat. Ingens hæc discordia erat, ac bellum cruentum inde secutum, magnaque gentis calamitas: quam horrenda prodigia, cometes, motus telluris, & insueta Mosæ fluminis inundatio præmonstrasse traduntur. Nisi præcedant delicta, non sequuntur flagella. Post expulsum Ioannem, novum sibi statuerat Episcopum Theodericum a Parvvis, &c. *An. 1406.*

Pulsus Episcopus ille Leodio Trajectum Mosæ fugit amicum sibi oppidum. Hîc obsident & arctè circumcludunt eum *An. 1408.*

a Per totos quatuor menses.

Leodienses [a] longo tempore, ducem habentes Henricū Parvvisium virum nobilem, novelli Episcopi Theoderici patrē.

Gulielmus Comes Hannoniæ germanus Episcopi omnē suam cognationem ad hoc bellum solicitat. Ioannes Dux Burgundiæ opem illi promittit, pacta conditione, vt si fortè capi ipsum cōtingat, ab Hannonio liberetur, eamque ob rem Hannoniam Gulielmus illi oppignerat. Omnes populos suos Burgundio armat.

Tornaci Dux cum omni nobilitate ac ducibus consilium communicat. Angiam inde petit, & ripam fluminis Sabis, vbi Florinas, Fossas, omniaque oppida & castella ad fluvium illū prosternit & incendit, nemini parcit.

Et jam Burgundio cum copiis suis omnibus per Saxeam eam, quam Brunichildis vocāt, pervenit, vsque ad fines Tungrorum. Leodienses certiores facti de hostium suorum adventu, obsidionem Trajectensem relinquunt, ac mox cum quinquaginta millibus pugnatorum movent contra inimicos, & XXIII. Septemb. frustra dehortante Parvvisio, congressi infeliciter. Occisorum fuisse viginti octo millia tradit Monstreletus, quidam autem plus, alij minus. Cæsi inter alios Parvvisius cum Episcopo Theoderico, & filius Comitis Salinensis in Ardvenna.

Postridie venit Trajecto Ioannes Episcopus in castra, germano sororioque ducibus multiplices actum gratias, caputque Parvvisij hastæ præfixum, & toti exercitui ostensum mittit Trajectum, perinde ac pro Trophæo statuere vellet suæ victoriæ.

Hic Parvvisius Ioannem Horionem & filium ejus Gulielmum & claros aliquot alios viros injustè decollarat: Sarcinium, id est, Fanum Trudonis super rivum Cisindriam Episcopo fidele vi ceperat; auctor præcipuus totius motus Leodij.

Eburones graviter multati, datis obsidibus pacem inivērunt: Ioannem suum sine pietate recipiunt, pacemque &

qui

quietem ſervare compelluntur, &c.

Controverſiam Burgundio componit inter Brabantum & Hannonium; qui Brabanto, arbitrio Burgundionis, ſolvit ſeptuaginta milia Scutorum veterum, debita Ioannæ Brabantinæ vxori quondam Gulielmi Comitis Hollandiæ, ratione dotis profectitiæ. An. 1409.

Hollandus & ejus frater Epiſcopus Burgundionem ſecuti in Armeniacos. An. 1411.

Rex ad Terraſciam & Auguſtam venit Veromanduorum: Eo concedit Princeps Hannoniæ Margareta cum ducentis equis, vt oret pro pace. Erat enim ſoror Burgundionis. Sed cõjurati pacem impediunt. Pridie Kal. Iunias Peronã ad Regem Burgundio mittit rurſus pro pace ſororem ſuam Margaretam & Antonium germanum ſuum Brabantiæ Ducem vnà cum Legatis trium membrorum Flandriæ. At conjurati Regem habentes in poteſtate, illiusque abutentes nomine & auctoritate, perturbant omnia, concordiam rejiciunt, pœnas de Burgundione ſumere dignas ſtatuunt. Conventus rurſus de pace apud Cameracum, vbi ex noſtris & multi quidem alij, ſed primarij Antonius Dux Brabantiæ & Margareta Hannonienſis. Nulla pax convenire potuit, propterea quod conjurati jam potentia ſuperiores nimis multa peterent. An. 1414.

Tertio Kal. Septemb. accedunt Dux Brabantiæ & ſoror eius Margareta, Legatique civitatum Flandriæ jam quarto ad Regem, qui Atrebatum jam ſeptem circiter hebdomadas obſidebat, pro pace, & pridie Nonas Septemb concordia inventa eſt. Nam orta inter obſidentes dyſenteria, quam homines non potuerunt, morbus pacem attulit. Confirmata fuit ea poſtmodũ Lutetiæ Brabanto & Margareta, &c. pręſentibus.

Ludovicus Delphinus, Dux idem Aquitaniæ, XV. Kal. Ianuarias gener Burgundionis ſuſpecta morte moritur. Nam toxicum illi datum eſt fraude ac perfidia conjuratorum, debilitandæ Burgundionis factioni cui; quum illius eſſet gener,

ſemper

ſemper favebat: nec per omnia conſiliis conjuratorum parebat. Eam ob mortem multos inceſſit luctus. Sepelitur Lutetiæ in principe Æde, hoc eſt, in Baſilica Virginis matris. Iam Ioannes III. Caroli VI Regis filius, qui in Hannonia apud ſocerum educabatur, novus Delphinus eſſe debuit, & miſſa Legatione ad Hannoniam evocatur; ſed dubitabat formidabatque Hannonius deducere illum in Galliam. Idem enim imminere metuebat ſuo genero, quod jam acciderat genero Burgundionis. Nempe vt & hunc perfidia conjuratorum veneno necaret propter affinitatem Burgundionis, quum vxor hujus Delphinus Iacoba ex ſorore Burgundionis eſſet nata. Burgundio ad Hannoniam concedit, adſumpto ſecum defuncti fratris Antonij filio Philippo natu minore Fani Pauli & Ligniaci Comite. Multa ibi & varia conſultatio ſuper Ioanne Turonenſi jam novo Delphino in Galliam deducendo. Tandem apud Biroflactum finito colloquio, Hannonius ſecum generum ſuum in Hollandiam ægro ac fugienti ſimilis ducit.

An. 1416. Principio hujus anni de pace Regum grande colloquium fit in Anglia apud Londonium, vbi tum erat Sigiſmundus Imperator. Eo cum magno comitatu proficiſcitur Gulielmus Comes Hannoniæ pacis valdè cupidus, & de Ioanne Delphino genero ſuo inprimis ſolicitus. Eò quoque Burgundio miſit Legatos centum. Sed omnia fruſtra.

Ioannes Delphinus (icto cum Burgundione Valentianis fœdere) cum vxore per Auguſtam Veromanduorum, (dehortante licet Burgundione,) Compendium à ſocero deducitur. Socer autem Lutetiam Pariſiorum profectus nihil prætermittit, quod ad exſtinguendã civilem toto Regno diſcordiam pertinere videretur. Quòd ſi nulla ratione pax integra coire poſſet, teſtatur in frequenti Procerum cœtu Delphinum in Hannoniam reducturum.

An. 1417. Inter continuas ſeditiones initium hujus anni morte Delphini

phini fœdatum est. Socer ejus Hannoniæ Comes diu domi penes se illum educarat, metuens semper periculū ab Aurelianensium maleficiis. Nam quod præter vnicam illam filiam liberos alios non haberet, inprimisque cuperet sobolem ex ea nasci, procul ab omni tumultu & Gallica seditione domi illum suæ continuit. Nunc autem sublatis per scelus ambobus ejus fratribus Carolo & Ludovico, postquam jus solij illi obvenerat, diutiùs distinere non potuit; in mediam Galliam deducendus erat, tradendusque agnus in medium luporum. Burgundio non nisi cum exercitu justisque viribus ducendū censebat; Hannonius verò mitiore vir ingenio pacem ac concordiam Regni se compositurum sperabat. Eam in rem dum totus Lutetiæ incumbit, commeabat vltro citroque junior Nobilitas Compendium ad Ioannnem novum Delphinū, quo socer eum perduxerat, effeceruntque vt ipse cum suis æqualibus lusibus variis exerceretur. Interea socer ejus, dum pacis negotium ægrè admodum procedit, protestatus est palam in frequenti consilio & cœtu Procerum se Delphinum secum domum reducturum, nisi pax inter conjuratos & Burgundionem firma & rata coisset. Offensi libertate loquentis conjurati, de distinendo & capiendo illo consilia agitant. Qua de re Hannonius factus certior, clam cum duobus tantū famulis ex urbe se proripit celeriter Compendium, mox recursurus cum Delphino in Hannoniam: sed reperit illum lecto decumbentem ac graviter ægrotantē, toto inflato corpore, oculis veluti sedibus suis emergentibus, atque ita toxico infectum refertumque vt octiduum dumtaxat superviveret. Mortuus est XIIII Kal. Maij, die Mercurij. Siquidem dum *An. 1417.* fortè cum Nobilibus æqualibus ludit pilam, quidam subornatus ambabus manibus venenatis per collum ipsum amplexus est, & mox ægrotare infirmarique toto corpore cœpit. Quidam tamen torquem aureum inter ludendum tradunt illum induisse, quem torquem qui attulit dicebat missum

muneri à matre ejus, in illoque fuisse venenum, quo mox correptus intra octiduum aut paullo amplius perierit. Quod constat, odio & perfidia conjuratorum necatus est, ideo quod fœdus icerat cum Burgundione. Malebant enim omnem Regiam stirpem maleficiis exstinguere, quam Burgundioni per fœdus aliquod videre conjunctam. Ideoque spem suam ponentes in Carolo minimo natu Caroli VII filio, Præfectum jam Parisiorum crearant, atque in spem Regiæ successionis servabant. Erat is ab omni affinitate Burgundionis alienus. Agebat Delphinus, dum moreretur, annum ætatis plus minus vigesimum. Sepultus est Compendij in Dominico Divi Cornelij Martyris, plorantibus inprimis Iacoba ejus vxore, ac parentibus illius Gulielmo & Margareta Comitibus Hannoniæ. Apostema (inquit quidam) natum est illi ex toxico ad alteram aurem, quod intra corpus crepuit. Hoc ex casu tantum mœroris concepit Hannonius, vt & ipse statim moreretur. Obiit autem pridie Kal. Iunias, die Lunæ. Conditus
An. 1417. Valentianis in Ædicula Fratrum Franciscanorum.

Præsul

Præsul Eburonum, Boiorum sanguine cretus,
a Fratris ab excessu totus in arma feror. a Gulielmi Quarti.
Non tanti Leodina mihi sacra mitra fuisset,
Sed fuerant tanti sceptra Batava mihi.
Dordrechtum haud veritus, pulchrasque invadere Lei-
Et neptem regnis exspoliare suis. (das,
Iamque exuta bonis petulans Iacoba fuisset,
Exutus vita ni prius ipse forem.

Viderat eximiam Mavors regnare Jacobam,
Quum secum, Hæccine, ait, fœmina sceptra geret?
Haud ita: mox a patruum furibunda capessere tela — a Philippũ Burgundium.
Iussit, & hostili regna parare manu.
Postquam reddita pax, nova concitat arma Philippus,
Belli auctor factus, qui modò pacis erat.
Sic moritur: felix, si natus filius esset.
Crede mihi, hæc poterat gignere mater b avum. — b Albertũ Bavarum.

IACOBA,

COMES XXIX.

IAcoba post obitum patris gubernationi admota, quum audivisset Ghoricum oppidum Hollandiæ à Gulielmo Arkelensi occupatum esse, jussit confestim eò cum expedita armatorum manu occurrere VValravium Brederodiorum Principem, vt repentino suorum adventu comprimeretur ille tumultus; estque paulo post intra muros atrociter dimicatum, cæsis vtrimque ducibus. Oppido sic recepto, venit Hagam-Comitis Iacoba, nupsitque Ioanni Brabantiæ Duci. Interea Ioannes Bavariæ Dux, Iacobæ patruus, impetrato ab Imperatore Comitatu, quem jure sibi deberi credebat quod Gulielmus frater nullam virilis stirpis prolem reliquerat, magnos tota Hollandia motus excitavit. Hinc bellum inter eum & neptem orta. Plures etiam vrbes hoc metu à Iacoba defecerunt; quæ composita postea pace Ioanni sunt relictæ. inter quas fuit & Dordracum, vrbs hodie multum celebris. Mansit idem Ioannes per triennium Hollandicarum rerum Tutor. Quo temporis spatio plurima domi forisque gesta, quæ Catalogum tantùm non perpetuam Historiam scribenti mihi sunt prætereunda. Inter Ioannem Ducem Brabantiæ & Iacobam ejus conjugē ortæ postea iræ ita magnæ, vt brevi sit inde divortium subsequutum. Variis interea motibus agitari Hollandia; quæ, post defunctum Bavariæ Principem & suum Tutorem, spreta Iacoba, Ioannem ejus maritū Comitem assumpsit. Hic brevi post, quum & Brabantiæ Dux esset, credo delectatus Lovanij Brabantiæ vrbis amœnitate, condidit inibi Gymnasium, in quo liberales Artes publicè docerentur. Cæterùm hæc Schola successu temporis multum crevit, præcipuè accessione Collegij, in quo publicè tres linguæ docerentur Hebraica, Græca, Latina. Magnis impensis instituit hoc

VValravius Brederodius.

Ghorici pugnatum intra muros.

Iacobæ cum Ioanne Brabantiæ Duce nuptiæ in Haga Comitis.

Divortium inter Iacobam & Ioannem Ducem Brabantiæ.

Ita Edit. Plantin. Vitiose Ed. agitati. vbi auctor in Erratis monet legendum agitata

Lovaniense Gymnasiū conditum.

Collegium trium linguarum Lovanij.

hoc Collegium vir clarissimus Hieronymus Buslidius, Præpositus Ariensis, anno Salutis humanæ CIↃ IↃ XVII. Iacoba extremo vitæ tempore, quum post tot indecora connubia (nupsit enim Ioanne adhuc in humanis agente pluribus maritis) nullam haberet prolem, Philippo Burgundiæ Duci, materteræ suæ filio, Comitatum Hollandiæ per manus tradidit.

Ex Meieri Annal. lib. XV.

An. 1417. Defuncto Gulielmo Hannoniæ Hollandiæque Comite, frater ejus Ioannes Bavarus vigesimum octavum jam annũ titulum gerens Episcopatus Tungrensis, post tot mactatas perditasque Christianæ gregis oves, in Concilio Constantiensi Episcopatum & Diaconatum deponit, ducitque vxorem Elisabetham Antonij Brabantini viduam Lutzenburgensi Ducatu dotatam. Iacobam vero viduam Ioannis Delphini suam ex germano defuncto neptem spoliare Hollandia Zelandiaque nititur. Dordracum favore civium occupat, auxilioque Geldrorum, Egmondanorum, & Herculanorum oppidum Hollandiæ Gorichum nomine præcipua opera Gulielmi Herculani capit. Iacoba autem strenua mulier haud segniter agit, sed Gorichum statim obsidet. pugnatum
An. 1417. est Kal. Decemb. Iacoba egregiè vicit, mille circiter ex adversariis interfecit, ac totidem cepit. Interfecti Gulielmus Herculanus, Otho Burensis, & Petersomius. Capti Nobiles Comes Verrenburgensis, Comes Vburgensis, Alardus Burensis, Arnoldus Egmondanus, Ioannes Heterius, Henricus Homorius, Theodericus Lindensis, Gulielmus Isendornius, Gulielmus Ordingius cum fratre Rasone, Theodericus ab Hemmen cum Domino Egmondano. Sed Valeravium Brederodium magno suo damno desideravit, oppido tamen potita est. Sed Bavarus, quamvis victus, Dordracum retinuit. Ioannes Burgundio nepti suæ Iacobæ succurrit. Coit vltima

Iulij.

Iulij Conventus apud Birofluctum. Ibi soluto per novum Papam Martinum V, XX Novemb. cognationis vinculo Iacoba Ioanni Duci Brabantiæ Antonij defuncti filio disponsata est, agenti sextum decimum non plus ætatis annum. Fremere & irasci Bavarus, conarique Sigismundi Cæsaris favore nepti Hollandiam Hannoniamque detrahere. sed Iacobæ causa opesque & vires prævaluerunt. An. 1417.

In Hollandia Ioannes Bavarus Iacobam neptem ex fratre suo gravibus affecit damnis, eamque Hollandia, Zelandia, & Hannonia extrudere nisus est: Dordracum & Roterodamum Brilamque occupavit: Hadrianum Nothum Hannoniæ virum fortem bello interfecit. An. 1418.

Ex Eiusdem Annal. lib. XVI.

Philippus Burgundio profectus in Hollandiam sub initium Iejuniorum omnem componit controversiam inter Ioannem Ducem Brabantiæ & & Ioanenm Bavarum Ducem Lucenburgicum, creaturque idem Bavarus Procurator vnà cum Duce Brabanto Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ, per quinque annorum spatium. An. 1419.

Orta grandis discordia inter Brabantiæ Ducem Ioannem & vxorem ejus Iacobam Bavaram, adeo vt divortium cum illo facere prorsus vellet, dictitans nunquam sibi cordi fuisse eas nuptias, sed coactam à matre Brabanto esse nuptam. Erat impar societas. Tenera admodum Brabantus fuit habitudine corporis, viribus non fortibus, hebetique & tardo ingenio: At Iacoba fœmina præstanti animo, ingenio acri, florentissima ætate, forma egregia, succi plena, dotibusque tum animi, tum corporis felix. Sępe ejus mater Margareta, sępe Philippus Dux frustra conati gratiam inter illos sarcire. Tantum enim abfuit, vt placaretur Iacoba, vt ex Calesia transmitteret clam in Angliam oratum Henricum V Regem auxilium divortio An. 1420.

cum

cum viro faciundo, cui contrà suam (vt dicebat) voluntatem erat nupta: eoque res processit, vt [a] Hunfrido Duci Glocestriæ Regis Angliç fratri desponderetur.

a Nupsit huic anno 1422.

Bavarus Leidam Hollandiæ per totas novem hebdomadas obsidet, cogitque ad deditionem.

An. 1421. Mense Novembri, nocte Divæ Elisabethę, quę XIII Kal. Decembris illuxit, in Hollandia, Zelandia, & Flandria per maris tempestatem horrendæ factæ inundationes: inter Gertrudi-montem & Dordracum tota illa fertilissima & ditissima regio submersa est: quo damno complures viri nobiles, viri locupletes ad inopiam & miseriam sunt redacti: manetque adhuc hodie regio illa cum suis septuaginta duobus pagis absorpta in mari.

An. 1421. Quum Iacoba Ioanni Duci Brabantiæ marito suo sub vmbra cognationis nuncium remisisset, nupsissetque Hunfrido Glocestriæ Duci in Anglia, graviter offensi Prabantus, Burgundio, & Betfordius frater Glocestrij Lutetiæ coacto Concilio, vetant Glocestrio, ne aspiret ad possessionem ditionum Iacobæ, donec per Martinum Pontificem Romanum dijudicetur vtrum ejus cum Iacoba verum sit conjugium, nec ne. Sed ad hanc conditionem adduci Glocestrius & Iacoba non potuerunt, menseque Octobri cum quinque armatorum milibus ex Anglia applicant Calesiam, profecturi in Hannoniam. Burgundio graviter permotus apertè declarat Betfordio Galliæ Procuratori se auxilium laturum cognato suo Duci Brabantię. Succenset graviter fratri Betfordius, veritus ne ob eam discordiam fœdus cum Burgundis ictum infirmetur rumpaturve.

An. 1421. Nonis Ianuarij, hoc est, pridiæ Epiphanię Dominicæ de nocte obiit morte repentina Ioannes Bavarus apud Hagam Hollandiæ, & ibidē tumulatus apud Fratres Dominicanos. Scripsit autem Philippum Burgundionem hæredem filium sororis Margaretę, præterita Iacoba filia fratris VVilhelmi.

Sunt

Sunt qui toxicum bibiſſe putent, datum per Margaretam Iacobę matrem.

In fine Novembris Gloceſtrius & Iacoba ex Caleſia per fines Atrebatum cum ſuo exercitu abſque vllo maleficio in Hannoniam tranſeunt, admiſſique ſunt abſque vllo obſtaculo in omnibus oppidis Hanhoniæ præterquam Hallis, quod à Brabanto ſtetit, quemadmodum plęrique Nobiles, vt Converſanus, Angienſis, Ioannes Iumontius, Engelbertus Angianus, cum ſuis omnibus Toparchiis, clientelis, & caſtellis. Iacoba, vt vires ſuas augeat, omnes exules Hollandiæ Hannoniæque ad ſe accerſit. Cognito Philippus Gloceſtrij adventu in Hannoniam, Flandris, Atrebatibuſque, & Brabantis grandes imperat copias. Magna Angli damna circumcirca intulerunt. Idem viciſſim fecêre noſtri. Inter hæc deſcendit Dux ex Burgundia in Flandriam, & Brabanto ſe adjungit: creſcitque eorum exercitus vltra triginta pugnatorum millia. Obſeſſa Brenia Hannoniæ, quæ ab ardente milite cupiditate prædæ principio Martij contra Ducum voluntatem capta, direptaque & incenſa eſt: Angli, civeſque multi interfecti. Famam Gloceſtrius ſpargit Philippum ſuam fidem fregiſſe, qua ſe obſtrinxerat Lutetiæ in fœdere Anglico ſanciendo. Reſpondet Dux, illum mentiri, provocatque ad ſingulare certamen. Accipit conditionem Gloceſtrius, locumque ſtatuit apud Fanum Audomari, reverſusqneCaleſiam tranſmittit in Angliam: nec ad diem revenit duelli. An. 1424.

Poſt diſceſſum Gloceſtrij, Brabanti auxilio Ducis Philippi bellum acre faciunt oppidis Hannoniæ, quæcunque partes ſequerentur Iacobæ. Multa loca direpta, vaſtati agri, cæſi aut capti incolæ. Mons caſtrorũ, Regia Hannoniæ obſeſſa. Cum matre Iacobę & Legatis Ducis Brabanti colloquia varia habita, plures Conventus acti, vt Inſulis, Duaci, Aldenardæ. Convenit tandem, vt tota Hannonia redeat in poteſtatem Ducis Brabantiæ, condonatis omnibus offenſis. Iacoba autem in An. 1425.

Philippi Ducis manu ſit, donec per Pontificem Martinum controverſia de matrimonio Gloceſtrij ſit deciſa. Montēſes, poſtquam commeatus inopia laborare cœpiſſent, minantur ſe Iacobam Duci Ioanni tradituros, niſi pacem hanc probet; capiunt ejus miniſtros & familiares Bardulphum à Porta, & Colardum ejus fratrem, Ægidium à Porta, Ioannem à Boſco, & alios plurimos. Idibus Iuniis ex Monte Caſtrorum Iacoba Gandavum a Principe Arauſiacenſi deducta, vt honeſto cultu in Aula Ducis eo loci ſe contineat aduſque ſententiā Martini Pontificis: Hannoniæ adminiſtratio Brabanto reddita, dimiſſis præſidiis & exercitu, veniaque data rebellioni.

An. 1425.

Ad Kal. Septembris Iacoba animoſa viriliſque animi fœmina auxilio Theodorici Mervvedij ſumpto virili habitu de noctu cum paucis Gandavo fugit, nec curſum intermittit, donec Antvverpiam, indeque perveniat in Hollandiam. Philippus graviter permotus à Brabanto accipit procurationem Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ, atque eveſtigio Iacobam ſequitur. Dordraci, Roterodami, Leydæ, Delfis, Amſterdami, Hagæ, Harlemi, lociſque nonnullis aliis liberaliter excipitur.

An. 1425.

Lutetię Concilio Betfordius convocato irritum curat judicari duellum inter Philippum & Gloceſtrium condictum. Talem cauſſam duello nihil egere, tranſmittenſque in Angliam fratrem graviter increpat de duello inimicitiiſque cum Burgundione ſuſceptis, totumque negotium illius certaminis impedit. Philippus ducenta millia nummûm petit à Flandris pro ſumptibus bellicis: centum illi millia tradita, ea lege vt pacem & mercaturam Anglicam Flandri ſibi retineant, quod miſſis in Angliam Legatis curatum eſt.

An. 1425.

Bellum cœptū inter Philippum & Iacobā, in quo Cabeliauci altera Hollandorū factio Philippo, Houci verò Iacobę potenter adfuerunt. Schonhovia, Gouda, Oudevvater, Viana, Montfordia, Kermerlādi, Alcmarij cum ditione Eccleſię Trajectenſis à Iacobæ quoq. partibus ſteterūt, à quibus nec alie-

nus

nus erat Rodolphus Diephold Trajectẽsium Episcopus. Mittit præterea Glocestrius tria circiter millia Anglorum Iacobæ suppetias. Horum Dux erat Dominus à Filvvatere. Appellunt in Scaldiam, seu Scaudiam (vulgò Schauwen) Zelandiæ insulam. Burgundio Procurator Hollandiæ & Zelandiæ haud segniter suas adunat copias, illisque occurrit inter Quamaiam & portum vulgo dictum Brauwershaven, juxta Zirixeam. Pugnatum haud procul ab illo portu, & Burgundio victoria potitur. Ceciderunt ex Nobilibus Equitibus Hollandiæ & Zelandiæ, qui pro Iacoba venerant, Costus Hamsteda, Ioannes Renessius, Ioannes Hoenpijl, Andreas van VValims, Nicolaus Soen, Florentius Hamsteda, Raso Hamsteda, Raso Cruningus, Ioannes Sapinus, Cosmus Hernessius. Alij permulti Houci & Zelandi Iacobæ militantes interfecti. Ex Zelandis Philippo ante alios fortiter adfuerunt Zirixæi & Verienses & Borsalienses, qui Hamstedam ac Dominum quoque van Catto interfecerunt. Multi à Philippo Baltheo Equestri donati ob insignem hîc navatam operam; ex quibus invenio Franconem Borsalium, eundem Dominum Aggeris Sancti Martini, Henricum Veriensem Toparcham, Ioannẽ à Flandria Dominum de Praet & VVoestina, Ioannem Egmondanum, Ioannem Halovvinum, Ioannem VVittonem Oorscampi & Heylæ Dominum. His ita gestis, Philippus dispositis per Hollandiam præsidiis in Flandriam revertit, novum delectum habet, augetque exercitum reversurus adulto Vere in Hollandiam.

Quarto die Aprilis Iacoba Bavara fortis & animosa mulier, auxiliantibus Schonhoviis, Goudanis, Oudevvatriis, Kermerlandis & clientibus Ecclesiæ Trajectensis obsidet per spatium quatuor hebdomadarum oppidum Harlem, nihilque tutum, nihilque inconcussum in circuitu relinquit, pagos multos incẽdit, multos item circa Delfos corruptis maris aggeribus & septis demergit. Præfectus præsidij apud Harlem

eratRolandus VVtkerckanus fortis Eques cum filio Domini Isanbergensis & aliquanto numero militum. Ioannes autem VVtkerkanus cum Flandris, Hollandis, Zelandisque circiter octingentis Rolando patri opem laturus, priusquã Dux esset paratus, in Hollandiam præcedit, atque Leydam vsque pervenit: sed quum inde Harlem petit, Iacoba omissa obsidione occurrit illi ad Alphen vicum super Rhenum, vbi circumventus hostium insidiis, loco iniquo pugnare cogitur, amissisque ex suis circiter quingentis ipse ægrè cum paucis evadit. Creati Equites à Iacoba, quæ pugnæ intererat, Ioannes à VVassenaer, Ioannes à Longoraco, Henricus Cranenburgẽsis, Evetardus nothus Hollandiæ,[a] Theodoricus à Mervveda, Gerardus Poelgeest, & Arnoldus Gandensis. Hæc pridie Kalendas Maias mane prima luce. Iacoba victrix Goudam se recepit, & suos mittit ad Hornas in finibus Frisiorum, vt id oppidi capiant, vbi præsidio erant Ioannes Villarius & Ioannes nothus Fani Pauli cum quingentis selectis pugnatoribus; qui summa virtute erumpentes, cum hostibus feliciter dimicant, & quadringentos circiter interficiunt, vulneratis graviter permultis. Multa alia facta parva prælia, quæ longum sit narrare, sed vincentibus ferè Burgundis exercitatissimis ad arma, habentibusque satis bellicorum tormentorum, quibus carebãt Hollandi. Tum quoque plura loca Frisiæ & Hollandiæ vltrò in Philippi venêre potestatem.

a De eodem est supra.

An. 1426. Movet Philippus in Hollandiam, oppidumq. Zevenbergã nomine terra mariq. potenter obsidet. Loci Dominus (nomẽ non lego) fortissimo præfuit præsidio, ac partes Iacobę acerrimè defendit contra vicina oppida quæ Burgundioni se subdiderãt. Productum obsidium in tres totos menses & amplius. Tandem coacti inopia cives secessionem à Præfecto suo faciunt, & cum Philippo paciscuntur principio Aprilis, deduntque illi oppidum, vita fortunisque salvis. Naves omnes armaque Duci tradita, captivi ex Burgundis Moyencurius, Her-

Herclius, & quidam alij redditi. Sevenbergensis captivus missus in Flandriam, & Insulæ servatus. Exercitum Philippi pestilētia tentare cœpit, Nobiles viros Hymbercurium & Mauricium à Fano Leodegarij cum nonnullis aliis absumpsit. Hæc in hyeme gesta referunt Annales Hollandiæ annum exordientes a Kal. Ianuariis. Zevenbergius questus graviter de conditionibus nonnullis sibi malè servatis patria extorris ad inopiam devenit, in qua vitā finivit. Betfordius inter Glocestrium & Burgundionem inducias componit, sperans se pacem brevi facturum. Martinus Episcopus vrbis Romæ, quem Papam vocamus, judicat matrimonium Glocestrij cum Iacoba Bavara contractum nullius esse momenti, sed adulterium esse, ita vt si mors fortè Brabanti intercedat, haud tamen licere Glocestrio Iacobam habere vxorem. Eo Glocestrius audito nuncio, Leonoram quandam Gobatriam Anglam matrimonio sibi jungit, quamvis natalibus longè sibi imparem, quæ ejus fuerat amica, de qua & fama erat à pluribus viris fuisse cognitam, & quæ Iacobam comitata fuerat ex Anglia sua in Belgicam.

XV Kal. Maias moritur Bruxellæ Ioannes Dux Brabantiæ, piè quidem ac modis omnibus Christianè. Sepulturæ datus est apud Fuernam in Æde Ioanni Euangelistæ sacra, juxta patris Antonij tumulum annum agens ætatis vigesimum quartum. Ita, altero abjudicato, altero defuncto, ambos amittit Bavara maritos. An. 1426.

Scandoverium in Cameracensibus, quod erat Ludovici fratris nothi Iacobæ, datū Ioanni Lucēburgensi. Erat nothus ille Philippo invisus propter partes quas tuebatur Iacobæ.

Eodem anno Kermerij & alij quidam magna coacta manu munitiones multas prosternunt, vt Hemskerck, Bredetodum, Assendelft, Heilegersbergam, Cralingam, Spangam. Simul ijdem Kermerij in VVaterlandia Monachodam, Edam, Purmerendā, Medenblick, & Enchuysam oppidula capiunt:

Hornas obſident,ſed capere non valent,ſuumqueTribunum Gulielmum Naghel ibi amittunt, interfectum ab erumpentibus oppidanis.

An. 1427. Poſt deceſſum Ducis Brabantiæ procurationem Hanno-niæ accipit Dux Philippus;ducit dehinc ex portu Sluſa exercitum in Hollandiam,vt rebellionem defectionemque quorundam compeſcat,qui in ejus prius juraverant verba. Obſidet oppidum Amerfordiam,tum ſitu,tum defenſoribus munitiſſimum. Cinctum erat dumis denſiſſimis foſſiſque perenni aqua ſtagnantibus. Hæc oppugatio diu tenuit,aſpera & terribilis. Hîc ſe Philippus magno expoſuit periculo: tranſiit aquam & foſſas, pugnavitque ſua manu in propugnatores, qui magno erant numero,& viri robuſtiſsimi,pro patria,aris, fociſque decertantes. Amiſit hîc Philippus Ioannem à Boſco telo baliſtario interfectum,cum aliis quibuſdam Nobilibus impigrè dimicantibus. Coactus eſt tandem canere receptui, ſeque propter ingens periculum ab oppido retrahere. Ædificavit Amſterdami grandem navem, quæ inſtar valli eſſe videbatur,quam Cattum dixêre. Eam in Emma fluvio locat contra Trajectenſes Iacobæ fœderatos. Delfis & Roterodami, quod & ipſi lubrica agerent fide,ac Iacobæ ſe reddere tentarent,ſecuri multos percuſsit. Kermerlandos, VVeſturos, Teſlandos ſeu Texandros ſubjugat. In Dordracenſes quoq. nonnullos capitali ſuppl cio animadvertit. Delfis quidam Moſellani Ioannem Egmondanum Sculretam cum civibus quinque interfecerunt;quã cædem viri ex illis duodecim capite luerunt. Commiſſa & apud VVieringam pugna navalis inter Gulielmum Brederodium Iacobæ Ducem & Harlemenſes, Hornenſes, Amſterdamos, alioſque Burgundioni fœderatos. Hoc prælio victus & captus eſt Brederodius cum multis ſuæ factionis: ex quibus octoginta decollati, ſed Brederodius gratiam obtinuit.

In Hollandia omnia Philippi erant præter Sconhoviã, Ou-

devvatriam,

devvatriam, & Goudam; vbi se Iacoba consobrina ejus continebat. Contra ea oppida Philippus Ioannem Villarium, Adamæum, & Leonellum Bornovillam cum præsidiis satis magnis relinquit, seque in Flandriam recipit.

Ex portu Slusensi magnis Philippus copiis petit Hollandiam, statimque Goudam & in illa Iacobam obsidet. Goudani timore perterriti consiliũ dant Iacobæ vt cum Philippo plenam ac solidam faciat pacẽ. Igitur Iacoba Philippum verum [a] agnoscit suum hæredem, vt à morte ejus in Hannoniam, Hollandiam, Zelandiam, & Frisiam succedat, ipsumq. horum principatuum presidem ac procuratorem creat. Promittit insuper se nulli nupturam, nisi de consensu Philippi & civitatum suorum principatuum. Sibi pro victu ac dignitate sua reditus & vectigalia ampla retinet, possidendaque accipit in vita Comitatum Oostervandiæ, Zuytbevelandiam, Terram Brilensem, Vorensem, & quædã alia. Compositis item rebus cum Episcopo Trajectensi, Franconem Borsaliensem Philippus pro se constituit præsidem Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ, & in Flandriam exercitum reduxit. Philippus Houcos & Cabeliaucos pessimas factiones Hollandiæ compescuit. *An. 1428.*

a 8. Iulij, aut secundum alios 4 Maij.

Mense Iulio Iacoba Bavara clam nubit Franconi Borsaliensi ex Nobilitate Zelãdica pactũ erat ne inconsulto Philippo nuberet. Hinc offensus Philippus Franconẽ capit, ac Rupelmondæ custodit. Rumor erat decollatum iri. Iacoba valde solicita, intercedentibus amicis, virum liberat: sed Philippo Hannoniam, Hollandiam, Zelandiã, & Frisiam transcribit. Ostervandiam cum aliis supra memoratis Borsaliensi Philippus assignat, qui Iacobam sibi retinet vxorem cum omnibus vectigalibus Hollandiæ & Zelandiæ. *An. 1433.*

VIII Idus Octobr. finem vivendi fecit illustris fœmina Iacoba Bavara absque vllis liberis, adiitque Philippus proximus ejus hæres omnes ipsius ditiones. Sepulta est apud Hagam-Comitis in Hollandia. *An. 1436.*

Quisquis

Quisquis ades, magni tumulum reverere Philippi,
Aurato insignem vellere nonne vides?
Cui Trajectinam, quem rexit a *Filius, urbem:*
Cui b *Regem debet Gallia tota suum.*
Quid referam eximios pulchræ virtutis honores,
Qui merui vivus nomen habere BONI?
I nunc, perge memor tam rari Principis Hospes,
Felicemque urnam hanc crede tuosque oculos.

a *David Burgundius.*
b *Ludovicum Delphinum.*

PHI-

PHILIPPVS BONVS, COMES XXIX.

PHilippus accepto à nepte Comitatu Hollandiæ, quum esset ob quasdã res infenso in Regem Anglorũ animo, Calisiam in Flandrorum finibus sitam vrbem tanta armatorum manu obsedisse dicitur, vt soli aurigæ, qui bellica instrumenta aliaque ad militiam necessaria eò advexerant, sufficere potuerint ad vrbem expugnandam. Cæterùm antequam *Calisia tentari cœpta, obsidio soluta est discessu Gandavorum & Brugensium, pro quorum ardore iraque nimis pigrè Philippus omnia faciebat. Idem Princeps non multo post in Haga-Comitis primus Aurei Velleris habuit Comitia. Filium suum, cui [a] Davidi nomen, gementibus atque invitis Trajectensibus, Antistitem vrbis fecit. Hoc etiam adnitente Ludovicus Delphinus Galliæ Principatum est adeptus. Et Philippus quum per hæc aliaque virtutis opera quatuor & triginta annis Comes Hollandię fuisset, Brugis morbo gravi affectus, vita decessit. An. 1467, al 1466. ... a° 1433

An. 1437.

*Al. Caletum

Prima Comitia Velleris Aurei Hagæ.

David Episcopus Traiectensium.

a Erat hic David nothus Philippi.

Ex Meieri Annal. lib. XVI.

Hollandi duce Henrico Domino Veriensi, junctis sibi exulibus, latronibus, & homicidis grandi numero piraticã exercent. Mercatores Hispanos maximeque Orientales Flandriam petentes deprædantur, eorumque naves apud Slusam, Heys, Blanckenbergam, & Ostendam invadunt. In Feriis vero Divi Matthiæ Apostoli Cadsant insulam aggressi, omnibus penè bonis incolas spoliaverunt. Habebant tum Hollandi bellum cum Orientalibus, hoc est, civitatibus Hamburgo, Luneburgo, VVismer, & Rostic, quod totum tenuit triennium, vincentibus sæpe Hollandis.

An. 1439.

An. 1440 In Feriis Divi Bartholomæi Apostoli arsit Gouda Hollandiæ penè tota.

An. 1441. Concordia quædem inita apud Coppenhaven inter Hollandos & Orientales, qui sunt Lubecenses, Hamburgenses, Luneburgensesque cum aliis civitatibus, pactæque induciæ in annos duodecim. CeperantHollandi hoc bello totam classem Orientalium sale onustam redeuntemque ex Baia, teste Alberto Crantzio. Nam Prussij (inquit) desertis sociis cum viginti tribus navibus fugere conati, primùm in Hollandorum venere potestatem: dehinc & reliqua classis tota. Erant enim cum Prussiis Livonij, & Vandali cum Lubecensibus (puto) & Hamburgensibus. Lege Crantzium lib. XI. Cap. XXIX. Navibus rebusque omnibus contenti Hollandi neminem captivum tenuerunt, nec victum interfecerunt, sed omnes in littora abicerunt.

Captum à Philippo oppidum VVcerden cum castello: obsessa Amersfordia, adeoq. graviter defensa, vt amisso quodam Nobili viro Dux coactus sit obsidionem relinquere.

An. 1445. Ad Ferias Divi Andreæ Apostoli habita Comitia summi Ordinis Aurei Velleris Gandavi. Translata ibiComitia posthac habenda semper VI Nonas Maij, idque semel dumtaxat in triennio, aut eo tardius propter certas causas. Defuncti tunc fuêre Proceres Ordinis, Antonius Vergiacus Dominus Champlitæ, Ioannes Luceburgensis Comes Ligniacus, &c. In horum substituti loca, Alfonsus Rex Aragoniæ, Siciliç, & Neapoli; Franco Borsaliensis, Comes Osterbantij; Reginaldus Dominus Brederodius & Vianç; Henricus Borsaliensis, Dominus Veriensis, &c.

An. 1445 Apud Leydam Hollandiç magna seditio Houcorum & Cabbeliaucorum. Victi Houci, in cœmiterium profugiunt Divi Pancratij Martyris, & multi vulnerantur. Philippus eo profectus, animadvertit in quosdam capitis supplicio, aliis se multo ære redimentibus: ordinatusque Hollandiç rebus, re-

vertit

vertit in Brabantiam. Goeſvvinus Hollandiæ præſes, & Philippus Baenyaert Præfectus Caſtelli Medenblic, ob quædam quæ ſibi mutuo objiciebant crimina ambo capti ſunt. Poſt menſes autem duodeviginti Præſes apud Loeveſteyn decollatur, Baenyardus priſtinæ dignitati reſtituitur.

Quarto Idus Aprilis, Dominica palmarum, tempeſtas ingens ventorum, grandinis, nivis & imbrium, per Hollandiam, Zelandiam, Friſiam Brabantiam & Flandriam plurimum dedit damni. Addunt quidam maris ſtagnationem.

Philippus propter amiſſum præſtantiſsimum filium gravi dolore affectus, vt illum vlciſceretur XII Kal. Iulij VVaſiam ingreditur. Cum eo Verienſis & Alnetanus Procurator Hollandiæ cum tribus milibus Hollandorum, quorum maxima pars baliſtarij. Pagos & munitiones fere omnes Philippus abſque vlla miſericordia incendit, omneſque tandem ad vnum deleviſſet, niſi magno accurriſſent numero agricolæ inermes, ſupplices, nudis calcibus, veniam & miſericordiam magnis vocibus flagitantes; quorum Dux motus precibus, incendia juſsit ſiſti, &c. An. 1452.

Philippus in Hollandia ſecum habens quatuordecim millia pugnatorum, apud Hagam Comitis VI Nonas Maias Comitia habuit ſummi Ordinis Aurei Velleris. Vocabant hæc Comitia Capitulum Ordinis decimum ſeptimum. His apud Hagam peractis, Philippus Leydam, ac inde Iſelſtainum ducit, vt filium Trajecti ſtatuat Epiſcopum, &c. An. 1456.

Engerrannus refert ſub exitum menſis Iulij Dordracum Hollandiæ incendio fortuito deflagraſſe, duoque millia domorum, & multos mortales periiſſe. An. 1457.

Quum apud Harlem Hollandiæ hoc aut ſuperiore anno miniſtri Eccleſiæ gravarentur onere vectigalium, quos vocant aſsiſias, Nicolaus van Yperen Conſul oppidi, & Gerardus Norvicenſis Senator cum Scriba Gulielmo Paed, ab VValravio Notho Domini Bredenrodij interficiuntur, in- An. 1458.

ſcio patre Bredenrodio. Hunc motum Antonius Nothus Burgundiæ, eò profectus, cum exercitu compeſcuit.

An. 1467. Pridie Idus Iulias ad veſperam occœpit Philippus Brugis in Regia graviter ægrotare. Decimo autem ſeptimo Kalendas Auguſti vox vſuſque loquendi illum deſtituit. Finem autem vivendi fecit eodem die ad veſperam inter horam nonã & decimam, Regni ſui anno XLVIII, ætatis LXXI. Dominico die inſequenti ſepultus ad Donationi, donec transferretur Divionem Burgundiæ.

Hannibal

Hannibal in castris, Romanus in agmine Cæsar,
In pugnis Macedo, Carolus vnus erat.
Sic triplici gestans invictum pectore pectus,
Vertit Eburonum mœnia capta solo.
Mox quoque Menapios, Leucorumque aspera colla
Invicto victor subdidit imperio.
Occubuit tandem NancI: nunc, vt prius armis,
Nomine sic Martis vivit, Olympe cares.

CAROLVS BELLICOSVS, COMES XXXI.

HVic successit filius Carolus, rerum gestarum magnitudine patre superior, & vt ille consilio prudentior, ita hic animo magnificentior; qui quum esset Hollandiæ Comitatui inauguratus, non magno post tempore ingenti conflato exercitu in Leodinorum agrum profectus, ob conjectum in vincula Ludovicum Borbonium ipsorum Antistitem pernecessarium suum, eorum vrbem acri bello expugnavit, expugnatam diripuit, direptamque evertit. Post Leodij excidium hic Princeps militari virtute nullo superiorum Comitum inferior alia multa bella gessit, mira celeritate semper atque ardore; quo apud posteros est consequutus, vt Carolus jam non hominis, sed bellicæ fortitudinis nomen habeatur. Apud Nantium, quod extremo tempore obsidione cinxerat, tribus perfossus vulneribus perijt pridie Epiphaniæ. Quo Duce extincto in ipso ætatis & rerum prosperè gestarum flore, diuturnus apud omnes totamque Hollandiam luctus fuit. Sed nec Principis sui amantissimæ gentes, cædis nuncio fidem primùm habuêre, quòd vt fortissimum Ducē, sic invictum crediderant. Annus ille, quo Dux tam nobilis ante Nantium cæsus est, fuit humanæ Salutis M. CCCC. LXXVI. Ita colligit Sabellicus. Alij duos adjiciunt: Rursus alij quinque subtrahunt annos. Varietatem hanc demiror in re adhuc recenti. Cum Sabellico vulgus consentit, consentiunt natu grandes, quorum memoria res accidit.

Leodium expugnatū & eversum

Laus Caroli.

Carolus apud Nantium conföditur.

A. 1477. v January.

Ex Meieri Annal. lib. XVII.

An. 1467. Carolus paterni imperij ex asse hæres IV Kal. Iulias, qui dies erat Dominicus, Gandavi solenniter inauguratur.

Carolus re feliciter gesta apud Leodium creavit Equites

(teste Brabantino) trecentos; quorum erant ex numero Ioannes Cruningus, Zvvederus à Montfordio, Albertus van Scaghen, &c.

Ad XII Novemb multa loca maritima in gravi fuêre discrimine propter altitudinem æstus marini, damnique multum acceptum, præsertim in septis & aggeribus maris aut ruptis aut luxatis per Hollandiam, Zelandiam, & Flandriam. *An. 1468.*

Carolus mense Iulio cum Margareta vxore venit Brugas. Inde concessit in Hollandiam, vbi causis cognoscendis libellisque supplicibus recipiendis ternis in hebdomada vacavit diebus. *An. 1469.*

Apud Hagam Hollandiæ Feriis Apostolorum Simonis & Iudæ orta rixa & pugna inter caculas Principis, adeò effrenis vt vnus ex illis natione Burgundus interficeretur. Erant fermè omnes Nobilium liberi. Carolus ad viginti sex in clausam coactos aream jubet sese mutuo virgis cædere quoad satis esse videretur. Inde concione ad illos habita vetat sub pœna patibuli ne in posterum inter se tales rixas pugnasque concitent. *Carolus in caculas suos animadvertit.*

Principio Martij Richardus de Nova Villa Comes Varvicensis, ingenio vir vario & doloso, sed maxima pollens authoritate in Anglia, petente Rege Gallo piratam agit in nostro mari, multasque naves mercatorum Flandriæ, Hollandiæ & Zelandiæ, revertentes ab Rupella capit. Carolus Princeps certos homines res repetitum mittit: recusat pirata reddere, sed postea tamen victus in mari à Domino Scalensi Anglo, partem illarum restituere cogitur.

Vir erat Varvicus ingenio pessimo, pacis hostis, osor quietis, proditor perfidissimus à scriptoribus nominatus. Antea Henricum VI Regno privarat: ejus necessarios per scelus interfecerat: Edouardum Eboracensem in solium locarat: Nunc viceversa in gratiam Galli Edouardum pellit, & Henricum ad diadema revocat, seque Regni Procuratorem facit. *An. 1470.*

Pirati-

Piraticam (vt diximus) exercet, capitque nostros mercatores. Contra hunc piratam Carolus classem celeriter instruere cogitur viginti quatuor magnarum navium præter multa navigia minora. Huic Henricum Borsalium Veræ Regulum præficit, vt piratis obsistat. Sub Kal. Iunias Varvicus & Clarentius, quamvis bellum non esset, ex Honflucdu, Harfluctu, Diepa, Cæsaroburgo, totoque illo littore prædas agunt ex mari, Flandricas, Hollandicas, Zelandicasque naves capiunt: captos mercatores, pauperesque piscatores mari submergunt. Toto mense Iunio apud Hondefluctum Varuicus se continet, totumque mare fœdus pirata nostris reddit infestum. Sextodecimo Kal. Iulias promisso Carolo à suis provinciis excepta Burgundia singulis annis pro ære militari centũ viginti milia coronatorum per triennium. Et tandem XVII Kal. Iulias duce Henrico Veriensi solvit nostra classis, ex Flandria, Hollandia, & Zelandia adunata, petitqne Normandiæ littora, & hostium latrocinia coërcet. Sed Varuicus naves suas (inquit Luxovius) constituit vbique in portubus & locis tutis, nec ad manus ausus est venire aut prodire in apertum mare. Egit tunc Varuicus Rotomagi, vbi primum petitum à Rege Franciæ ne Anglis liceret prædas suas vendere: quæ res lachrymas Varuico excussisse traditur. Dehinc tamen omnia quæ erant furati vendiderunt avaris Gallorum mercatoribus.

Decimo Kal. Iulias redit Dux ex Zelandia Brugas.

Adol. Geldrij impietas erga patrem.

Adolphus Geldrius ingratus & rebellis filius parentem suum Arnoldum Ducem Geldriæ captum tenebat in arce Burensi, Ducatumque Geldriæ & Comitatum Zutphaniæ per tyrannidem invaserat. Hortantur autem Carolum Principem Paulus Pontifex Romanus & Fridericus Imperator vt pacem inter patrem filiumque componat. Eo in negotio ita agit Carolus vt cum patre Adolphus cum fide publica ad se concedat Hisdinum: sed Adolphus, quum minus solito sibi videt haberi honoris, suspicatus nescio quid mali, non fisus

Carolus arbiter inter patrem & filium.

Carolo

Carolo clam Hisdino aufugit cum duobus tantummodo equis, qui tamen vbi Namurcũ pervenisset ex itinere retrahitur, & Vilfordiæ primũ, inde Curtraci adusq. Caroli obitum custoditur. Habebat Adolphus in matrimonio Catharinam sororem Isabellæ Borboniæ defunctæ vxoris Caroli Ducis, indeque liberos Carolum & Catharinã. Erat & Eques Aurei Velleris Carolo admodum charus. Itaque Carolus mandato tum Papæ tum Imperatoris arbiter & disceptator constitutus adjudicat filio possessionem Geldriæ, præter solam Graviam Mosæ oppidũ, quod patri assignat Arnoldo in vita cum senis florenorũ milibus annuis. Defert insuper Adolpho Procurationem Burgundiæ: sed socors & contumax filius respondit (inquit Cominius, qui interfuit) se malle præcipitem dare parentem in puteum, & seipsum deinde eodem conijcere potius, quam ejusmodi conditiones accipere. Iuste ergo in custodiam rejectus est, ad miseramque postea mortem juste pervenit. Est qui refert ostẽsas Hisdini à Carolo literas Adolphi manu ad quosdam scriptas de conjuratione contra Carolum facienda, putabaturque factitatum fuisse per Regem Gallum, qui quoscunque potuit Caroli familiares & amicos magnis corrupit donis, deditque sedulo operam vt Carolo vbique terrarum faceret inimicos.

Sub Ferias Divi Laurentij Martyris filius sororis Pauli Papæ Romani, Sigismundus Dux Austriæ, Legati item Venetorum & plurium gentium, venerunt ad Carolum agentem tunc apud Hagam Hollandiæ. 1470.

In Hollandia capti hoc anno ab Episcopo Trajectensi Davide Reynoldus Brederodius Eques summi Ordinis cum VValravio filio notho, cum fratre Gisberto Præposito Dominici Trajectensis, & Ioanne Amerongio Scouteta Trajectensi; qui omnes servati sunt apud Dorestadium duos per annos in custodia, donec per sententiam Ordinis Aurei Velleris restituti sunt libertati. 1480. 1470. Div. SS. Vilg. ac Modesty. Vide Chronic. Holl. Divis. XXX. cap. XXV et [illegible]

Eduardus Rex valde turbatus & pavidus, hostibus resistere conatur, sed statim ab iis quibus maxime fidebat deseritur, fugamque facere cogitur. Capto consilio ex re præsenti cum Richardo fratre aliisque paucis ad oppidum Lynum mari se credit, atque cum mercatoribus Hollandiæ dura navigatione tandem in oram Frisiæ ad Tesselam appellit sub VII Idus Octobris, quando sunt Feriæ Divi Dionysij Martyris. Acceptus autem perhumaniter ab Ludovico Gruthusio Præfecto Hollandiæ, hæsit ad Hagam Hollandicam adusque Natalem fere Dominicum priusquam veniret in Flandriam.

Pars comitum Eduardi Regis (erant ad CCCC) eo deserto fugiunt ex Hollandia Calesiam, veniam orant ac transeunt mare ad parteis Regis Henrici.

Ad sextum Idus Martias Eduardus Rex comparata bona classe & exercitu solvit magno animo ex Zelandia, appulitque multo labore in portum qui Ravenis dicitur, agri Eboracensis, ibique descensum fecit.

An. 1472. Sub Ferias Divi Bartholomæi Apostoli apud Zirixæam in Scaldia magnus coortus motus multitudinis adversus suos rectores; in quo interfecti Iacobus Iansonius Presbyter Provisor terræ VValachriæ, & Michael ab Cattendico Prætor oppidi Zirixæani, ideo quod novum quoddam vectigal imponerent communitati. Missi cum magnis cohortibus Zirixęam Adolphus Ravestanus & Antonius Burgundio Caroli frater. Authores motus, qui multi erant, capite luunt, fugiuntque plus minus ducenti metuentes ne accusarentur, & grandi ære oppidum multatur.

In mari capti piscatores nostri à Gallis captionem haringarum seu halecum impedientibus. Erat quædam navis Gallica ingenti magnitudine, (Columnam appellabant) ea plurimum intulit damni. Captę vno quodã die octodecim piscatoriæ naves Hollandicæ, quanquã Paulus filius nothus Henrici Verensis Præfectus maris nostros quantum posset defenderet.

deret. Centū coronatos à singulis captis gubernatoribus extorserunt, usq. Nortvvijc & Catvvijc sæpe Hollandos secuti.

Ludovico Gruthusio Principi Steenhusij Eduardus Rex Angliæ dedit Comitatum VVincestriæ in Anglia, ut memor beneficiorum ab eo acceptorum, cum in Hollandia & Flandria exularet, gratiam illi reponeret.

VII Idus Septembris pridie Natalis Virginis Deiparæ emit Carolus de Arnoldo Duce Gelriæ jus Ducatus Geldriæ & Comitatus Zutphaniæ XCII milibus aureorum Rhenensium, & certis annuis reditibus decem annorum, præsentibus Ioanne Duce Cliviensi, Gulielmo Egmondano fratre ejus, cum aliis Nobilibus. Ius item in Geldriā & Zutphaniam Gerardi Ducis Iuliacensis emit postea Carolus LXXX milibus nummûm. Arnoldus nempe Dux Geldriæ filium suum Adolphū contumacē atque rebellem jure optimo exhæredavit, suaq. omnia Carolo cum venditione, tum jure testamenti assignavit. An. 1472.

Septimo Kal. Martias pridie Feriarum Divi Matthiæ Apostoli Graviæ oppido Geldriæ obiit Arnoldus Dux Geldriæ condito prius testamento, in quo præterito Adolpho contumaci filio Carolum Principem scripsit ex asse heredem. Hoc exemplum si patres satis multi sequerētur, multo magis morigeros haberent filios. Antiqui olim Romani, donec erant justi tenaces, liberos suos improbos & rebelles omnibus testamentis solebant excludere. An. 1473.

Sexto Nonas Maij Conventus Aurei Velleris Valentianis in Æde Divi Pauli Apostoli. Defuncti fuerant Petrus Pelfromontius Dominus Charniacus, Antonius Croyacus, Ioannes à Creciaco Dominus Canaplæ, Franco Borsaliensis, Comes Ostrovandiæ, Theobaldus à Novo Castello Mareschalcus Burgundiæ, Claudius à Monteacuto Dominus Concharū, Iacobus Borbonius frater Ducis Borbonij. Horū surrogati in loca Fernandus Rex Neapolitanus & Siciliæ, Ioannes ab Rubiprato Dominus Bevernensis, Philippus Croyacus Comes Beffromontius Mars. Neufchastellius

Comes Chimacensis, Ioannes Luceburgensis Comes Marlensis, Guido Brimæus Comes in Mengem, Dominus idem in Humbercuria, Engelbertus Comes Nassoviensis, Dominus idem Bredanus, Philippus Sabaudus. In his Comitiis Adolpho Geldrensi fratri Ordinis perpetuus decretus carcer, quod patrem suum annos sex tenuisset captivum, illumque spoliasset Principatu. Soluto Conventu Valentianensi, qui erat ab instituto Ordine vigesimus, Carolus profectus Trajectum Mosæ, maximum cogit exercitum Gelriæ domandæ: quæ contempta & rejecta ejus emptione admittere eum pro Duce recusavit. Primum omnium Ruremunda, Cuyck, & Kessela ejus se potestati permiserunt. Inde die Mercurij Feriis Pentecostes Borna, Sitters, Zusteræ, Echta, Bruconium validum castellũ multis tormentis concussum (quæ oppida Vincentius Comes Moriarum pignori acceperat ab Reginaldo Comite Gelriæ) in deditionem venerunt fugiente Moræo: cui tamen Vincentio postea Carolus hæc omnia in fide & clientela tenere permisit. Sub Ferias corporis Christi Venlo potens oppidum plurimis tormentorum ictibus vrgeri cœptum; quod oppidum quamvis se strenuè defenderet, longè tamen impar Ducis viribus ad XII Kal. Iulias venit in deditionem. Eodem die Gerardus Dux Iuliacensis & filij ejus Gulielmus & Adolphus, quod intelligerent brevi totam subactum iri Geldriam, ad Carolum concedunt, illique omne jus suum quod habebant in Geldriam & Zutphaniam, probante & confirmante Frederico Imperatore, LXXX milibus florenorum Rhenensium vendunt. Fama quippe erat optimo Iuliacensem jure Geldriæ Ducatum petere: eratque ab Imperatore admissus & investitus: quamvis obstantibus Gelriis possessionem nunquam potuit obtinere. Hæc acta inter ineffabiles solis ardores, similem enim æstatem magnitudine caloris nemo meminerat.

Inter hæc omnia feliciter cesserunt in Geldria, vbi hæc oppida

pida Gochtum, Strala, Ghelra, Gravia, VVachtendonca, Tiela, Bommila, Erclens, Bueren & Lendam abique obſtaculo ſe dediderunt. Quinto Nonas Iulias obſeſſum Noviomagium caput gentis, & vetus oppidum bene munitum. Hi ſtatim omni imbelli multitudini, vt matronis, virginibus, nonnis, ſenibus & pueris, ægris, infirmis, & debilibus, oppido egrediendi diſcedendique poteſtatem fecerunt: Ex quibus complures abiverunt. Hi ſemper contumaces & rebelles fuerant Arnoldo Duci ſeni, filioque Adolpho auctores patris in arctiſſima tenendi cuſtodia: ob quam injuriam tandem Dux Principatum ſuum divendidit. Præfectus illis erat Reynerus Bruchuſius Ordinis Equeſtris, filius ſororis Reginaldi Brederodij. Carolum Ducem ſuum puerum octennem parvo impoſitum equo, cum parvo arcu in manu, circumducunt per mœnia, vt propinquatoribus animum addunt. Hîc poſtquā noſtri caſtra poſuerant, ingentem tormentorū vim nec portæ nec muri ferre valuerunt. Ante finem menſis turres, portæ, muri, propugnacula concuſſa, confracta, ac ſolo prope jacebant proſtrata. Habebat Carolus ſexcentos electiſſimos ſagittarios Anglos, qui quadam oppugnatione vi oppidum cepiſſent, ſi Burgundiones, vt promiſerant, fuiſſent ſecuti: ſed pars bona ſuper muros interfecti ſunt: quorum capta vexilla oppidani ſuper muros & portas ſtatuerunt. Poſtquam hebdomadas circiter treis ſe defendiſſent, deprecatore vſi Ioanne Duce Cliviorum, vitam à Carolo pacti, imperata ſe facturos promiſerunt. Procubuerunt ad pedes ejus veniam petentes ſolventesque LXXX milia florenorum. Carolus oppidum pridie Feriarum Divorum Iacobi & Chriſtophori ingreditur Duxque publicè inauguratur terræ Geldricæ. Traditi ei parvi liberi Adolphi captivi Carolus & Philippa, quos oſculatus ſtatim miſit Gandavum ad Margaritam vxorem in aula educandos Horum puerorum mater ſoror erat Iſabellæ Porboniæ vxoris Caroli defunctę. Recepti ſunt pueri honorificè

Gandavi x Kal. Septembris pridie Bartholomæi Apostoli. Inde reliqua loca, vt Lobeca ad divortium Rheni & VValis, Zutphania, & quæ trans Isalam fluvium sunt, Daventria, Zvvolli, Campi, Arnhem, hoc est, Domus aquilæ, Hardervicus, Grolla, Duetechum, Hatten, Elburgus, Dosburgus, Oldēburgus cum Osvvaldo suo Regulo in deditionem venerunt: instituitque Dux Curiam genti & Conventum juridicum apud Domum aquilæ, Præside Gulielmo Egmondano Iselstanorum Regulo cum Adolpho à Marchia Iureconsulto Ordinis Equestris nepote Ducis Clivij.

Dispositis in Geldria rebus, Carolus Trajectum Mosæ revertitur, indeque Aquas-Grani petit supplicaturus ibi ad memoriam Deiparæ Virginis. Susceptus est valde honorificè & comiter ab Aquensibus, offerentibus illi oppidi sui claves; quæ res multò illi erat gratissima. Hæsit ibi aliquamdiu cum toto sacello suo, hoc est, musicorum choro: qui quotidie & sacra faciebant, & laudes hymnosque varios Deo Virginique canebant, celebri ac jucunda admodum ceremonia.

Carolus Rex Burgundiæ creari petit.

Congressu ad Treviros petiit Carolus ab Frederico Augusto Rex creari juxta dignitatem majorum suorum, qui Reges fuêre Burgundionum. Legatus item fieri cupivit Augusti & Procurator ac Vicarius Imperij. Erat ambitiosus mirandum in modum. Augustus filiam ejus petiit filio suo Maximiliano pulcherrimo & augustissimo adolescenti vxorem. Ea res ita processit vt Maria augustali juveni à patre desponderetur, contendente Augusto vt statim nuptiæ celebrarentur, Duce autem vt ante illas Vicarius Imperij designaretur & Rex salutaretur Burgundiæ.

Maria Caroli filia Maximiliano despondetur.

Præstita Imperatori à Duce fides de Ducatu Geldriæ, quod facere longo tempore Duces Geldriæ recusarant. Iuravit item Dux in verba Imperatoris de omnibus aliis Principatibus quos intra fines possidebat Imperij, ingenti ceremonia & pompa.

DE

De Carolo autem creando Rege Thomas ~~noster~~ hunc ferme in modum: Vt antiquum Burgundiæ Regnum per multas Principū successiones oppressum & pene extinctum & obliteratum denuo instauraret, & non Dux amplius, sed Rex Burgundiæ appellaretur, magna prosecutionis instantia apud Imperatorem & ejus Nobiles institit. Corona, sceptrū, vexilla vestesque ad Regium ornatum Treviris jussa fieri: & jam throni in templo majori facti & sedilia, omniaque parata quæ ad creationem Regis essent necessaria. Datum negotium Georgio Episcopo Metensi vt sacrum faceret, vnctionisque officium compleret. Imperator promiserat Regem se creaturum: sed nolite confidere in Principibus: Repente mutatus Imperator postero die ne Carolo quidem valere jusso discessit, nec promissis stetit, maleq. sarto fœdere abiit, & petiit Coloniam sedandæ discordiæ inter Archiepiscopum & civitatem: vnde non mediocriter Carolus turbatus. Hactenus Thomas Episcopus, qui tunc Treviris erat, omniaque vidit. Puto autem repentinæ mutationi illi elaborasse Gallum: quippe multa Scriptores fugiunt, multaque data opera reticent. Basinus Lexoviorum

In Novesij obsidione ad portam Ham tetendit Balduinus Alnetanus Præfectus Zutphaniæ cum D C C C equitibus & D C C peditibus, omnibus ferè Leodiensibus. Ad portam Tollam Reynoldus Bruchusius cum equitibus D C C & CCC peditibus. An. 1474.

Quarto Idus Septembris die Sabbathi Novesium nostri magna vi oppugnant, sed nihil proficiunt, fortissimè defendentibus se obsessis, occiso ex nostris Ioanne Bruchusio Reynoldi Bruchusij nepote, cum aliis nonnullis Nobilibus strenuis viris. Colonienses ad quartum vsque suæ civitatis lapidem omnia in circuitu Monasteria, castella, pagos, villas, & ædificia igni cremaverunt metu obsidionis. Sub Kal. Novembris certior fit Carolus de ingenti apparatu & certo adventu

ventu Imperatoris & Principum Germaniæ : ideoque in omnem mittit partem ſuarum ditionum ac majores imperat copias. Accedunt ſtatim Vulfardus Comes Magni Campi, idem Regulus Verenſis, cum omni Nobilitate & clientelis Zelandiæ. Ex Hollandia Ioannes VVaſſenarius & Henricus Naeldovicenſis Mareſchalcus Hollandiæ cum comitatibus omnium oppidorum illius regionis.

Eccleſiaſtici coguntur Carolo pendere omnes fructus & proventus trium annorum de bonis ſuis omnibus quæ intra ſexaginta acquiſierant annos. At Hollandi tam novam & inauditam exactionem diu conferre recuſant. Sed parum proficiunt. Tandem per Antonium Hanetonem Præpoſitum S. Donatiani Brugenſis & per Curiam Mechlinienſem pars illorum longè maxima perſolvere compelluntur.

An. 1475. Quarto Kal. Maij Conventus Gandavi Regni Belgici, Convenêre Legati trium ordinũ Flandriæ, Brabantiæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Hannoniæ, Geldriæ, Zutphaniæ, Tranſmoſanorum, Atrebateſij, Bononiæ & Picardiæ. Petita nomine Ducis, præter alia, ſexta omnium bonorum ab omnibus ejus gentibus. Accepta dies conſultandi aduſque ſeptimum Kal. Iunias, quo die ab omnibus conſtanter negata eſt illi ſua petitio.

Piratæ Gallorum mari noſtro latrocinia exercentes, piſcatores graviter infeſtabant: Ghoera Zelandiæ, Sceveninga & Cadvicus Hollandię, Texel item Inſula damna præcipua ſunt paſſa. Ceperunt tamen ex navibus Gallicis aliquot, & piratas ad quinquaginta, ſuoſque liberaverunt piſcatores. Hollandi autem, maximè Amſtelredami, claſſe magna mercatoria minus cautè ex Aquitania revertentes, naves ad quinquaginta & amplius ſale onuſtas amiſerunt.

An. 1476. Pugnavit ~~tamē ipſe~~ Carolus imperterritus, Imperatorem militemque agens fortiſſimum: ſed poſtquam omnia vidit diſſipata, in conferto confoſſus fuiſſe dicitur peditatu, vt homo ignotus,

qui

qui die tandem tertio inventus est nudus inter mortuos, facie ad glaciem cujusdam torrentis ac paludis congelata. Maluit (vt creditum est) mori ingens animus, quàm in Regis venire ludibrium. Cognitus primum est ab quodam ministro seu cacula suo Baptista ab Columna & ab Matthæo Medico suo Lusitano genere. Cognitus per vngues manuũ, quos longiores omnibus aliis gessit: per vulnus pugna Herricia in collo acceptum: per dentes inferiores amissos, certasque alias corporis notas. Vulnus præter alia habebat lethale in temporibus capitis. Sic humiliata Dei voluntate tanti Principis superbia & immodicus fastus, libidoque regnandi insatiabilis. Per longum tempus interfectum esse vulgus hominum negabat, sed vivere adhuc illum pertinaciter prædicabat, credique voluit.

Caroli statura & mores.

Fuit Carolus (inquit Thomas Basinus, ejus æqualis) statura vir mediocri, satis valido ac vegeto corpore, laboris & inediç patientissimus. quemadmodum sæpe in suis expeditionibus & obsidionibus ostendit, in quibus etiam hybernis mensibus atque extremis frigoribus potuit perdurare. Color capillorum niger & facie satis proportionata capillis, trahens ad communem colorem, ex quibus materno genere traxit originem. Fuit magni & alti animi, si illam animi magnitudinem moderato ac prudenti vsus consilio temperare potuisset. Verum ipse (vt sæpe mos solet esse Principibus) suo fidens sensui & consilio, & contra sapientis præceptum suæ nimis innitens prudentiæ, plerumque rejectis consiliis sanis, vel parum perpensis, ex sententia sua quidnam fieri vellet decernebat Quę res profectò vltimum illi intulit exitium. Nam si sanis acquievisset consiliis, pacis fœdera cum Francorum Rege toto quæsivisset nisu : ad quæ si potuisset perveni e, (vt putabant factu facile sapientes) non necesse habuisset tot se involvere perplexitatibus tum contra vicinos tum contra subditos suos, qui ab ipso ea occasione gravissimis vectigalibus & collatio-

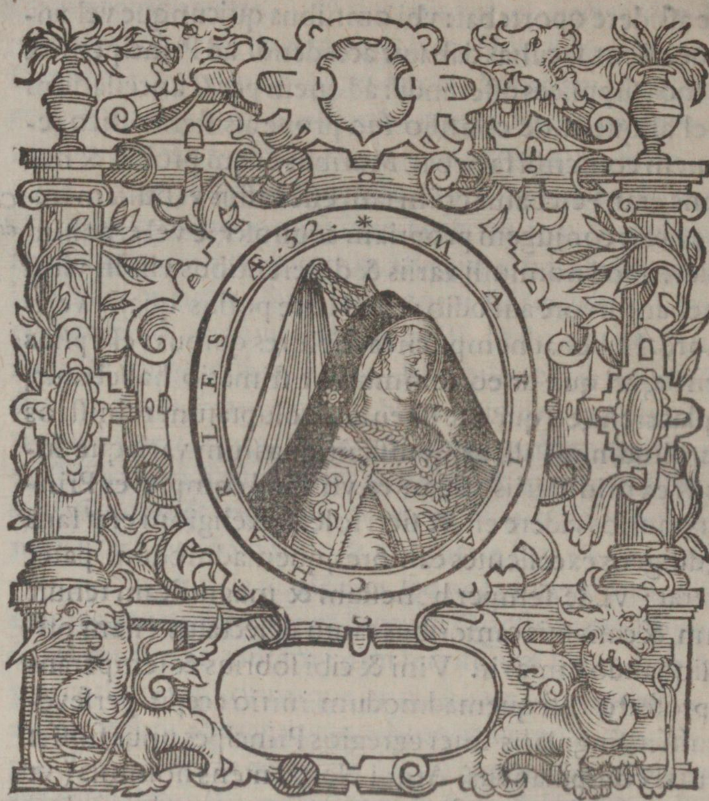
nibus premebantur. Et licet bis vel ter pacis initæ fœdera maximis roborata sacramentis Rex satis nequiter abrupisset & violasset, maximè propter oppida Somonæ quę Regij fuêre juris ab antiquo: præstiterat tamen longè ea oppida contemnere ac Regi cedere, quàm in perpetuum cum tam potente Principe bellum gerere, tantis impensis & periculis. Potuisset quietus domi vivere ac terras suas locupletissimas reddere, tutumq. ac securum à Regis perfidia se servare, si cum illo pacem habuisset: teste enim Cicerone, Omnis pacis conditio quanvis iniqua civili bello anteponenda est. Erat & longè dispar atque dissimilis causa ipsius & hostis sui Regis Francorum. Nam ipse Rex tam latos & spatiosos Imperij fines retinet, & longam & inveteratam jam possessionem nactus est, vt quælibet & quantumlibet gravia collationum & vectigalium onera & tributa subditis imponere posit pro solo nutu & voluntate sua: ita vt nemo in regno, nec provincia quidē vna, sed nec plures simul, aut etiam omnes contra minimum suorum Quęstorum vllo pacto auderet mutire. In tantam enim servitutem sua inertia & muta patientia tyrannorumque immanitate sunt redacti. Longè autem adhuc aberat, vt tanta licentia in terris suis Duci Burgundionum foret permissa. Initio autem cùm imperare cœpit patre defuncto modestum se satis & Principatu dignum ostendit. Prius enim quàm rupto fœdere Rex illi Ambianos & S. Quintinum Veromandiæ abstulisset cultui justitiæ satis deditus erat. vnde de terris illis Picardiæ & Flandriæ pessimam illarum consuetudinem civilium inter duas pluresve familias pugnarum cohibuit & restrinxit: nec quenquam Nobilium in alium aut inferioris etiam status quemcunque hominem (quod passim anteactis temporibus diu assuetum fuerat) via facti quicquam præsumere seu attentare impune permisit. Tenebat tunc Curiam publicam bis aut ter singulis hebdomadis in Palatio suo, in qua omnes Proceres ac Nobiles do-

Caroli laus ab amore Iustitiæ.

mus

mus suæ asſidere oportebat: vbi omnibus quicunque vel vndecunque eſſent, facultas dabatur accedendi ad Principem & libellos ſuos ſupplices offerendi: ad quem per Cancellarium ſuum vel aliquem de conſilio ſuo prope aſsiſtente ilico reſponſionem conſcribi faciebat. Moribus etiam probis & honeſtis tunc erat. Ferebatur enim tam eſſe caſtus vt nullam fœminam præter conjugem propriam cognoſcere vel ei adhinnire vellet. quod nonnulli variis & differentibus viis in vitiũ detorquebant, livore aut odio vel levitate potius quam veritatis amore. Habebat nempe circa ſe plures quibus vel ipſius continentia, vel quæ de eo communis æſtimatio habebatur, parum placerent, eò quod ſe libentius voluptatum miniſtros atque turpitudinum illi exhibuiſſent, quæſtum variaque lucra talibus ex miniſteriis venantes, vti apud complures Principes & tyrannos videre eſt, & fieri ſolet. Religioni erat ſatis deditus, diligens excellentes cantores, quemadmodum pater ejus fecerat: vnde ſemper honeſtam & magnificam tenuit Capellam, & cum ſuis cantoribus cantu delectatus etiam privatim aliquando cantavit. Vini & cibi ſobrius & temperans fuit. Ita profectò vt ſi quemadmodum initio cœpit perſeverare potuiſſet, ſingularis inter egregios Principes unus fuiſſet non injuria computandus. Atqui Neſcia mens hominis (vt Maro inquit) fati ſortiſque futuræ, Nec ſervare modum rebus ſublata ſecundis, in tantam evaſit elationem, vt neminem curare vel æſtimare aut vereri videretur. Vnde quaſi parum ſibi foret, ſi ſolum Francorum Regem inimicum acerrimum haberet, omnem Germaniam & Principes ejuſdem, atque bellandi peritiſsimos Suitenſium populos, paulò ante ſibi amicos & benevolos, hoſtes ſibi infeſtiſſimos (invitos quodammodo ac recuſantes, ſi licuiſſet) fieri impulit ac coëgit. Hæc Thomas Baſinus. Regnavit autem Carolus annos IX, menſes VI & dies XX. Vixit annos XLIII, menſem vnum & dies XXV.

Caroli pudicitia.

Dum jacet & fama Mavors spoliatus & armis,
Idaliæ jussu bella Cupido movet.
Hujus consilio [a] *Cæsar,* [b] *Gallusque Mariam*
Uxorem nato quærit uterque suo.
Patria stat judex: hac victor judice Cæsar,
Jungit eam thalamo, Maxmiliane, tuo.
Felices ambo, nisi, quæ disrumpere Gallus
Fœdera non poterat, morte soluta forent.

[a] Fredericus Imp.
[b] Ludovicus Gallorum Rex.

MARIA CAROLI FILIA, COMES XXXII.

MAriam Caroli (de quo modò locuti sumus) filiam vnicam, forma excellenti virginē, quum nobilissimi Principes Fridericus Imperator & Ludovicus Gallorum Rex certatim, hic Carolo, illo Maximiliano filio vxorem peterent, convocati sunt Lovanium Patriæ Primores, qui auditis quæ postulabantur, censuerunt ex patris Caroli voluntate Maximiliano Friderici Imperatoris filio Mariam dandam in matrimonium. Quod adeò iniquo animo tulisse Gallus dicitur, vt statim omnibus quibus præerat Maria bellum indixerit. Per id tempus Atrebatū hostiliter adortus est, admissúsque in eam vrbem, cęsis primoribus, diripuit primùm bona civium, deinde sine discrimine etiam jussit occidi omnes qui Mariæ faverent: vastavit inde quicquid agri oppido conjacet. In Hannoniis Avennas vi captas incendit, missis Parisios iis quibus ducibus incolæ restiterant. Ij postea non nisi ingenti pecunia sese redemerunt. Eodem tempore, quum Gallus & mari premeret, ab Hollandis Amstelredamorum ductu prosperè pugnatum est, capta navi à Genevensibus, cujus magnitudinem nostri homines admirabantur.

Gallus Mariæ bellum indixit.

Atrebatum

Avennæ captæ & incensæ.

a Tum enim nondum erat Cæsar.

Austriacæ gentis soboles patre Cæsare [a] natus
Invicta gessi Belgica sceptra manu.
Te quoque sanguineos enses Ludovice minantem
Conjugio docui sanctius esse nihil.
Hæc feci Princeps: quæ Cæsar deinde peregi,
Indicium populi vox lachrymaque dabunt.
Sunt hæc signa meæ mortis, sed sunt quoque vitæ:
Felix, qui sola morte suis gravis est.

MAXIMI-

MAXIMILIANVS AVSTRIVS, COMES XXXIII.

Maximilianus Caroli Ducis filia in matrimonium Gandavi recepta factus Hollandiæ Comes, ditionis suæ Principes omnes literis ac nunciis hortatus est, vt ad bellum Gallo, qui vsque in eam diem Mariæ provincias magnis cladibus affecerat, inferendum arma secum induerent. Ad quam expeditionē quum non pauci Nobiles viri opinione celerius advenissent, in [a] Morinorum agrum egressus cum Gallis acie conflixit. Fuit ea pugna Gallorum Ducibus infelix, bona militum parte cæsa. Movit inde Maximilianus in Tornacenses; quos tam arcta cinxit obsidione, vt statim petentes pacem sese dediderint. recepti hac conditione, vt si vnquam aliâs Flandris rebellassent, publicarentur eorum reditus omnes, quos quotannis ex Flandrico agro recipiebant. Anno proximo in Hollandiam reversus Maximilianus, constituit Vice-Comitem alium ejus provinciæ, quum ipse rebus magis arduis implicitus adesse non posset. Hæc tum ab eo adhuc Comite gesta. Quæ postea gesserit Imperator, adeò multa sunt & varia, vt separatim volumen requirant. Illud solum adjiciam, hujus morte Principis nihil accidere potuisse luctuosius rebus humanis, & vtinam sine sanguine huic successorem inveniat orbis. Decessit autem hic Princeps longè optimus ac liberalissimus anno Virginei partus M. D. XIX. mense Ianuario.

Gallus bello petitus.

[a] Morinum vrbs Galliæ Belgicæ adiacens Oceano contra Angliam, nostra memoria capta atque diruta ab Anglis.

Maximiliani victoria Tornacenses obsessi.

Vicecomes Hollandiæ relictus à Maximiliano.

O fluxum

O fluxum decus imperij! vix Belgica nactus
Sceptra, (heu) crudeli morte Philippus obit.
Nec licuit crescentem animo proferre vigorem,
Æmulaque (heu) patri facta patrare suo.
Belgica, tu tanto suspires orba parente,
Et dic: Heu, magnis mors inimica viris.
Nam si aut hic senior, aut serior illa fuisset,
Dixisses: Iacet hic, qui patre maior erat.

PHILIPPVS II. AVSTRIVS,

COMES XXXIII.

PHilippus per ætatem administrationi maturus, vltrò cedente Maximiliano patre, gubernacula Hollandiæ suscepit. Nostra memoria hic Princeps cum magno peditum glo-bo ingressus Geldriam, vt eam terram olim à majoribus subactam repeteret, omnia terrore complevit: pleraque oppida perculsa metu ad primum statim potentissimi Ducis adventum sese dedidêre. In his principiis videbatur brevi Geldriam vniversam domiturus, nisi repente mutatis (vt fieri solet) rebus in [a] Hispaniam profectus fuisset, vt Castellano Regno inauguraretur. Fuit ea Philippo maximè pacata magnificaque profectio, vt altera illa nobis planè non tristis solùm, verùm etiam luctuosa. Nam tunc in Hispaniis decessit adhuc juvenis, & amplissimis imperiis destinatus.

^et equitum omiss. a Typogr.

[a] *De hac triumphali in Hispaniã profectione, deque felici huius Principis in patriam reditu, exstat Panegyricus Gratulatorius Desiderij Erasmi Roterodami: quo viro neq facundiorē, neque doctiorem Orbis habet, sive quis Theologiæ mysteria, sive politioris dictionis lauticias requirat. Hic Philippum adhuc iuvenem laudat, obiectaque virtutis imagine cohortatur ad honesta.*

Ex Jacobi Marchantij Flandria.

Philippus Brugæ natus, proavique materni nomē adeptus ad Donatiani. Adolescentiæ curatores habuit tam prudentes, vt pœnitenda non suaderent; tam sanctos, vt populi Principisque salutem suis commodis anteponerent; tam graves, vt adulari nollent; Principem denique cunctis acceptum redderent. Comitatui Flandriæ anno M CCCC XCIIII, in Octobri, Gandavi inauguratus fuit per procuratores, præter morem. Ejus tamen solemnitatem & inveteratum jus nactã consuetudinem ipsemet post triennium Gandavi implevit. Tanta formæ dignitas in Philippo fuit, vt transeuntes maximo applausu per Galliam in Hispaniam pulchritudinem Celticæ matronæ puellæque obstupescerent, & omnia bona omnes dicerent. Cui venustati dotes ingenij clementia co-

mitaſque æquabantur. Vxorem Lieræ Brabantiæ prius duxit Ioannam ſecundo loco genitam ex Iſabellæ Caſtellę, hoc eſt, totius vlterioris præter Portugalliam Hiſpaniæ, & Fernando citerioris ſive Terraconenſis aliarumque ditionum Regibus præſtantiſſimis. At quum Ioannes Hiſpaniæ princeps, cui ſoror ejus nupſerat, illiuſque germana, major natu, Emanueli Portugaliæ Regi juncta, abſque prole deceſſiſſent, poſt mortem ſocrus Hiſpaniæ vlterioris hæreditatem per vxorem acquiſivit, ad annum M CCCCC V, poſt factas ſumptuoſiſſime ſocrui Bruxellæ exequias, conduceatore Palatino ſtatim in ipſo conventu temploque præconio exclamante: VIVAT PHILIPPVS ET IOANNA REGES CASTELLÆ, LEGIONIS, GRANATÆ: ipſique Philippo enſem Regium porrigente, titulis & inſignibus Philippi amplificatis. Socero vt regnorum dotalium regia adminiſtratione decederet, quam ex maſcula Regum Caſtellæ ſtirpe, vnde prodiit, vxoriſque teſtamento vendicabat, placato tranſactione. qua ſoceri vitæ conceſſit ſuprema D. Iacobi, Calatravæ, Alcantaræ magiſteria, ſemiſſemque ex Indiis redituū, annuaque ex Caſtellanis viginti quinque milia ducatorum: quum omnes fere Hiſpani Proceres Philippum aſſidue evocaſſent, ad eumque appellentem, velut ad orientem Solem, accurriſſent. Aſt ille paucos poſt menſes, quum eſſet firmiſsimo corpore, ſummaque felicitate & exſpectatione, luſuque pilæ à prandio excalfactus, frigidam avide bibiſſet, febri ſeptem dierum calidiſsima, quam Medici cauſonem vocant, Burgis vrbe Caſtellæ veteris primaria anno M CCCCC VI, menſe Septembri, e vivis migravit: Ad Miraflores Carthuſios, ibi propinquos, ſepultus in ſumptuoſo Regis Ioannis ex alabaſtrite monumento: corde Brugam in conditorium maternum tranſmiſſo: patre & vxore ſuperſtitibus, atque ſocero: qui ad Hiſpaniæ moderationem revocatus, modeſtè rediit, eamque totam; excepta Portugallia (nam Regnum

Granatæ

Granatæ anno M CCCC XCI, & Navarræ M CCCCCXIII armis acquiſierat, Caſtellæque Regno in perpetuum conjunxerat) belli gloria auctam, Carolo nepoti tutam conſervavit: atque mortuus, vna cum Siciliæ, Neapolis, Sardiniæ, Balearium, Indiarumque Occidentalium inventarum Regnis reliquit poſsidendam, ac adminiſtrandam. Fuit Philippus Leonoræ, Caroli, Iſabellæ, Ferdinandi, Mariæ, & Catharinæ poſthumæ ordine pater. Fatum ejus portendit ardens cometes circiter idus Septembris in Septentrionem prope Plauſtrum, tetra luridaque ſpecie, cauda ſplendida denſaque (vnde pavonis cauda vocabatur) in Corum porrecta: de quo vulgi opinio eſt, tanquam mutationem Regis portendat. Conjunx autem illius, cujus prudentiam melancholia in morte viri intempeſtiva patefacta imminutam, modeſtia & in patrem reverentia longe ſuperavit, anno ætatis ſeptuageſimo, cælibatus quadrageſimo nono, in Hiſpania Tordeſillis ad annum M CCCCC LV cum morte vitam commutavit.

Certabant nuper Pietas & bellipotens Mars
De vita & factis, Carole Quinte, tuis.
Laude hic te dignum referabat, at illa negabat,
Hic captæ Romæ, sed memor illa crucis.
Tandem multa minans, quid verbis obstrepis? inquit,
Quum Pietas, iudex Iustitia, inquit, erit.
Tunc litem Dea Iusta secans, verum, inquit, vtrumq. est:
Nunc ite, at quàm vos prælia dira manent!

Ad illustrissimum Carolum V. Romanorum & Hispaniarum Regem, Philippi filium, HADRIANVS BARLANDVS.

PErduximus, juvante Deo, Catalogum Hollandiæ Principum ad Celsitudinem tuam, Illustrissime Carole, de qua jam pridem tui cives nihil exspectant mediocre. Omnibus certissima spes, te aliquando magnum illum Philippum pietate, Carolum (qui ob rerum gestarum magnitudinem Bellator à quibusdam dictus, & quem tu nomine refers) bellica virtute, avum Maximilianum clementia, Philippum patrem comitate facilitateque superaturum. In hanc autem amplissimā spem tui amantissimos, tuisque obsequiis impensissimè deditos cives adduxit cùm naturæ tuę bonitas, tum exacta sub incorruptissimis magistris pueritia tua. ex qua jam egressus majorum tuorum indolem apertè repræsentas. Bis igitur beatus futurus, quisquis erit ille, qui te senem, quem ego nunc juvenem alloquor, à rebus gestis laudabit, efferet à pietate in Divos; moderatione in summa fortunæ indulgentia; modestia in tanto rerum omnium successu; comitate in tanto florentissimo Regni fastigio; denique à sapientia, per quam Principes imperant & discernunt Iustitiam.

Philippus senior Pius. Carolus Bellicosus. Maximilianus clemens. Philippus Iunior comis & facilis.

Virtutes Principis Pietas, Moderatio, Modestia, Comitas, Sapientia.

Ex Jacobi Marchantij Flandria.

Carolum anno M CCCCC bissextili Februarij die Lunę Matthiæ sacro Gandavum in lucem protulit. Pueritiam Caroli, nam sexennis patrem amisit, & adolescentiam ad probitatis normam direxerunt Margarita amita, Archiepiscopus Vesontinus ex progenie Vergya, Gulielmus Croyus Arschotæ Cievræque Regulus, & Hadrianus Florentius Vltrajectinus, Theologiæ Lovanij Doctor, Academiæque Cancel-

larius, qui postea ad Papatum, sub nomine Hadriani VI, sola virtute doctrinaque Romæ cognitus, pervenit. Et in tantam gloriam Carolum extulerũt, non Ludovici XI Galliæ Regis ab Historia Cominæi æmulatio, vt Bodinus asserit, quo Regẽ illum probissimi Cæsaris comparatione incrustet, illustretque; sed cum inculpata educatione conjuncta exempla avi, tam paterni, quam materni, qui ceteros in Europa ejus sæculi Reges virtute, auctoritate, atque laude antecesserunt. Hunc Belgica anno M D XV Principatui inauguravit. Hispania altero post anno, Germania anno M D XIX. Regẽ atque Cæsarem agnoverunt: quamvis Hispaniæ regnis non fuit inauguratus ante annum M D XVIII, quod credibili splendore factum fuit Validoleti in templo Paulino: vbi Ferdinandus frater, suis manibus in manus Gulielmi Croyij Cievrij rite complicatis, fidelitatem hominij juratus, ad latus Regis in solio sedentis, & hoc jubentis, nudato vertice stetit, Procerumque Hispaniæ se homagio devincientium juramenta Regis vice recepit. Convenerat autem anno M D IX inter vtrunque ejus avum Maximilianum atque Ferdinandum, vt Carolus, matre vivente, donec ipse vigesimum quintum ætatis annum attingeret, Regia appellatione abstineret, ac administratione: & hanc Ferdinando avo materno interea concederet, masculam prolem ex secundis nuptiis non suscipienti, & quotannis ex Hispania quadringentas auri libras conferenti. Sed Ferdinandi mors, mentisque in matre impotentia, Regnum Hispaniarum ipsi acceleravit. Anno M D XX, mense Octobri, Aquis-Grani in Cæsarem inauguratus est. Turnacum ejusque arcem atque agrum anno M D XXI Gallis eripuit, sibique subdidit. Christiernum II Daniæ Regem, sororis virum, tribus Regnis per subditos vicinosque exutum cum vxore liberisque recepit anno M D XXIII, ejusque restitutionem non vehementer, liberos valde juvit, aluit, nuptumque dedit. Fratribus Equitibusque S. Johannis Hierosolymitani

solymitani

ſolymitani Xenodochij Rhodo anno M D XXIII per Turcos ejectis donavit Melitem inſulam, juratis eo nomine clientelæ fidelitatem. Capto ad Papiam anno M D XXV Franciſco I Galliæ Rege, Flandriam Arteſiamque omni ſupremo Franciç imperio & qualicunque obſequio emancipavit: cunctaque Andegavenſium in Neapolim & Aurelianenſiũ in Mediolanum Genuamque jura, à Francis abdicata, in ſe tranſtulit. Roma ab ejus exercitu anno M D XXVII, ſexto Maij die, ad ſuburbium, quà mons, quàque S. Spirtus templum, ſuperata fuit, atque ſpoliata. Vltrajectina & Tranſ-Iſelana ditio Henrici Bavari Palatini Epiſcopi, Ordinumque regionis ceſſione, à Clemente VII Papa, Imperioque approbata anno M D XXVIII, in illum tranſijt: quum duodecim ante annos Friſia acceſsiſſet à Georgio Saxoniæ Duce, centum florenorum milibus tranſigente: cujus patri Alberto, Belgij Præfecto, in compenſationem pecuniæ mutuæ, operæque ſtrenuæ & ſumptuoſæ, per Caroli patrem conceſſa fuerat. Anno M D XXX à Clemente VII Pontifice in Imperatorem Auguſtum die natalitio Bononiæ conſecratus eſt. Soleymannum Turcum potentiſsimum toti Germaniæ inhiantẽ anno M D XXXII domum fugavit. Regnâ Cuſcana, Mexicana, Peruya, in Indiis Occidentalibus, auſpiciis avi ejus Ferdinandi per Chriſtophorum Columbum Americumque Veſputium Italos primùm compertis, opera Corteſij & Pizarri Hiſpanorum Chriſto ſibique ſubjugavit. Vrbem ampliſſimam in Africa, quam Polybius Tunes vocat, quindecimque paſſuum milibus diſtare ſcribit à Carthagine, atque annexum illi regnũ latiſsimum, Hairadino Ænobarbo anno M D XXXV eripuit, ac Muleio Hazanio legitimo Regi reſtituit, leviſsimo, binorum puta falconum, totidemque pernicum equorum, tributo impoſito; & arce Goleta retenta, firmataque præſidio Chriſtiano. Quo tempore, Franciſco Sforcia II à vita ſine liberis decedente, Mediolani principatum

tum jure Cæsarum prærogativo, tam suo, quàm Friderici III proavi acquisivit. Vnde illum plus emolumentorum quotannis hausisse, quam Regem Franciscum I sub idem tempus ex Gallia; & ex Belgio plus annuorum fructuum percepisse, quam Regem Henricum VIII, eadem tempestate ex Anglia, Bodinus polyhistor in suis de Republica libris cõmentatus est. Magno eximiæ fiduciæ integritatisque argumento, anno M D XXXVIII ad aquas mortuas, quas fossas Marianas dicunt fuisse, & altero post anno peragratis Galliis se permisit hospitio fideiq. Regis Francisci, nemini Regum tunc cedentis sinceritate, ac honorificentia hospitalitatis. Geldriam cum Zutphania, per Carolum proavum coëmptam, possessamque; sed ereptam à Carolo Egmondano ad annum M D XLIII recuperavit, abtraxitque Gulielmo Cliviæ Duci, novo possessori: quum ante annum ad Argieram Africæ, non victoriȩ, ob incredibiles aëris marisque tempestates, sed rarisimæ constantiæ laudem promeruisset. Ioannem Fridericum Saxoniȩ Ducem Electorẽ, & Philippum Hessiæ Lantgravium, illum forti ad Albim prælio, hunc transactione controversa, nominisque sui metu, neque non maximam Germaniæ disiunctȩ partem anno M D XLVII arbitrio suo custodiȩque facilius subdidit, quàm retinuit: Cameraco, vetusta Imperij vrbe, paucos ante annos contra Gallos asserto, arce imposita, veluti freno atque vadimonio. Eodem hoc anno M D XLVII illi Paulus III Pontifex ex Familia Farnesiana Romanus agnomentum Maximi, Cardinalium Senatusconsulto, attribuit. Mediomatricum Metim, à Gallis interceptam, anno M D LII frustra obsedit, propter hyemis rigidȩ nivosæque asperitatem, & prȩsidij nobilissimi pertinaciam. Teruanam Morinorum, antiquam nobilemque vrbem, Gallis fidam, perpetuamque Flandriæ Occiduæ noxam, anno M D LIII oppugnatione cepit, funditusque delevit, cum Hesdino, novumque Hesdini oppidum struxit

struxit loco aptiori. Belgij Proceribus, Vrbiumque Legatis præsentibus, ditionum administrationi Gandavi renunciavit, filij præsentis & succedentis virtuti confisus, ad annum M D LVI, mense Augusto: tum rerum humanarũ regnandiq. tædio, & cælestium desiderio: tum asthmatis angustiis debilitatus. Ex Zelandiæ Rameka, anno M D LVI, Septembri mense solvit, & cum Leonora Mariaque sororibus viduis ad Laredũ Hispaniæ portum applicuit: insignẽ illi vltimamque transvectionis operã feliciter navante classis præfecto, Equite Flandro, VVackenij comarcho. Inde ad Hieronymianũ Sodalitium D. Iusti, septẽ à Placentia miliaribus diocœsis Toletanæ, locum perpetuo vere salutiferũ, lectica vectus est; ibique cum duodecim tantummodo intra domesticos parietes familiaribus (in quibus Malinæus Brugensis historicus erat) sanctè vixit, injungens vt solummodo Carolus appellaretur. Illic Romanum imperium sponte abdicavit, brevique mortalitatem explevit ad annum M D LVIII, XI Kal. Octob. ætatis anno quinquagesimo octavo, mense VI, die XXVII, Principatus paterni LII: regionum maternorum XLIII. S. Imperij XL. Sepultus est Escuriali: vbi filius Philippus sumptuosissimum templum, ædesque, cœnobio Laurentiano, instituti Hieronymiani, ædificavit. Ex Isabella Emanuelis Portugalliæ Regis filia, quæ anno M D XXXIX mense Maio Toleti decessit, reliquit Philippum virilis stirpis vnicum, successorem, Mariam & Ioannam: Illam Maximiliano II Cæsari: hanc Ioanni Portugalliæ Principi conjugatas. Nothos habuit non ignotos, Ioannem, nobilissimo ad Naupactum contra Turcos prælio celebrem: atque Margaritam, Alexandro Medices Florentinæ ditionis, dein Octavio Farnesio, Parmæ Placentiæque Ducibus, nuptum à patre elocatam.

Multa Triumphator magnus mihi regna paravit,
Multaque vindicius regna parata meis.
Quid tamen hæc prosunt? in me mea Belgica sævit,
Præcipua Hollando bella movente mihi.
Libera gens, nullos umquam admissura Monarchas,
Hispano refugit subdere colla jugo.
Displicet exemplum: sed tu provincia laudas,
Et gaudes cineres tam procul esse meos.

PHILIPPVS III,

COMES XXXVI.

PHilippus, Belgii Principum primus, in Hiſpania, Valle Olitana, vrbe Vaccæorum, anno M D XXVI, menſe Maio, in lucem prodiit: quo tempore patri Roma ſubjugabatur: non levi ejus amplitudinis augurio, qua illum dilatari ceteri Reges obſtupeſcunt, terrarum Turcicę potentię dimenſionem decies antecedentem; ſi Ioannis Bodini Galli polyhiſtoris de Republica commentariis adſtipulemur, atque hinc in Europa octodecim regnorum, olim diſtinctorum, & tot Ducatuum, Comitatuum, aliarumque ingentium ditionum accumulatam poſſeſſionem: illinc Indiarum, Novique Orbis Monarchiam perpendamus. Mariam patris conſobrinam, Angliæ Reginam, per Lamorallum Egmondanū Gaveræ Principem, procuratorem ſuum, antea ſibi deſponſam, anno M D LIIII, VVintoniæ in vxorem accepit: Regno Neapolis, & Ducatu Mediolanenſi, propter nuptias a patre donatus. Anni M D LVIII inſignes contra Gallos pugnas victoriaſque ad Quintinopolim ac Grevelingam, illuſtriori ad annum M D LIX, menſe Aprili, pace exornavit: qua ſibi ingens nomen amplificavit, & Emanuelem Philibertum, Sabaudia Pedemontioque ad annum M D XXXV cum patre ejectum, avitis ditionibus reſtituit, magna in amicitia conſtantiæ, & in potentia efficaciæ commendatione. Pręclarſsimæ oleæ annexuit lauream immortalem, tum Auguſto Muſarum templo Duaci dedicato: tum ſacroſanctis Bibliis, Græca, Hebraica, Chaldaica, triplicique Latina lingua correctiſsimis ornatiſsimiſque, ex Academia Complutenſi orbi vniverſo communicatis. Ex Flandria, ceteroque Belgio pace tutis, ac opulentia copioſis, ſub finem anni M D LIX in Hiſpaniam enavigavit. Poſt cujus diſceſſum, quam non tantùm in

Flandria, ſed in toto Belgio miſerè & infeliciter, peccatis noſtris apud Deum ita promerentibus, omnia ſucceſſerint, notiſsimum eſt: noſtrique non eſt propoſiti, nec præſentis inſtituti de iis agere. Obijt autem Philippus Rex potentiſsimus in Eſcuriaco S. Laurentij cœnobio, quod eſt Sodalium Hieronymianorum, XIII Septembris die, anno M D XXVIII, ætatis anno ſeptuageſimo primo.

HOL-

HOLLANDIAE ZELANDIAEQVE HISTORIA.

Ex Meiero & Barlando aliisque, suis locis addenda.

Ex Annal. lib. II.

BAlduinus (Barbatus, sive Pulchro-Barbus) Comes Flandriæ, omnibus in rebus Cæsariæ obsequiosus Majestati, quosdam in Lotharingia minus dicto audientes brevi facere coëgit imperata, tantamque ab Henrico (II ejus nominis) inivit gratiam, vt & VValachrias cum aliis Zelandiæ Insulis dono ab eo accipere mereretur. Quæ quidem res origo fuit longissimæ inter Flandros ac Hollandos discordiæ, ac belli: quod quadringentos per intervalla tenuit annos, contendentibus vsque Hollandis Zelandiam jure optimo esse suam, Donatione quadam jam inde ab Ludovico Cæsare Ludovici Pij filio profecta. An. 1008. 1007. Gravium inter Hollandos et Flandros bellorum seminarium.

Ex Annal. lib. III.

Theodericus Comes Hollandiæ conjuratione Agrippinensium ac Leodiensium Dordraci occiditur, Idibus Maij. An. 1048.

Balduinus (Pius) Flandriæ Comes, vna cum duobus filiis Balduino ac Roberto, juncto sibi Duce Godefrido acerrime adversus Cæsarem (Henricum) administrat bellum. Lotharingiam longe incursat. Ipse Tutlinium, Balduinus filius Hoyum incendit. Zelandiæ autem Insulas ab Cæsarianis atque Hollandis occupatas recuperat. An. 1053.

An. 5057. In Synodo Agrippinensi Victor Pontifex Romanus & Henricus Francorum Rex pacis authores fuisse dicuntur, quæ Balduino Principi Godefridoque Ardvennensi à Cæsare Henrico data est. Ea pace terram omnẽ inter flumina Scaldem & Tenerã, Quinque Insulas Zelandicas, Castrum Gandensecum Quatuor Officiis Balduinus retinuit.

An. 1061, Florentius Comes Hollandiæ ab Brabantinis bello occiditur, XIIII Kalendas Iulias, funeratus in Monasterio Egmondano.

An. 1063. Aldenardæ indictus à Balduino Pio Optimatium Conventus. Confectum ibi matrimonium inter Robertum Pij filium natu minorẽ ac Gertrudem viduam Florentij Comitis Hollandiæ. Institutus Robertus Procurator Hollandiæ, ac Tutor liberorum Florentij, ex voluntate Legatorum Hollãdiæ. Assignatæ Roberto pro sua hæreditaria portione, Quinque Insulæ Zelãdicæ, VValachria, Scaldia, Zuytbevera, Nortbevera, Borselia: Comitatus adhęc Alostanus, cum terra Quatuor Officiorum, ac grandi pecuniæ summa. Adactus à patre jurejurando, vt his contentus nunquã fratri Balduino foret injurius. Erat enim Robertus vir animo audaci ac præferoci, imperij cupidus, armisque adeo deditus, vt non nisi bello videretur natus. Contra Balduinus placido & mansueto ingenio, pacis studiosissimus, Religioni rebusque Divinis intentũ semper habebat animum. Profectus igitur Robertus continuo in Hollandiam, cum Gertrude celebravit nuptias: statimque Frisijs indicto bello, partem aliquantam ejus regionis subegit, inde nomen sibi Frisio peperit.

An. 1070. Defuncto Balduino Monte-Comite, Robertus (Frisius) ejus frater tutelam nepotis sui Arnulphi poscebat juxta formulã fraterni testamenti Aldenardæ facti. Hac illi annitente Richilde Arnulphi matre denegata, declaravit se inimicum domus Flandricæ. Richildis feroci ingenio mulier, quidquid illius esset in Flandris, vt Comitatum Alostanum, Quatuor Officia,

Insu-

Insulasque Zelandicas invasit, atque in fiscum redegit. Interea Robertus cum Frisiis bellum gessit. Citeriores Frisios simul Kamerlandos & Alkemarchos domuit. Privignos suos Theodericum, Florentium, Bertam strenuè defendit.

Gothofredus Lotharingiæ Dux cognomento Gibberosus, An. 1071. auxilio Gulielmi Trajectensis Episcopi, invasit Hollandiam. Restitit Robertus quantum maximè potuit. Occurrit hostibus cum exercitu ad castellum nomine Leydam. Sed pugna ibi commissa, deteriore fuit fortuna, victusque & fugatus cum vxore & liberis profugit Gandavum. Quò ad eum raptim omnis convenit Nobilitas Flandriæ Teutonicæ, durum Richildis imperium, avaritiam, superbiamque muliebrem exosa. Nam præter alia nova vectigalia quaternos tota Flandria denarios à singulis exegit lectis. Domini Malgiacensis inprimis, vt ferunt, vsa consilio. Scinditur Flandria in partes duas, Germanicam & Gallicam, &c. Victor Frisius Richildem cum filio Balduino fugat in Hanoniã. Cecidit inter alios Comes ipse Arnulphus, qui delatus ad Fanum Audomari sepelitur in Æde D. Bertini, annos natus circiter XVII. Reliqui inter Casletum & Fanum Audomari, vt quisque ceciderat, sepulti. Quidam sunt authores ad viginti duo occubuisse hominum milia, &c. Hac victoria potitus est Frisius mense Februario, die D. Petri Cathedræ festo, anno M LXXI, seu, vt Sigebertus more Romano supputat, M LXXII.

Igitur Robertus cognomine Frisius, ope Flandrorũ Teutonicorum fusis fugatisque nepotibus ac Philippo Francorum Rege, Flandriam per vim obtinuit, &c.

Occisus Godefridus Comes Lovaniensis Antverpiæ ab An. 1075. percussoribus ab Roberto Frisio submissis.

Pace quadem facta cum Balduino Montensi, Robertus An. 1085. Comes filium sibi cognominẽ in partem regni cooptatum Comitem appellat, mandataque illi administratione Flandrica, magno comitatu proficiscitur in Syriam, invisisque Hieroso-

Hierosolymis magna religione sacris locis, ad montẽ etiam Sinam pergit visum D. Catharinę sepulchrum. Ferunt quum templum Hierosolymis intrare vellet, miraculo ingressu prohibitum, donec confessus peccata sua promitteret se redditurum Flandriam Balduino Montensi, ac tunc inter supplicandum miranda illi visa ob oculos versata.

An. 1091. Ròbertus Comes ex Syria reversus.

An. 1093. Quarto Idus Octobris Robertus Comes in vivis esse desiit. Quidam in VVinedale, quam Arcem exstruxisse dicitur: ceterum Bertiniani eum obiisse tradunt Casleti, cita morte, & absque sacro viatico. Situs est Casleti in Æde Petri in crypta.

Ex Jacobi Marchantij Flandria.

Legatis Roberti ad Henricum IIII Cæsarem missis, vt de Alostana ceterisque terris Imperio fide annexis juramentum Roberti nomine darent, ejusque amicitiam impetrarẽt, quiddam accidit memoratu non indignum, quod Balduinus Tornaci primarius, & Legatorum præcipuus, semper asseverabat attonitus, vt Annales attestantur, (alioqui fabulosum & incredibile ignorantibus simile quid [a] Druso Germanico Augusti in exercitu Legato, patrumque memoria [b] Ioanni VVassenaro, nobili fortique in Hollandia copiarum Duci, non procul hisce regionibus obvenisse.) Fertur illis Frisij Legatis Coloniæ Agrippinæ, vbi Cęsar erat, appropinquantibus obviam venisse mulier specie gravi, reverenda, atque humana amplior: quę percunctata vnde venirent, quò procederẽt, quum responsi dubios & cunctabundos animadvertit: Scio, inquit, vos esse ad Henricum Cæsarem missos à Roberto Frisio, qui nepotum alteri vitam, alteri hæreditatem Flandriæ eripuit. Impetrabitis Cæsaris benevolentiã, & Robertus Flandriam obtinebit ipse cum filio & nepote: sed in hoc posteritas

a De quo Suetonius, & Dion Nicenus.
b De hoc Heroe & altero quodam Achille consulenda Iunij Batavia, pag. 327.

tas

tas ejus virilis exstinguetur, propter illam, qua afflixit fratris filios, iniquitatem.

Ex Meieri Annal. lib. IIII.

Repetebat Henricus Cæsar Alostanos, Quatuor Officia, Arcem Gandensem, & Insulas Zelandicas. Robertus Flandriæ Comes firmo præsidio oppida castellaque sua hosti finitima emunit, illumque aliquantisper à Flandris arcet: qua mora injecta, cecidit ejus militi animus, sensimq. dilabentes ab eo Germani, alij [a] Bononiensem, pars Imperatores alios in Orientem sunt secuti. Ita Henricus à suis destitutus ac prope in ordinem redactus, cogitur incœpto desistere. *An. 1096.*

a Godefridum puta, Eustachij Comitis Bononiæ filium, primum Hierfolymorum Regem, qui obijt anno 1100 XV *Kal. Augusti.*

Henricus Cæsar, Conventu Ratisponæ habito, amplas ex Noricis præcipue copias adduxit in Lotharingiã seu Brabantiam, vt Flandros adoriretur. Ipse Alostenses & Quatuor Officia; Hollandi, fœdere cum eo icto, Zelandicas Insulas; Montenses verò, hoc est, Hannonienses non solùm Duacum, sed totam à Roberto repetebant Flandriam. Quibus omnibus si parendum fuisset, vitam Robertus privatam vivere debuisset. Sed longe secus ac rebantur res cessit. Robertus Orientis domitor, nihil Cæsarianas timebat minas. Et Flandri tali Duce invincibiles prorsus videbantur. Henricus nulla re memorabili gesta retro abiit inglorius, paceque ad Natalem Dominicum Maguncіaci facta. Duacum Augusti etiam permissu Flander retinuit. *An. 1108.*

Obit, sepeliturque Furnis Gertrudis, Balduini (Securis) avia, Furnensis Vice-Comes, (Roberti Frisij vidua.) *An. 1113.*

Albaldus Abbas seu Præpositus Formiselensis, postquam per annos duos laudabiliter præfuisset, bona multa præcipue in Testreep Cœnobio acquisivisset, factus est Abbas apud VValrighem, hoc est, Middelburgi in VValachria; qui primùm Regulares fuêre, sed non multo post facti sunt Præmonstraten- *An. 1123.*

ſtratenſes. Porrò Teſtreep locus juxta Oſtendam mari ſubmerſus eſt, inundatione maris. Quæ fuit (vt puto) anno M CCC XXXIIII, in feriis Divi Clementis, menſe Novembri.

Ex Annal. lib. V.

An. 1114. Mare ruptis aggeribus Flandriam inundavit.

An. 1135. Oceanus iterum ſe effudit in continentem, bonamque Flandriæ, Hollandiæ ac Friſiæ partem ſubito ſubmerſit, magna tum hominum tum pecudum multitudine exſtincta.

An. 1158. Agente in Syria Theoderico Alſatio Flandriæ Comite, cum Hollandis Flandrorum per id tempus ob Inſulas Zelandicas hoſtibus renata diſcordia; cujus quidem fuiſſe cauſam referunt, quod Florentius Hollandici Comitis Theoderici filius vectigal ſeu portorium quoddam ad locum cui nomen **Geerſ-Vliet** ab Friderico (I ejus nominis) Cæſare accepiſſet in modum beneficij, ejuſque rei prætextu magnopere Flandricos vexaret mercatores, longè ſolito majora extorquens ab illis vectigalia. Philippus Comes, florentiſsima tum ætate, acrique ac plane militari vir animo, iis rebus irritatus, bellum terra marique Hollandis faciendum exiſtimavit; eodemque ſimul tempore & claſſem validè inſtructam contra Florentium in mare miſit, & VVaſiam poſſeſſam tum ab Hollandis terreſtribus invaſit copiis; pulſoque [a] Theoderico Bevernenſi, ac combuſta Beverna caſtello, cum præda ac maximo captivorum numero domum rediit.

[a] Theodericus Bevernenſis, qui & Dixmudanus, prædicans ſe hæredem Theoderici Aloſtani filij Iuvvani, partem Comitatus Aloſtenſis ab Balduino Hannonio, Flandriæ Comite, anno 1193 repetebat. Vide Annales Meieri. Apud quem, & inter Cruce ſignatos & Sacro bello accinctos numeratur anno 1203. & alibi non ſemel laudatur.

An. 1165. Philippus Comes cum Matthæo fratre & Godefrido Comite Lovanienſi inſtructa multarum navium claſſe, movet in [a] Florentium Comitem Hollandiæ, qui per id tempus terra marique Flandris incommodabat. Ceſſit hæc expeditio

[a] Auctariũ Aquicinctinum ad Sigeberti

Flandris

Flandris perquam prosperè. Enimvero Florentius, qui tantam sibi vim militum piratarumq conflaverat, vt totius maris imperium obtinere videretur, circumventus vndique à nostris, desperata spe resistendi, sine vllo prope certamine se suosque Philippo Comiti dedidit, adductusque Brugas, atque in cœnobium D. Donatiani diligenti cura servatus. De piratis nonnullis sumptum supplicium.

Gemblacensis Chronicon, nuper ab Auberto Miræo publicatum, non recte Theodericum *nominat. Non operam tamen lusisse videbor, si eius verba adscripsero:* Anno 1165 Philippus Comes Flandriæ, et Matthæus frater ejus Comes Boloniæ, et Godefridus Dux Lovaniensis, cum septem fere milibus navium, expeditionem movent adversus Theodericum Comitem Hollandiæ, quem in deditionem venientem cum suis Comes Flandriæ diutius tenuit in captivitate. *Hic* Theodericum *eijcias licebit, &* Florentium *reponas*.

Florentius Comes Hollandiæ, quem Brugis captivum asservari ostendimus, custodia est dimissus, paxque inter eum & Flandrum his legibus composita: Vt obsides quos Flander habebat de Insulis inter Scaldem & [a] Edinzeam remaneant Brugis, quamdiu Flander voluerit: Vt nullum duellum vsquam fiat propter dictas Insulas, præterquam in oppido Brugensi: Vt omnes proventus & emolumenta ac bona quæque fisco adjecta in iisdem Insulis Comites inter se dividant: Vt exules & homicidæ Hollandię in Flandriam non habeant refugium: Vt neuter Comitum in prædictis Insulis vllas exstruat munitiones: Si Comes Hollandiæ contraeat huic paci, quidquid in Flandri clientela terrarum possidet committet, donec injuriam ac damna resarciat: Item si quis mercator Flander in Hollandia spolietur, oppidū aut ager in quo spoliatus fuerit damnum pręstabit arbitrio sex virorum: Vt mercatores Flandri tota Hollandia ab vectigalibus sint immunes: Si quid sub vmbra vectigalis aut tributi illis ablatum fuerit, Comes Hollandiæ reddere teneatur: Vt mercator Flander transiens per Hollandiam de omnibus quæ ab eo exigentur debitis solo juramento se poterit purgare, ne remoretur ejus iter: Si vltra juramentum mercator impediatur teneaturve, Comes Hollandiæ damna ejus & impensas luat. Actum Brugis

An. 1267.

[a] a Heidenzee.

gis in Præpoſitura S. Donatiani, feria tertia poſt Reminiſcere, anno M C LXVII. Ita enim tempus annotatur in Tabulis.

Verùm haud ita multo poſt, quia Florentius hanc pacem non ſervavit, abſtulit illi Philippus omnia quæ habuit in dictis Inſulis. Abſtulit præterea illi terram VVaſiam, quam tenuerant Comites Hollandi in fide ac clientela Comitum Flandriæ. Hæc omnia ſui fecit juris, ac Flandrico adjecit imperio.

Ex Annal. lib. VI.

An. 1180.

Aggeres hoc anno factos lego ab Hollandis, earum rerum longè peritiſſimis, ab Dammis ad Sluſam vſque [a] Lammins-Vliet tunc dictam, atque extruſum mare quod eum tunc tractum inundaverat. Hollandi foſſores, (ſicut referunt Dammenſes) qui aggere facto & mari extruſo Dammum condiderunt, Diedolfi cognomen acceperunt. Diedolfi enim ſonat id quod, qui foderunt; vt Marcus die dolf, id eſt, qui fodit. Diedolforum cognomen longo perſeveravit tempore.

[a] *Ita ad annum vſque* 1331 *dictam, idē Meierus annotavit, quo Lammins-vliet nomen amiſit, ac Sluſa dici cœpit. Vide eius* Annales *ad annum* 1331, *non præterito anno* 1316.

Ex Annal. lib. VII.

An. 1191.

Dum hæc Gandavi aguntur, Theodericus Comes Hollandiæ Comesque Lovanienſium Henricus ſagaci perpendentes animo quantum jam virium Flandris deceſſiſſet, de ſuo quoque agendo negotio callidum inière conſilium. Magnis vterque Henricum Cæſarem ſolicitavit fatigavitq. precibus, Hic, vt Aloſtanos Imperij clientes Lotharingiæ contributos obtineret. Ille, vt ab fide Flandris Comitibus debita ſolveretur, poſſideretque maris Inſulas in fide ac clientela duntaxat Imperij. At Cæſar nullam [b] Balduino facere voluit injuriam, nihil illis conceſſit.

[b] *Eius nominis* IV *Hannoniæ Principe, qui vxoris Margaretæ* Alſatienſis *nomine Comes* Flādriæ *ſalutatus an.* 1191.

Balduinus Hannonius Flandriæ Comes, qui ſuo nomine in verba Cæſaris juraret, Balduinum filium in Vangiones miſit.

misit. Ipse domi ab Comite Hollando juramentum accepit Flandris Principibus præstari solitum.

Balduinus Comes ad Cæsarem in Germaniam profectus, fidem illi de Alostanis, VVasia, Quatuor Officiis, Terra iuxta Scaldem, VValachria, Zuutbevera, Nortbevera, Borsalia, ac reliquis Zelandiæ Insulis præstitit. *An. 1192.*

In Expeditione Asiatica preter Fridericum Augustum ac Philippum Comitē Flandriæ desiderati sunt Fredericus Suevorum Dux Frederici Cæsaris filius, Robertus Comes Nassovius, Fredericus Husa cum Comite Turingiæ, Florentius Comes Hollandiæ, &c. *An. 1193.*

Hollandiæ Comes Theodericus Florentij filius Flandricos mercatores graviter molestare cœpit ad Portum Gerardi (Gheers-Vliet vulgo dicunt.) Impetraverat enim ab Henrico Cæsare, vt quicunque mercator illac transiret, vigesimam omnium rerum suarū persolveret pro vectigali. Hujus quidem sub prætextu vectigalis magnam vim auri ab negotiatoribus extorsit, adeoque acerbè exegit præcipuè à Flandris, vt duplum sæpe solvere cogerentur. Vnde rixa multa ac grandis discordia Flandros inter & Hollandos orta, quæ non nisi bello postea finita est. *An. 1195.*

Theoderico Comite Hollandiæ Dordraci [a] miserabiliter trucidato, Gulielmus ejus frater invasit Principatum, extrusa Ada Theoderici filia Ludovico nupta Lossensium Comiti. Coëgit Lossensis quantas potuit copias, Ducemque Lemburgensem vna cum Episcopis Leodiensi & Trajectensi sibi adjunxit: Flandrorum item comparavit auxilia, remisso illis vectigali illo apud Geers-Vliet, cujus supra fecimus mentionem. Balduinus Princeps, tametsi parandę in Syriam expeditioni esset intentus, Lossensi tamen profectus est auxilio. In terram Scaldanam, dictam gentiliter Beosterscelt, & Scauvviam copias duxerunt, vt Zirixeam oppidulum obsiderent. Verùm agentibus quibusdam pacificatoribus res compositę *An. 1203.*

[a] Errat, obijt enim sua morte, non inimica manu interfectus. Castigandus etiam Miræus in Chronico.

ſunt per ſequeſtros. Ceſſit Loſſenſis Gulielmo Hollandiam, acceptis ab illo decem milibus marcharum argenti.

Ex Annal. lib. VIII.

An. 1213. Ferdinandus, Sanchij Portugalliæ Regis filius, Ioannæ Conſtantinopolitanæ Flandriæ Comitis maritus, Reginaldusque Bononienſis & [a] Gulielmus Saleberius Anglus bello petiti à Philippo Rege Galliarum, ne claſſem partamque prędam amitterent, ſubito in VValachriam Zelandiæ Inſulam refugerunt.

[a] Ioannis Angliæ Regis frater, Comes Salsberiæ.

Cognito Regis diſceſſu, Ferdinandus, comitante eum Gulielmo Comite Hollandiæ, qui extruſa fratris filia Principatum in ea gente invaſerat, cum Hollandorum Friſiorumque aliquanta manu Brugas redijt, &c.

Poſt Ferdinandus duxit exercitum in Brabantiam, vt de Henrico Comite Lovanienſi & Lotharingiæ Duce peteret vltionem, qui vbique adverſum ſe Philippo Regi ſuppetias tulerat. Hunc confugere in oppidum Bruxellam compulit, ipſumque eodem in oppido circumcluſit, non modò Saleberio, Bononienſique, ſed Comite etiam Hollandiæ Gulielmo hanc in expeditionem ſequente. Quorum fretus auxiliis, eo neceſſitatis Lovanienſem adegit, vt relictis Philippi Regis partibus novum ſecum fœdus ſocietatemque armorum jungere illum compelleret: datis in ejus rei fidem obſidibus duobus ejus filiis Henrico & Godefrido; qui mox Gandavum ducti ſunt, adſervandi in Arce.

Auctarium Aquicinctinum ad Sigeberti Chronicon:

Anno 1213 grande bellum fuit inter Philippum Regem Francorum & ſuos ex vna parte, & Fernandum Flandrenſem & Othonem Imperatorē Alemannię ex alia, ad pontem Bovinarum: ſed Franci victoriam habuerunt. Quâ viſâ, Otho cum

cum quibusdam de suis recessit: Fernandus autem & Reinaldus Comes Boloniæ qui cum eo erat, & VVihelmus Comes Hollandiæ capti fuerunt in ipso prælio. Sed postmodum Fernandus per illustrem vxorem suam Ioannam Comitissam Flandriæ à captione Regis Francorum pretio non modico est redemptus. Comes vero Boloniæ in quodam castro, sito in Sequana, quod dicitur Goulet, exspiravit.

Prælium Bovinense hoc recitat Meierus anno 1214, ad VII Kal. Augusti. Qui multos viros Principes captos recenset, inter eos tamen Comitem nostrum Gulielmum non nominat.

Ex Meieri Annal. lib. VIII.

Ludovicus Philippi Regis filius magno cum exercitu in Angliam navigavit, eò inter domesticam Anglorum discordiam vocatus, ac Rex salutatus, &c. Ad hanc expeditionem Gulielmus Comes Hollandiæ Ludovico triginta sex Equestris Ordinis viros adduxit auxiliares. At destitutus Anglorum favore Ludovicus, necesse habuit ad patrem revertere. An. 1216. An. 1218.

Fridericus Cæsar manus injecit Alostanis, VVasiæ, Quatuor Officiis, & Insulis Zelandicis, eò quòd Ioanna Comes non venisset juratum in ejus verba. Excusavit Ioanna viri (Ferdinandi) captivitatem, per quam non licuisset sibi id satis mature facere: eamque excusationem interventu quorundam pacificatorum Augustus tandem accepit. An. 1221.

Henricus filius Frederici Cæsaris Dominatum Flandriæ, hoc est, Alostanos, ab Friderico propter non satis in tempore præstitam fidem in fiscum coactũ, Ioannæ Principi restituit. An. 1222.

Obiit Gulielmus Comes Hollandiæ.

Ex Barlandi libro Historiarum.

Mense Ianuario insigniter inundatus est ager Hollandiæ, An. 1288. cum fœda domorum & animalium strage. Eodem anno mare Frisiam, Hollandiam, Zelandiam, & Flandriæ partem prodigiose

digiose inundavit. Ab hoc diluvio in Zelandia sola fuit immunis VValachria, cum pago qui vulgo dicitur Wolfertsdijck.

Ex Meieri Annal. lib. XII.

An. 1334. Sanxit Ludovicus Nivernensis Flandriæ Comes, vt mercatoribus Frisiis liceret adducere in Flandriam equos suos & boves, eosque vt vellent vendere, excepto quod Comiti liceret ex illis eligere quidquid illi opus esset pretio rationabili.

Eodem anno in ferijs Divi Clementis, mense Novembri, ventus, fulgur ac tonitrua facta sunt, quantū post hominum memoriam nemo vidit vel audivit, qua cęli intemperie mare trans omnes se aggeres ejecit, ruptisque omnibus obstaculis multos pagos cum hominibus simul & pecuariis in Flandria, Zelandia, Hollādia, & Frisia miserando spectaculo absorpsit.

Ex Barlandi libro Historiarum.

An. 1377. Sub festum Dionysij mare prodigioso actu Borsaliā totam, quæ apud Zelandos Suutbevelandiæ pars est, inundavit. Borsalię adjacēt pagi tres, Bacendorpia, Barlandia, & Antiqua terra, quos tum solos diluvialis eruptio illa inaccessos reliquit.

An. 1421. Nocte quæ præcessit festum Elisabeth vi tempestatis & aquarū violentia ruptis aggeribus in Hollandia pagi septuaginta periêre. Sunt & in Frisia & Zelandia eversæ domus ac villæ. Periit ingens quoque mortalium numerus. Frustra alij loca editiora camporum, alij turres ac tecta petebant. Spumeus amnis exiens oppositas evicit gurgite moles, fertur in arva furens cumulo, camposque per omnes cum stabulis armenta trahit.

An. 1421. Ortum est dissidium inter Ioannem ejus nominis IV Brabantiæ Ducem & Iacobam à Bavaria Hollandiæ Principem hujus vxorem. Quod postea bellum ingens, & multa sanguinis effusio sequuta est. Hic Ioannes Antonij (qui an

Heda in Historia rerum Traiectensium.

no

Anno MCCCCLXXIIII, facta est ingens inundatio aquarum quae vicos & oppida subruebat, saeviens per quadrimestre, ita ut per agros & praedia navigio undique iretur. Interruptus est postea agger fluminis Lecke, qui multo maiore incommodo Hollandiam afflixit.

no M CCCCXV ad Blangium non longè à Morino periit) filius annos dumtaxat natus tredecim, Brabantiæ Principatum adiit. Annum agens sextumdecimum, vxorem accepit Iacobam filiam Ducis Gulielmi à Beyeris, Comitis Hanno-niæ & Hollandiæ. Fuit aliquamdiu inter eos mutuus amor. Evenit postea discessio; cujus invenio caussam fuisse, quòd Proceres, qui marito adhuc juveni præerant, suo arbitrio mutata omnis regiminis forma & submotis quibus ab ineunte ætate mulier assueverat pedissequis, alias illi & ignotas dederint. Quod quàm iniquo tulerit animo, satis inde colligi potest, quòd sub id tempus in Angliam trajiciens, illic vivo adhuc Ioanne Duci cuidam Gloucestrio nupserit, fratri ejus qui tum in Insula ea regnabat. Tot inde sunt orta dissidia, tot sequuta certamina, varioque eventu depugnata. An.1422.

Dux Gloucestrius contracto in Anglia exercitu Caletum pervenit cum Iacoba. Inde ad occupandam vxoris nomine Hannoniam proficiscitur. Et multa jam loca sibi subjecerat, quum Ioannes Dux Brabantiæ veritus ne simili casu Hollandiam quoque & Zelandiam amitteret, vndique amicorum Principum fide implorata, præfecit gubernandæ Brabantiæ fratrem suum Philippum, in rebus gerendis solertem & laboribus infatigabilem virum. Ipse inde profectus, ab Hollandiæ, Frisiæ, & Zelandiæ populis ita excipitur, vt tam prompta humanitas & benevolentia singularis efficere potuerint, vt animo æquiore toleraret mala omnia quibus vno tempore circumvallabatur. Gloucestrius, vbi audisset in Brabanti fidem cessisse Hollandiæ ac Frisię civitates, ilicò emisit armatam manum; quę in Brabanticum agrum tumultuosè effusa, in miseros agricolas, nullũ ferè crudelitatis genus non exercuit. Violata templa, per omnem sexum evagata cędes, ad stuprum raptæ virgines. Facti his de rebus certiores qui primaria potestate in Brabantia gubernabant Ducis permissu, Nivellas cum instructo ad hostium motus inhibendos ex- An.1424.

ercitu miſerunt Principē VVeſemalium & Ioannem Glimes cognomento, qui ſtrenuè defenſis finibus, interim ſæpius levia quædam prælia cum hoſte commiſerunt.

a Braine le Conte.

Firmaverat Glouceſtrius militari præſidio [a] Braniam Comitis (ita enim vulgò nominant id oppidulum) vnde miles ſubinde excurrens, Brabanticum agrum ferro flammaque fœdabat. Itaque die quodā VVeſemalius & aliquot alij cum ſuis copiis ad Braniæ muros acceſsêre. Quod videntes Angli, qui locum præſidio obtinebant, plenis repentè portis effunduntur, vix tentato prælio: ſimulat fugam Brabantus, donec longius ab oppido extractam videt Anglorum aciem, hic circumacto celeriter agmine in hoſtem revertitur, fuitque id prælium multò prioribus atrocius. Multi quidem Angli cæſi ſunt, multi graviter vulnerati, multi etiam capti. Cęteri in vrbem trepidi ſeſe recipiunt.

Non multis inde diebus interjectis, tota Brabantia in Anglos arma induit. Ab Trajectenſibus ad Moſam, à Philippo Burgundionum Principe, qui nepos erat Ducis Ioannis, ab Tornacenſibus auxiliares copiæ adfuerunt. Exercitu luſtrato, recenſa traduntur, præter Burgundi & Tornacenſium appendices, millia hominum ſexaginta. Cum his viribus Ducis frater Philippus, rei bellicæ vir ſcientiſſimus, Braniam circumſedit, quum omnia prius circa vrbē populatione & ignibus afflixiſſet. Iam compluſculos dies obſidio tenuerat, quum propius accedens oppugnare oppidum eſt adortus, etſi opere ac natura egregiè munitū, ſtrenuè autem ſe defendentibus Anglis, plurimi è noſtris muro dejecti periêre. Noctis interventus prælium diremit. Poſtridiè ab his qui intus erant pax fruſtra tentata eſt, recurrere ad arma cupientibus Brabantis. Et jam atrocior fuiſſet hoſtem adorta oppugnatio, niſi vltro poſitis armis ſe dediſſet. Ita redactum in ſuam poteſtatem oppidum Philippus incendio abſumpſit. Ex Branienſibus, qui fuerant defectionis ad Glouceſtrium auctores,

alios

alios laqueo necavit, alios gladio ſubjecit.

Deletæ atque everſæ Braniæ fama, perculſç Hannonienſium vrbes aliquot, ſtatim mutatis animis, Glouceſtrium ejecêre. Quo facto in gratiam ſunt à Brabanto recepti. Poſt tam lætam victoriã egreditur cum ſuis Philippus ad reliqua Hannoniæ oppida recuperanda. Sed maximo nivium caſu, & continenti pluvia repulſus, in itinere ſubſtitit. A Glouceſtrio venit enim Legatus, nuncians mox adfuturum illum, vt cum Philippi copiis dimicet: verùm expectatus quadriduum totum, non venit. Haud multò poſt, abeuntem Brabantum inſequuta eſt alia manus Anglorum, vt ſic improviſum opprimeret. Non eſt tamen hoc loco dimicatùm, fugientibus Anglis, quum primùm vidiſſent hoſtem egregie ad pugnam inſtructum.

Anno Dominicæ Nativitatis M CCCC XXV, Ioannes Brabantiæ Dux obſedit Bergas in Hannonia, vbi tunc temporis Iacoba cum ſuis manebat. Adhuc tenente obſidione Philippus Burgundiæ Princeps venit Duacum; vbi colloquutus cum Ioanne Principe, conſilium dedit, vt auctor & cauſa belli totius Iacoba in Burgundiam aveheretur, donec Romani Pontificis decreto ad maritum ſuum ipſa redire cogeretur. Senſit agi inter Principes mulier de ſe traducenda. Veniens igitur in exercitũ Ducis, Engelbertum Naſſavium lacrymantibus oculis rogat, vt is apud Ioannẽ Principem efficiat, vt ſibi in oppido aliquo, aut arce Brabantiæ liceat manere. Quod non impetravit, devecta Gandavum. Valenſenas Dux ingreſſus, magno civium favore & officiorũ frequentia accipitur. Miſit poſtea Bergas Hannoniæ duos è Proceribus, qui ſuo nomine & ejus vrbis acciperent Principatum. *An. 1425.*

Eodem anno menſe Iulio, allatum eſt Glouceſtrio ad reparandam bellum, promiſſa ab Anglis octies centum millia aureorum, ad hæc viginti millia armatorum peditum: Promiſiſſe ferebatur & Scotus auxiliares copias. Itaque rebus *An. 1425.*

aliis omiſſis Dux Brabantus Hannoniæ vrbes & arces validis firmat præſidiis, ſimul ad cognatum ſuum Burgundiæ Principem literas dedit; quibus ille certior factus Glouceſtrium Ducem totis viribus bellum renovare, Ioanni reſcripſit adfuturum ſe cum exercitu, ſi quid Anglus hoſtile fuiſſet molitus. Ioannes quum ſe videret non ſufficere tot gubernandis Provinciis, Burgundum Hannoniæ præfecit & Zelandiæ. Per idem tempus Iacoba clanculū ſe Gandavo ſubduxit in Hollandiam; vbi quum facilè ejus terræ Nobiles viros aliquot & nonnulla etiam oppida ad ſui obſequiū retraxiſſet, intellecta re Glouceſtrius, miſit ex Anglia claſſem in Hollandiam (ductu Principis cujuſdam Filvvaterij, qua claſſe defenderet ſe & ſuos Iacoba. Non multò interjecto tempore IacobaHerlemū obſidente, quum Dux Burgundiæ Philippus, quem Ioannes Hollandiæ præfecerat, audiſſet in Zelandiam applicuiſſe naves Anglorum ad Inſulam expugnandam, noctes dieſque itinere continuato accurrit cum manu validiſſima. Hîc totis viribus vterque Dux in aciem deſcendit. Fuit ab initio anceps certamen, ad poſtremum Burgundus egregiè vicit, cæſis tribus Anglorum millibus, ex omni ætatis flore ſelectis. Commiſſum eſt prælium hoc memorabile in agro pagi percelebris qui noſtrate lingua dicitur Brouwershaven, ad annum
An. 1425. Salutis M CCCC XXV, in feſto Pontiani, menſe anni primo. Paucis poſt diebus Romę declaratum à Cardinalibus, Iacobā ſine juſta cauſa feciſſe cum Ioanne divortium. Quo accepto nuncio Glouceſtrius, aliam duxit vxorē. Iacobam tamē Ioannes non recepit, poſteaquam ſupremi Ordinis Proceribus viſum eſt publicam quietem cōducere, vt illa ad certum tempus ſervaretur apud Sabaudiæ Ducem cognatum ſuum.

Vno extincto incendio plerumque naſcitur alterum. Manebat Schoonhoviæ oppido Hollandiæ Iacoba, quum & ſolertia quadā pertractis ad ſe Goudanis civibus armato milite non parum affligeret ejus terræ civitates, quæ adverſæ partis erant.

erant. Iacobæ se adjunxerat Princeps Sevenberganus, & ipse terra marique Hollando infestus. Quo audito, Burgundus reduxit ea in loca exercitum, ac Sevenberganos arctissimè obsedit, pecuniæ interim haud parvam summam promittens Sevenbergæ Principi si bello absisteret. Quod vbi constanter negaret se facturum, & jam propius vrbem consideret cum copiis Burgundus, tandem se dedidêre Sevenbergani. Princeps, quo invito hæc facta erat deditio, fugatus est.

Ioannes Brabantiæ Dux ejus nominis IV Bruxellæ mortem obijt, ante diem resurgenti Domino festum, ætatis anno vigesimo quarto. Conditorium ejus visitur Vuerę ante aram maximam in Æde Ioanni Euangelistæ sacra. Fuit hic Dux in rebus adversis omnino forti & infracto animo, justi atque æqui tenax. Nemo Religionis studiosior, nemo Dei amantior, nemo affabilior, nemo clementior. Adeo munificus in pauperes, vt ij vno ore omnes Ioannem pauperum patrem appellaverint. Idem Lovanij Gymnasium viris vndique doctissimis accersitis instituit, anno M CCCC XXV. Professio inchoata est [a] Kalendis Septembribus, aut, vt quidam volunt, pridie Natalis Deiparæ, anno incarnationis Dominicæ M CCCC XXVI. Iacoba, defuncto Ioanne marito suo, constituit Hannonię, Hollandię, Zelandiæ, & Frisiæ primum Gubernatorem Philippum Burgundiæ Ducem, cognatum suum; qui tum aliis rebus implicitus, quum fidei suæ concreditis populis adesse non posset, Franciscum quemdam Equitem Auratum Borsaliæ Dominum his præfecit.

An, 1426.

[a] Imò Auspicalis dies fuit secunda mensis Octobris, vt constat ex publico edicto ipsius Ducis. De quo Lipsius consule, Lovanij lib, 3. cap. 2

Iacoba magnis & amplis à Francisco Borsaliæ Domino acceptis muneribus, & pecunia dono data in summa inopia rerum, quem amicum senserat in rebus adversis, eum postea maritum clam accepit. Qua re audita, comprehendi Borsalum jussit Philippus & custodiri in arce Rupelmundana apud Flandros ad Scaldim sita. Multis cum lachrymis sequuta Ducem Iacoba virum suum reperit. Negatum aliquamdiu

An. 1433.

PHILIPPVS BVRGVNDVS pertinaciter, iis tandem legibus reddidit Philippus, vt sibi cognato Iacoba cederet Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ Comitatus cum Frisiæ principatu. Pro quibus acciperet ipsa cum viro suo Comitatum vulgo dictum Oostervant, oppidum Brilense, Insulam Zuutbevelandiæ, & quædam alia.

An. 1436. Pridie Dionysij excessit è vivis Iacoba, quam dixi, quum in malis plurimis & animi doloribus Hannoniæ atque Hollandiæ præfuisset annos XIX. Sepulta est apud Hagam Comitis juxta monumentum Ducis Alberti, avi sui.

An. 1444. Orta est in Hollandiæ Comitatu perniciosissima illa dissensio, quæ populum in duas factiones diviserat. Alteri ab hamo, alteri à pisce asello nomen inditum erat. Civitati cum civitate non conveniebat: Frater fratri minabatur exitium: Filius patrem suis manibus exstinctum cupiebat. Vtrinque cædes, vtrinque innumera sunt edita latrocinia. Sæviit multos annos tota Hollandia hoc malum longe teterrimum, ac nescio an etiamnum reliquiæ supersint hujus pestis.

An. 1552. Hoc fere tempore Philippus Dux Burgundiæ, nescio quo
An. 1453. prætextu, ingentem ab Hollandis pecuniam exegit. Quæ primùm negata à VVaterlandis (sunt ij populi Hollandiæ) magnos iterum tumultus excitavit. Respondentibus enim VVaterlandis non ita florere sua oppidula, vt ceterarum Hollandiæ vrbium munificentiæ respondere possent, ilicò missi sunt à Principe Legati, qui vel invitos ac renitentes eos ad id pecuniæ persolvendum traherent. Quumque nec eo modo quidquam profecissent, jussu Principis eò inmissi armati opulentissimos quosque abduxerunt Hagam Comitis. Qua violentia tantum pecuniæ extortum est, vt præter eam quæ exigentium & recipientium sitim explere potuit, multum etiam superfuerit ad luxum & delicias aulicorum. Et vtinam à superiorum Principum Consiliariis

riis omnino pestilens inductum exemplum hodie non tanto studio imitarentur omnes!

Obiit Brugis Philippus Dux Burgundiæ, ætatis anno septuagesimo tertio, Regni XXXVII, Nativitatis Dominicæ M CCCC LXVII, ad XVII Kal. Iulij. Corpus ejus, quum aliquamdiu insepultum mansisset in Æde Donatiani ad aram maximam, inde tandem avectum in Burgundiam, Divione in Carthusiensium Monasterio sepelitur. Fuit hic Princeps, quod non paucis incredibile videatur, pacis ac belli ex æquo studiosus, insignitè pius, in omnes beneficus, humanus, vt superiorum Principum nullus. In re bellica fortior ne an felicior exstiterit, nescias. Moderationem & clementiam toto administrationis tempore mirabilem exhibuit, novitque iram plerumque dissimulare ac vincere. Gemmarum, signorum, tabularum, & poculorum ex auro atque argento studiosissimum fuisse legimus: in quibus comparandis ipsum propè superavit Iulium Cæsarem: ditavitque hujusmodi rerum artifices vndique ad se accersitos. Principes viros, ac Nobiles matronas coluit, ac ab his vicissim ipse in honore est habitus. An. 1467.

Quando Brabantiæ & aliarum Regionum Principatus ad Philippum Burgundiæ Ducem pervenerit. Ejusdem vxores & liberi.

Sine prole jam defunctis Ioanne (anno M CCCC XXVI) & Philippo (M CCCC XXIX) Brabantiæ Ducibus, Antonij liberis, omne jus Principatus Brabantiæ devolutum est ad Philippum Ioannis Burgundiæ Ducis filium. Is enim Ioannes Antonio fratri juniori hac lege Ducatum Brabantiæ cesserat, vt si vel ipse Antonius, vel ejus liberi sine hæredibus necessa-

necessarijs decederent, jus rediret ad suum genus. Itaque Philippus patre Ioanne Burgundo natus, ab initio administrationis tam singulari vixit modestia, vt plurimum diligeretur ab omnibus, & in magno etiam honore sit habitus. Obvenerūt ei post cædem patris provinciæ Burgundia, Lotharingia, Brabantia, Limburgia, Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Frisia: quibus omnibus summa prudentia præfuit. Vxores duxit omnino tres. Vnam Michaelam Caroli VI, vt alij VII, Gallorum Regis filiam virginem, ex qua liberos non tulit, quum maxime cuperet. Hæc defuncta sepelitur Gandavi in Cœnobio Divi Bavonis. Deinde in matrimonium accepit Laudam quandam, & nobilem & egregia forma mulierem, quæ & ipsa nihil ei peperit liberorum. Postremo conjugem habuit Isabellam Ioannis Portugalliæ Regis filiā, ex qua Antonium & Iodocum, quos pueros amisit, postremò [a] Carolum suscepit, qui patri successit in Principatu. Isabella hæc rebus humanis exempta est Arris non longè ab oppido S. Odomari, anno M CCCC LXXI, Gesnoiæ Monasterio Carthusiensi in Artesia primùm sepulta, post ejus etiam corpus Divionem est deportatum.

[a] Natus Divioni sive Diyj oppido Burgundiæ, anno 1434, 3 Idus Novembris

An. 1467. An. 1468.

CAROLVS BVRGVNDVS.

Defunctus bello Leodiensi Carolus Philippi filius, vxorē duxit Margaretam sororem Eduardi IV Anglorum Regis. Hæ nuptię Brugis oppido Flandrię celebratę sunt tanto apparatu, vt nihil à condito ævo Sol viderit splendidius, &c. His celebratis nuptiis cum vniverso propemodum flore Procerum Burgundię in Hollandiam venit. Vbi rursus ad singularum vrbium ingressum renovata lætitia, instauratis triumphis, & passim editis magnificentia splendoreque visendis ostentaculis, apud Hagam Comitis pridie feriarū Divæ Magdalenæ Principatui ejus regionis inauguratur.

Sub idem tempus rebellatū est à Leodiensibus, qui nocturno tempore ingressi Tongrinum (olim hæc vrbs Octavia dicta est) Ludovicum Antistitem suum, Caroli Principis

nepotem captum abduxerunt Leodium. Hujus rei indignitate permotus Carolus, vndique magno studio contractis copiis, movit in Leodinos. Erat tunc temporis eorum vrbs non solùm magna & egregiè munita, verùm etiam florentissima & caput ejus gentis. Magnitudinis argumentum fuit, quod in ea tum visebantur templa numero triginta duo, nos vulgò dicimus Ecclesias parochiales. Ad hanc igitur vrbem castra Burgundus exercitumque partitus, eam non vno loco circumsedit, postridie, vt sperabat, expugnaturus, nisi pluvio cœlo impeditus fuisset. Auxilia ad ejus expugnationē oppidi misit Gallorum Ludovicus; qui & ipse magna ex parte gerendis rebus interfuit. Carolus paucis diebus obsessum Leodiū, valideque interea ab incolis defensum, novissimè vi cepit, captum diripuit, direpum evertit: multis prius ac variis sævitiæ exemplis a milite ipsius editis. Antonius Sabellicus in opere, cui titulum prætulit Rapsodiæ historiarum, auctor est Burgundum summo id bellum odio suscepisse. Nam expeditionis ejus Ducibus ab eo mandatum est, vt vna manu exertum gladium, altera gestaret facem ardentem, ijs nimirum rebus miseræ genti exitium minitantes. Captam vrbem Gallus cum Burgundo ingressus, pectore non rectam sed Andreę crucem habuisse dicitur, vt hoc facto innueret omnem ejus belli gloriam ad Carolum pertinere. Incidit autem hoc excidium inclytæ vrbis in III Kal. Novembres, anni Dominicæ incarnationis M CCCC LXVIII.

Leodinos jam obsessos Aquisgrani cives & incolæ commeatibus juverant. Quod vrbe capta, iniquo animo ferens Burgundus, cum lectissima manu Trajectum ad Mosam proficiscitur, inde quam primum in Aquisgranos educturus. Aquisgrani hoc audito, non arma parant, non vrbem muniunt, non ea quæ ad resistendū erāt necessaria circumspiciunt, sed metu & immodico pavore consternati, Primores suos Trajectum misêre. Vbi ad Caroli Principis conspectum hu- An. 1468.

militer provoluti, statim & vltro portarum clavibus traditis, oppidi totius imperium illi permiserunt. Gratum fuit Burgundo obsequium, grata humilitas. Proinde venia data, sed hac conditione, vt propter adjutum hostē octoginta florenorum millia Duci intra statutum tempus adnumerarentur.

Paucis post annis Frisiæ Orientales populi, quum Burgundionum Ducis imperium detrectarent, missi sunt hinc inde Legati, per quos de pace & parendi conditionibus ageretur; quanquam libertatis gens amantior, nullas nisi multò æquissimas conditiones admissura videbatur. Carolus animadversa gentis pertinacia, terribili armorum apparatu mox erat fines eorum ingressurus, nisi ad tempus dissimulandum ratus aliò mentem convertisset. Circa eadem tempora maximus armorum motus in Britanniis exstitit, pulso & ejecto Nobilium conjuratione Eduardo Rege, Caroli Burgundi socero. Neque resedit hic motus citra humanum cruorem, ante Calisium & alia quædam loca ingenti edita cæde. Cujus rei nobis est auctor Sabellicus, veteris ac recentis historiæ scrutator, meo judicio, non indiligens.

An. 1472. Anno Dominici Natalis M CCCC LXXII, mense Ianuario, sub festum diem Agnetis, exorta est crinita stella, quæ maximo horrore mortalium visa, fulsit per cōtinuos tres menses. Multa hunc cometam secuta bella, atque ingens hominum cædes & pestilentia, quæ pluribus locis atrociter sævijt.

Per idem ferè tempus, opera & studio Burgundi, custodia dimissus est * Arnoldus Gelriæ Princeps, quē filius Adolphus septennium totum in vinculis detinuerat. Quā causam huic in parentem violentiæ prætenderit non tradunt, quibus curæ fuit nostratium Principum res gestas conscribere. Illud reperio, Adolphum postea accersitum ad Carolum Principem, vti de communibus rebus inter se commentarentur. Sed quum Impius ille multa eo congressu se digna, Caroloque indigna locutus esset, primò diebus aliquot servari jussus, mox Vilvordiam

* Egmondanus

vordiam

vordiam (est hoc Brabantiæ oppidum) abducitur, vbi custodiæ traditus mansit vsque ad obitum Caroli. Duplex deinde fama est, quomodo accesserit Burgundo Gelriæ Principatus. Quidam eum emisse scribunt à Duce Iuliaçensi, qui tum verus esse credebatur hæres ejus terræ. Alij tradunt Arnoldum paulò antequam vita decederet Adolpho filio infensum, exhæredato eo, Principatum cessisse Burgundionum Duci Carolo: qui defuncto jam Arnoldo, misit ilicò ad singula penè ejus regionis oppida Legatos, qui monerentur, vt si rebus suis consultum vellent, Caroli imperium reciperent. Quod si facere recusarent, haud dubiè futurum, vt egregius Princeps armis repeteret suam terrã. Legatis superbè responsum, neminẽ esse tota Gelria, qui magnoperè Caroli minas pertimesceret. Si acie certare vellet, non defuturos qui patriam defenderent. Hæc vbi renunciassent Legati, statim cum exercitu profectus in Gelriam Carolus, primùm à Ruremundanis recipitur; atque his initiis perterriti vicini, vltrò deditione facta in gratiam sunt accepti. Oppidum Venlo diebus aliquot obsessum est, ac novissimè apertis Principi portis omnia sunt illi in manum tradita. Postea & Noviomagum, clarissimum Gelriæ oppidum, viginti quinque diebus varie oppugnatum ad deditionem compellitur. A cujus civibus ingenti lætitia introductus Carolus, totius Gelriæ Principatum suscepit. In eadem vrbe ad se adductos mortui Arnoldi ex filio nepotes, primùm est osculatus, deinde è conspectu summotos jussit avehi Gandavum ad vxorem suam Margaretam. Sic reperio apud quosdam. Alii dicunt pueros illos non Gandavi missos, sed vna cum Principe avectos esse in Brabantiam, vbi sint plures annos honorificè habiti. Noviomagi Principatu Gelriæ (vt dixi) suscepto, à cæteris quoque ejus terræ oppidis Burgundus recipitur, ac postremò Comitatui (vt vocant) Zutphaniæ solennibus etiam ceremoniis initiatur.

Gerardo

Adolpho

Carolum nempe & Philippum

Æstas, qua subacta est à Caroli armis Gelria, fuit citra omnem hominum memoriam calida: diversis locis & homines & bruta animantia intolerandis periêre caloribus.

An. 1473. Alij 1474. Anni hujus autumno Fridericus Imperator pulcherrimo comitatu, in quo multi egregij Præsules, multi insignes Duces, ac illustres erant Optimates, venit Treviros (est hæc civitas ad Mosellam fluvium sita) vt cum Carolo Burgundionũ Principe de multis ac variis rebus coram loqueretur. Carolus verò vt venisse audivit Imperatorem, compositis in Gelria rebus, eò confestim est profectus, longè pulcherrima comitante pompa. Invenio Principi non longè dissito à Treviris obviam itum ab Imperatore. Tum vrbem tubis aliisque id genus circunsonantibus instrumentis pariter ingressi, diebus aliquot vnà fuerunt. Interim Carolus nihil non opum, nihil non splendoris effudit, ad decorandum Imperatoris adventum. Convivium, cui per eos dies Imperator est à Carolo adhibitus, ejusmodi fuit, vt propemodum nuptias illas Brugis celebratas apparatu & magnificentia æquaverit. De hoc Friderici Imperatoris, & Ducis Caroli congressu extat & circumfertur pulcherrima [a] Epistola eximiè docti viri Rodolphi Agricolæ Frisij.

[a] In maiorem nuper notitiam protracta a V C Marquardo Frehero Germanicar. Rer. tom. 2. fol. 155.

Reversus ab Imperatore Carolus, Mechliniæ Curiam instituit.

An. 1474. Carolus Novesium, vel (vt alij) Nufsiam obsedit, Coloniensis agri oppidum. Cœptum est obsideri mediis Iulij caloribus.

An. 1476. Carolus Burgundiæ Dux ante Nantium tribus vulneribus confossus ocubuit, pridie Epiphaniæ. Cædis annus his quatuor continetur verbis:

NoCte RegVM ſVCCVbVIt CaroLVs.

Exacto triduo, Caroli corpus certissimis signis agnitum sepelitur Nantij in Æde S. Georgij. Quum sepeliretur, intuentibus qui ex clade illa supererant obortæ lachrymæ: non erant enim

enim ignari qualem patria Ducem amisisset. Obversabatur oculis multa viri virtus: hærebat fixus in pectoribus astantiũ vultus militem in prælium educendus. Occurrebat quo animo vrbes oppugnare, muros conscendere, hostem loco submovere consuevisset. Cæterùm proximo septennio, quod est viri cędem insecutum, omnibus locis multus & varius de illo jactatus est sermo, affirmantibus quibusdam vivere eum Bruxellæ oppidulo Sueviæ: Alijs cõtradicentibus, non interemptum ante Nantium, sed captum & abductum in Gallias, ibi in conspectu Regis Ludovici gladio admotum periisse. Spes de Caroli vita, quæ postea vanissima comperta est, in causa fuit vt paucissimis locis celebratæ sint ejus exequiæ.

Morte Principis hujus plurimi tristati, quidam lætati sunt. Oderant ij impendio pugnacem: oderant ob assidua bella pecuniæ exactorem. Defuncto tamen eo, in Brabantia & Flandria exorti & sequuti majores motus fecêre, vt reviviscere Carolum omnes cupierint. Adeo stolidum vulgus nonnihil mutatis rebus ea probat, quę antea damnavit.

Filiam reliquit hæredem Mariam, excellenti forma virginem. Quæ illi ex Isabella conjuge secunda (tres enim duxerat) suscepta, nupsit postea Maximiliano Friderici Imperatoris filio. Vltima ejus vxor Margareta defuncto marito pluribus annis supervixit. Certè multorum bono. Suis etiam facultatibus interim præclara fovit ingenia, studuitque modis omnibus partim culpa temporum, partim Principum negligentia ac vitio jacentes literas pręcipuè sacras excitare. Nulli vnquam attribuit sacerdotium, nisi prius & eruditionem & vitam inspexisset. Quod vtinam & hodie facerent Principes, non tam multos passim videremus idiotas in Ecclesia Dei, quos fortasse pręstaret defricandis Principum matulis, quàm hominum conscientiis præesse. Mechliniæ sepulta est hęc nobilissima fœmina, in Cœnobio Minoritarum: ex qua Carolus nihil liberorum tulit. Vnde miror, quidnam Raphaeli

Volaterrano in mentem venire potuerit, vt referret in literas Mariam (de qua diximus) hujus filiã Margaretæ fuisse. Nõ debuit, meo judicio, vir tantus, & is Italus, in rebus nostratibus cõscribendis, potius hominũ sermonibus, quã libris credere.

An. 1476. MARIA BVRGVNDA. In Mariam hanc Caroli filiam vnicam, postquam in humanis esse desiisset pater, Brabantiæ, Flandriæ, Hollandiæ aliarumque finitimarum Principatus recidit. Quæ Gandavi agebat quum tristissimum de cæde parentis acciperet nuncium. Venerunt illuc haud multò post illustres viri complures, partim consolaturi fœminam, quæ parentis obitum, vt par fuit, graviter molesteque ferebat: partim cum ea de Reipublicę administratione colloquuturi. In his erant Ludovicus Borbonius Leodinorum tunc temporis Antistes, David Burgundus Trajectensium in Hollandia Episcopus, Mariæ patruus, (hic enim Caroli frater, sed nothus erat,) Ioannes Dux Clivensium, & Adolphus Ravesteynius fratres, VVolfardus Veriensium Princeps, Ludovicus Comes VVintesteynius, Hollandię, Zelandiæ ac Frisiæ Præfectus, VValravius Brederodius. Quibus Gandavum ingressis, statim in eadem vrbe Maria Principatum Flandriæ suscepit, ac privilegia civibus reddidit omnia, quæ pater ob excitatum se præsente tumultum illis ademerat.

An. 1477. MAXIMILIANVS AVSTRIVS. Maximilianus, Frederici Imperatoris filius, Archidux Austriæ, accepta vxore Maria Caroli Burgundiæ Ducis filia vnica ex Isabella, inauguratus est Principatui Brabantiæ apud Lovanium.

Ab Hollandis, bello postea Trajectensibus indicto, Zelandos invenio rogatos vt socios Hollandis adjungerent sese, negato auxilio, medios ac velut Tragœdię hujus spectatores sedisse. Multum est vtrinque acceptum incommodi. Eversæ sunt arces, incensi pagi, alia nefanda perpetrata. Nardenum Hollandiæ oppidulum à Trajectensibus captum atque direptum est. Quã injuriam dimicaturi Hollandi cum exercitu haud

haud contemptibili equitum pariter ac peditũ profecti venêre ad Eminissam. Hic pagus & amplissimus & munitissimus erat. Huc abegerãt pecus omne suum finitimi omnes accolę, & alia pleraque: lectos, vestem, aurum huc importaverunt. Hos adorti Hollandi, quum aliquamdiu oppugnassent, vicerunt, victos ad vnum omnes trucidarunt. Postremò, direptis omnibus, ædificia & publica & privata incendio consumpta sunt. Lego in Commentariis quibusdam rerum Hollandicarum nostrate lingua conscriptis, hunc pagum fuisse miliaris vnius longitudine. Hollandi post victoriam Eminissensem longius evecti, festo die protomartyris Stephani incenderunt pagum VVestbrunc: credo, vt sic ad pugnam Trajectinos evocarent; qui è portis & munitionibus suis conspecto incendio, arreptis armis, cum Hollando temerè congressi, magna suorum strage fusi fugatique sunt. Fugientem hostem insequuti Hollandi, parum abfuit, quin vrbem ipsam ceperint. In hac pugna cæsus est Consulum alter ejus anni, multique alij & probi & opulenti cives, quos non spes prædæ, sed patriæ amor ad arma conciverat.

Anno à Christi incarnatione M CCCC LXXXI, venit Maximilianus in Artesiam bello recuperaturus oppida quę Gallus occupaverat, &c. Eodem ferè tempore laboratum est nostris in locis maxima annonæ caritate, quæ multos duravit annos. Per eadem tempora Flandris atque Hollandis plurimæ sunt ademptæ naves, totum mare infestantibus Gallis. *An. 1481.*

Agens in Flandria conjunx Archiducis, quũ die quodam levandi animi gratia venatum exîsset, (venandi enim studio tenebatur) ibi vel equo in præceps abeunte, vel alio casu (certum enim non traditur) ad terrã excidit. Graviter læsa, Brugas defertur. Ad eam curandam accersiti vndique Medicę artis scientissimi viri, sed malo artem superante, haud multis post diebus vita decessit, quum annos nondum quinque Archiduci nupta fuisset, gubernasset autem quinquennium, hebdomadas *An. 1482.*

domadas vndecim & dies quatuor. Ita colligit, qui nostrate composuit sermone nostratium rerum Commentarios. Vulgato Mariæ obitu, incredibilis omnium luctus occupavit. Defuncta fato tam nobilis, tam proba, tam inculpatæ vitæ mulier, magni sui desiderium reliquit omnibus ejus ætatis hominibus. Liberos ex ea tulit Maximilianus, primùm Philippum, deinde Margaretam, Franciscus vltimo loco natus, infans extinguitur.

Post excessum charissimæ conjugis, Archidux modis omnibus operam dedit, vt liberis suis nondum puberibus ipse tutor daretur, patriam defensurus armis adversus Gallum, qui ab obitu Mariæ Flandrorum fines ingressus omnia cæde & incendio fœdabat. Convocati sunt igitur Gandavum postridie Kal. Maias eodem anno Primores omnium civitatum. His placuit non permittere Maximiliano gubernationem, nisi ad certum tempus, & vt ipse jusiurandum daret se nihil staturum nisi Prudentum judicio comprobatum. Erat enim juvenis ipse, & nimium his tribuebat qui aliorum incommodo suis consulerent rationibus.

Post longas vrbium consultationes, tandem suorum factus tutor Archidux apud Lovanium inauguratur; sed his legibus, vt non diutius præsit, quam id visum fuerit civitatum Primoribus expedire. Plena erat hominum rapacium aula Principis: ij non dicendis exactionibus ditionem premebāt. Miles, cui stipendia soluta non erant, omnia in agris absumere. Plures hoc pacto ad mendicitatem adacti agrestes. Non paucos furta & latrocinia tentare coëgit egestas. Quo rerum pessimo statu ob crebras ventorum intempestates, & fulmina, tonitrus, pluvias, calores, & frigora intempestiva, nec seges in agris maturescere potuit. Credo has minas fuisse Numinis irati sceleribus hominum.

FINIS.

Vetuſtiſsimorum VLTRAIECTENSIVM PONTIFICVM INDIGITAMENTA, ET RES GESTAE MAXIME MEMORATV DIGNAE.

Auctoribus

HADRIANO BARLANDO

&

GERARDO NOVIOMAGO.

Ex Bedæ Ecclesiastica Historia Gentis Anglorum, Lib. v. cap. XII.

Gloriosissimus Dux Francorum Pipinus, misit favente omnium consensu virum venerabilem WILBRORDVM *Romam, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat postulans vt idem Fresonum genti Archiepiscopus ordinaretur. Quod ita vt petierat impletum est, anno ab incarnatione Domini* D C XCVI. *Ordinatus est autẽ in Ecclesia S. Martyris Ceciliæ, die Natalis eius: imposito sibi a Papa memorato nomine* CLEMENTIS: *ac mox remissus ad sedem Episcopatus sui: Id est, post dies quatuordecim ex quo in Vrbem venerat. Donavit autem ei Pipinus locum cathedræ Episcopalis in castello suo illustri quod antiquo gentium illarum vocabulo* WILTABVRG, *id est oppidum VVltorum, lingua autem Gallica* TRAIECTVM *vocatur. In quo ædificata Ecclesia reverendissimus Pontifex longè lateq; verbum Fidei prædicans, multosque ab errore revocans plures per illas regiones Ecclesias & Monasteria nonnulla construxit. Adhuc superest, longa iam venerabilis ætate. vtpote tricesimum & sextum in Episcopatu habens annum. &c.* [Obijt autem Bedæ anno D CC XXXV.]

Ex Sigeberti Gemblacensis Chronico, ad annum D C XCVII.

WILLIBRORDVS *à Sergio Papa* CLEMENS *agnominatus, & ad prædicandum genti Fresonum Episcopus consecratus, ex dono Pipini Principis sedẽ Episcopalem statuit in loco* VVLTABVRG *dicto, qui nunc* VVLTRAIECTVM *dicitur, à nomine gentis Vultarum & Traiecto compositum, quasi Vultarum oppidum. Nam* TRAIECTVM *lingua Gallica oppidum dicitur.*

Ex Meieri Annalium Flandriæ lib. I. ad annum D C XCI.

Per idem tempus viri sanctissimi Vulfrannus Pontifex Senonum, & VVillibrordus Saxo genere, Frisiis, Batavis, Flandrisque prædicaverunt. Nam VVillibrordus missus ex Britannia ad convertendos Frisios, factus est Episcopus Traiectensium. Cui Sedi etiamnunc ex Flãdris parent Bierfletani, Hulstani, Axellani, Hasnensesque per VVillibrordum olim sanctæ inaugurati Religioni. Vix puto tunc intercessisse mare inter Flandros & Frisios inferiores, qui nunc Hollandi & Zelandi.

HADRIA-

HADRIANI BARLANDI TRAIECTENSIVM EPISCOPORVM Catalogus & Historia.

D. WILIBRORDVS, *dictus* CLEMENS.

WILIBRORDVS natione Saxo-Britannus, primus fuit Trajectensium Antistes, qui dignitatem adeptus Clementis nomen assumpsit. Pueritia huic exacta inter viros pietate insignes; quorũ assidua consuetudine juvenis & optimus evasit, & in studiis bonarum artium ita paucis annis profecit, vt æquales suos rerum scientia infinitis partibus anteierit. Postea sacris initiatus trigesimo ætatis anno proficiscitur in Germaniã, vbi sua prædicatione multos mortales ad vnius Dei cultum pertraxit; sed & aliis perlustratis regionibus dogma Christianum longè lateque propagavit. Per hæc atque alia pietatis opera Ecclesiæ Trajectensi præfectus, Christi nomen suorum animis inserendo, longè optimum egit Antistitem. Quod hodie est in ea vrbe Divi Martini celebre templum idem consecravit; potitusque est dignitate annis ferme XL.

D. WINFRIDVS, *dictus* BONIFACIVS.

A VVilibrordi morte præfuit quidam BONIFACIVS nomine, vir insigni pietate. Nihil hic quoque prius habuit, quàm exstirpatis erroribus in fide continere populos, qui semel baptismo admoti nomen duci Christo dedissent. Quot annis Trajectensem Ecclesiam rexerit non invenio. Illud constat, à Frisiis eum interemptum, quibus per id tempus Christianum nomen invisum erat.

III. **D. GREGORIVS.**

In Germania illustri loco natus, Boch.

Episcopus. Tertius S.

ECclesia sic à VVilibrordo & Bonifacio, viris laudatissimis, piè sanctéque instituta, postea Gregorium habuit Antistitem; quo administrante Trajectum ex Anglia venit quidam vir non tantùm doctus, sed & integer, qui non multò post in Canonicorum adscitus Collegium Gregorio jam per senilem ętatem administrationi minus idoneo socius adjungitur; quumq. vnà mensibus aliquot summa concordia præfuissent, Adelbrico in Italiam ablegato negotij caussa, Gregorius in morbum incidit. Amici, & qui eum sectari solebāt, vbi invalescere indies malum animadvertissent, vbertim flere, quod optimo se patre mox privatum iri viderent: queri etiam cœperunt, maximo suo detrimento à patria longissimè abesse Adelbricum. Itaque Gregorius, vt tristes suos aliqua ex parte consolaretur, Nihil est (inquit) fratres quod vereamini; non enim prius moriar, quàm ille huc redierit salvus. Neque defuit vaticinio eventus. Nam triduo antequam è vivis excederet Gregorius ex Italia reversus Adelbricus in locum defuncti collegæ maximo atque incredibili omnium gaudio subrogatur. *Ad S. Servatium humatus.*

A morte S. Bonifacij ad annum usque 1112 Traiectensis Pontifex Infula primariaque auctoritate a Pontifice Coloniensi (Pontifice Maximo annuente) privatus est.

IIII. **ADELBRICVS.**

HVjus Episcopatu inventum Daventrię corpus D. Lebuini, quod aliquanto ante diu multumque quęsitum impij Saxones in nihilum redigere decreverant. Adelbricus jam Antistes non (vt hodie faciunt) equos alebat, neque canes ad venandum, sed populum docere, orare pro salute gregis sibi commissi suum esse officium existimans, nihil agebat aliud. In hoc studio quum annos aliquot exegisset, vitam cum morte commutavit. Corpus ejus Trajecti sepulchro illatum in Æde Salvatori sacra.

THEO-

THEODARDVS. V.

SVccesſit Adelbrico Theodardus natione Friſius. Hic vir optimus idemque longè doctiſsimus nunc alios divinarū literarum interpretes audiebat, nunc ipſe docens populari-um ſuorum animis Chriſtum inſerebat; maximum exiſti-mans in ea re ſitum eſſe fructum charitatis. Taceo exantlatos labores: nihil dico de jejuniis, in quibus tam frequens fuit, vt ſuprà modum affligeret corpus. Quam diu præfuerit, non tradunt Commentarij quos ſequimur. Sepultus & hic eſt in Æde Salvatoris.

HERMACARVS. VI.

HErmacarus, qui Theodardo ſuperiori ſuffectus eſt, vir ſanctiſsimus; nihil ipſe quoque pulchrius duxit, quàm noctu preces ad Deum fundere pro ſalute humani generis, interdiu vero populum hortari ad omnia pietatis officia, vel hoc ſolo nomine digniſsimus qui quam diutiſsime præeſſet. Hunc etiam defunctum Trajectenſes in Salvatoris Templo ſepelierunt.

RITFRIDVS, aliâs RIXFRIDVS. VII.

RICOFRIDVS, Bock.

SEquitur Ritfridus patria Friſius; qui Trajectinæ Diœceſi multis à Carolo Magno impetratis Privilegiis, tandem ſe-nio confectus in febrim incidit, quam mors ſequuta eſt. Obi-tu ejus Antiſtitis, qui parem vitæ ſanctimoniam cum erudi-tione copularat, Civitas mœrore affecta ad Salvatoris Tem-plum multis eum cum lacrymis extulit.

Circa haec tempora, sub Caroli Magni ac Ludovici Pii, Odulfus Bodgini nobilis viri in Brabantia apud Orsilotum filius, Vltraiectensem sanctitate illustravit Ecclesiam. De S. Odulfo vide Molanum in Natalibus SS. Belgii, et Surium

S. FRIDERICVS, I. VIII.

quartus S. occisus 2.

SVbjicitur in defuncti locum Fridericus, claris ortus nata-libus in Friſia; qui tamen oblatum ſibi Epiſcopatus hono-

* Orientali, Bock.

 rem

rem diu recuſavit,populum adhortans, vt alium quærerent, cui tutiùs res tanta committi poſſet : rogatu tandem & precibus Imperatoris Ludovici Pij ſuſcepit adminiſtrationem ingenti totius gaudio Civitatis,cui ſanctitas viri pietaſque perſpecta erat. Compoſitis igitur initio rebus,in Zelandiam profectus aſſiduis concionibus ejus Inſulæ gentem ab illicitis conjugiis (quibus tum vacabat) revocatam ad ſanctioris vitæ retraxit inſtitutum. Poſtea perluſtratis etiam aliis locis, multos ſua prædicatione ad Chriſtum convertit. Increpuit & Ludovicum Imperatorem ſæpius,quòd ipſe quoque in matrimonio illicito conſeneſceret:atque per hæc inviſus ejus vxori, immiſſis quodam die ab eadem percuſſoribus, graviter vulneratur. Convocatis itaque ſuis, primùm juſsit eos bono eſſe animo:non defuturum, etiam ſe defuncto, bonum Paſtorem. Deinde commendata ſuperis anima exſpiravit, magno relicto ſui apud omnes deſiderio. Corpus ejus in Salvatoris Baſilica tumulatum eſt.

IX. ALFRICVS.

ALBERICVS Boch.

ALfricus, Friderici ſuperioris frater,inde fit Epiſcopus, vir ſanctitate illuſtris. Hoc adminiſtrante, fatali lege conſumptus Trajecti eſt Odulphus Confeſſor,qui Friderici temporibus illuc venerat. Extinctus Alfricus ipſe quoque eſt in Æde Salvatoris humatus.

X. LVTGERVS.

LVtgerus in demortui locum Epiſcopus declaratur,homo non ſolùm eruditus,verùm etiam ſanctus. Nonnulli ſcribunt hujus temporibus Brixiæ civitate Italiæ tribus continuis noctibus ac totidem diebus ſanguinem pluiſſe. Hic Antiſtes, quoad Eccleſiæ præfuit,continentiæ amicus, ſæpè humi cubare,ſæpè etiam noctes totas orando conſumere ſolebat.

Ejus

Ejus corpus multa veneratione Cives Templo Salvatoris intulerunt.

HVNGERVS.

SEquutus Hungerus, multa vir sanctitate, nec minore doctrina; cujus administratio incidit in ea tempora, quibus Ecclesiam Trajectensem latissimè depopulati sunt Dani: quæ mala variis præmonstrata sunt prodigiis, quæ paulò ante id tempus apparuêre. Stellæ visæ sunt inter se concurrere; tempestas ventorum exorta, qualis post memoriam hominum numquam anteà fuerat audita; flumina omnia adjacentibus campis infusa, cum fœda villarum & animalium strage. Hæc atque alia multa tum accidêre luctuosa. Hungerus Antistes jam gravis annis fato decessit.

ODILBALDVS.

ODilbaldus Friso post illum est Episcopus creatus. Magna hujus viri sanctitas, magnum pietatis studium, quoties ægrotantes pauperes visitavit, inopiam illorum eleemosynis sublevans. Pupillis quoque & viduis ita affuit, vt numquam non ab injuria defensos ære suo aleret. Obiit anno suæ creationis XXXIII.

EGILBOLDVS.

HVic suffectus est Egilboldus, qui solo pietatis studio pecuniã & opes omnes fortiter contempsit. Is mense sexto, quàm administrare cœperat, fatali est morte consumptus.

D. RADBODVS.

IN ejus locum subrogatur quidam Radbodus, licet invitus ac renitens. Hic vir sanctitate vitæ ac doctrina venerabilis conscripsit opusculum de VVilibrordo & Bonifacio Divis. Huius

Hujus etiam est Officium, quo in Horis Canonicis Ecclesia Trajectensis vtitur in Festo Translationis Martini Turonensis, gloriosi patroni sui. Invenio in Commentariis rerum gestarum Hollandiæ, Radbodum Antistitem ferè toto tempore suæ administrationis Daventriæ commoratum, propter Danos, qui Trajectum occuparant. Idem Radbodus divino spiritu afflatus prædixisse fertur cuidam Baldrico optimę indolis iuveni, futurum vt exacto triennio ipse Trajectensium Pontifex factus Vrbem, quæ Danorum incursione variis antea cladibus fuerat afflicta, in pristinum reduceret statum. Quod certè evenit. Nam posteaquam annis XVII Radbodus sedisset, hoc defuncto, omnibus suffragiis Baldricus electus est. Radbodi corpus Daventriæ Clerus magnifico sepelivit apparatu: estque hic primus omnium Antistitum extrà Trajectum sepultus.

XV. BALDRICVS.

Baldricus jam Episcopatum adeptus, primùm omnium, expulsis Trajecto Danis, afflictam deformatamque sævitia hostili Vrbem reparavit. Posteà in Italiam est profectus, vnde impetratis nonnullis ab Othone Rege, quæ ad Ecclesię Trajectensis ornamentum pertinebant, secum advexit Benigni, Pontiani & Agnetis Martyrum corpora, quę Trajecti deposuit in Æde D. Martini sacra. Periit fato VI Idus Ianuarias, anno suæ creationis LIX. Vbi sit humatus non invenio.

XVI. VOLCMARVS.

Post Baldricum Volcmarus quidam summa vir bonitate præfuit annis XII, & amplius. Vbi sit funeratus non est proditum memoriæ ab his qui res collegerunt Hollandicas.

XVII. BALDVINVS, I.

Balduinus patria Hollādus, inde Antistes fuit. Ab hoc nihil reperio toto triennio, quo sedit, gestū memoria dignum.

